

BIBLIOTEKARZ

ZACHODNIOPOMORSKI

**Małgorzata Bartosik
Marta Kurzyńska**
IV Forum Bibliotekarzy
Pomorza Zachodniego.
Organizacja pozarządowa
przy bibliotece i pożyczki
z tego płynące
STR. 5

Łukasz Cieśliński
biblioteka +
stowarzyszenie =
podwójna korzyść
dla społeczności
lokalnej
STR. 14

PROGRAM RÓWNAĆ SZANSE
Szansa na inicjatywy młodzieżowe
w bibliotekach

2 (165)
2020
Kwartalnik
ISSN 0406-1578
Indeks 35263

Ola Skorzyńska STR. 39

BIBLIOTEKARZ

ZACHODNIOPOMORSKI

KWARTALNIK PL ISSN 0406-1578 INDEKS 35263

KSIĄŻNICA POMORSKA
IM. STANISŁAWA STASZICA
W SZCZECINIE

ZACHODNIOPOMORSKIE
POROZUMIENIE BIBLIOTEK

KOSZALIŃSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM. JOACHIMA LELEWELA
W KOSZALINIE

STOWARZYSZENIE
BIBLIOTEKARZY POLSKICH
Okręg Zachodniopomorski

ROCZNIK LXI
NR 2 (165)
SZCZECIN 2020

Spis treści

ARTYKUŁY

Małgorzata Bartosik, Marta Kurzyńska IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego. Organizacja pozarządowa przy bibliotece i pożytki z tego płynące	5
Łukasz Cieśliński biblioteka + stowarzyszenie = podwójna korzyść dla społeczności lokalnej	14
Magdalena Samul-Szerwińska Współpraca samorządu województwa zachodniopomorskiego z organizacjami pozarządowymi	20
Jan Karpierz Fundusze NGO dla bibliotek	23
Anna Łukomska-Dziedzic Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla bibliotek	28
Katarzyna Michałek Wolontariat w bibliotece krok po kroku	34
Ola Skorzyńska Program <i>Równać Szanse</i> . Szansa na inicjatywy młodzieżowe w bibliotekach	39
Kinga Rabińska Misja – SŁOWO. Stowarzyszenie Edukacyjno-Artystyczne <i>Oswajanie sztuki</i>	44
Kamila Romanowicz Czy burczy ci czasem w głowie – Loesje dla biblioteki	50
Anna Grzecznowska Wykorzystanie środków przez NGO na przykładzie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich	54
Marta Kurzyńska Realizacja misji SBP za pieniądze dla NGO przez Zarząd Okręgu Zachodniopomorskiego	64
Małgorzata Zychowicz Działalność Koła nr 1 Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Koszalińskiej Bibliotece Publicznej	74
Sylwia Matejek Działalność charytatywna i donacyjna Koła nr 1 Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Książnicy Pomorskiej	81
Natalia Gromow Sieć LABiB. Praktyka dla praktyka. Ogólnopolski program wymiany pracowników bibliotek we współpracy z siecią LABiB	86

Katarzyna Krajewska	
<i>Książnicowy Quest</i> – terenowa gra edukacyjna. Program <i>mikrogranTY</i>	90
Katarzyna Czarkowska	
Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej Era Kobiet Koszalin.....	93
Natalia Sulima	
Małe Festiwale Ty i Ja. Koszalińskie Towarzystwo	
Społeczno-Kulturalne we współpracy z bibliotekami.....	98
Marcin Pierzchliński	
Poszerzenie działalności białogardzkiego	
Klubu Dyskusyjnego dzięki funduszom NGO.....	100

SPRAWOZDANIA

Andżelika Gałęcka	
<i>Sztuka w kawałku...</i> – wernisaż wystawy prac uczestników	
Warsztatu Terapii Zajęciowej w Wolinie.....	104
Julianna Kiziewicz, Dagmara Sztul-Smyk	
Sprawozdanie z XIII Bałtyckiej Konferencji <i>Narzędzia i metody pracy</i>	
<i>bibliotekarzy, pracowników informacji i animatorów kultury: stan obecny</i>	
<i>i perspektywy rozwoju</i> . Gdańsk, 16–17 maja 2019.....	110
Katarzyna Żák-Caplot	
Konferencja <i>Biblioteki muzealne wczoraj, dziś, jutro,</i>	
<i>czyli najtrudniejszy pierwszy krok</i>	118

SYLWETKI

Władysław Michnał	
Andrzej Łoziński – bibliotekarz kustosz, starszy dokumentalista dyplomowany	123
Kazimiera Fecak	
Franciszek Wójcik – twórca nowogardzkiej biblioteki.....	129

SPELUNCA LIBRORUM

Ks. Jan Marcin Mazur	
Cantare et vivere. Wanda Warska (1930–2019). Pomorskie szlaki artystki.....	133

KRONIKA

Anna Kotowska, Małgorzata Maciejewska, Przemysław Nowaczek, Małgorzata Zychowicz	
Kronika (kwiecień – czerwiec 2020).....	143

Małgorzata Bartosik, Marta Kurzyńska

Okręg Zachodniopomorski Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

IV FORUM BIBLIOTEKARZY POMORZA ZACHODNIEGO ORGANIZACJA POZARZĄDOWA PRZY BIBLIOTECE I POŻYTKI Z TEGO PŁYNĄCE

Okręg Zachodniopomorski Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (OZ SBP) to organizacja pozarządowa z 70-letnią historią działalności. Jej celem jest wypełnianie misji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (SBP), czyli inicjowanie, wspieranie i realizowanie działań na rzecz rozwoju bibliotekarstwa, kreowania pozytywnego wizerunku bibliotek i zawodu bibliotekarskiego oraz promowania „kultury książki”. Liczne inicjatywy struktur OZ SBP zostały opisane w monografii *Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich z perspektywy dziesięcioleci (1946–2016)* (red. Agnieszka Borysowska, Szczecin

2017), opublikowanej z okazji jubileuszu 100-lecia SBP i 70-lecia SBP na Pomorzu Zachodnim. Obecnie w strukturze OZ SBP znajdują się 2 oddziały – koszaliński i szczeciński – oraz 22 koła zrzeszające ponad 530 pracowników bibliotek publicznych, akademickich, szkolnych i specjalnych w 19 miejscowościach województwa zachodniopomorskiego (Białogard, Chojna, Choszczno, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Grzmiąca, Kamień Pomorski, Koszalin, Międzyzdroje, Myślibórz, Nowogard, Police, Sławno, Stargard, Szczecin, Świnoujście, Trzebiatów, Wałcz)¹. Ugruntowana, dzięki wieloletniej działalności SBP, sieć współpracy sprawia, że OZ SBP, jako zawodowa organizacja pozarządowa, stanowi dobrą przestrzeń aktywności dla bibliotekarzy, pragnących wyjść poza wykaz swoich obowiązków służbowych. Z myślą o nich w 2019 roku – 4 czerwca w Szczecinie, a 6 czerwca

4 Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego

4.06.2019 Szczecin • 6.06.2019 Koszalin

Logo IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego

¹ Sprawozdanie OZ SBP za 2018 rok.

w Koszalinie – zorganizował on IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego², którego tematem była działalność organizacji pozarządowych (NGO) przy bibliotekach.

Intencją IV Forum było ukazanie korzyści płynących ze współpracy bibliotek z NGO-sami. Organizacje pozarządowe wypełniają luki instytucjonalne, a co więcej – pozwalają na realizację własnych pomysłów i dają merytoryczne wsparcie w pozyskiwaniu funduszy. Biblioteki jako miejsca, w których toczy się życie kulturalne lokalnej społeczności, stanowią naturalną przestrzeń współpracy z organizacjami pozarządowymi. Natomiast bibliotekarze, w których gestii leżą nie tylko zadania związane z książką, ale także doradztwo, edukacja, rozpoznawanie potrzeb społeczności, w sposób naturalny wypełniają rolę animatorów społecznych. Forum miało na celu pokazanie narzędzi, dzięki którym możliwe jest realizowanie autorskich projektów i pozyskanie wsparcia finansowego. W zamyśle organizatorów uczestnictwo w forum miało poszerzyć horyzonty uczestników, inspirując ich do różnorodnych działań, a przede wszystkim wskazać możliwości finansowania pomysłów z funduszy przeznaczonych dla organizacji pozarządowych.

W programie IV Forum przewidziano dwa panele – ekspercki i dobrych praktyk³. Pierwszy z nich miał odpowiedzieć na pytanie – co współpraca z organizacją pozarządową może zaoferować bibliotece, bibliotekarzom i czytelnikom? Wskazać możliwości, przedstawić oferty. W roli ekspertów wystąpiły przedstawicielki Biura ds. Organizacji Pozarządowych Wydziału Współpracy Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego oraz reprezentanci takich organizacji pozarządowych jak: Fundacja Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych KOMES & SZOWES, Stowarzyszenie LABiB, Fundacja Nauka dla Środowiska, Sektor 3 Szczecin, Pracownia Pozarządowa Koszalin, Stowarzyszenie Liderów i Fundraiserów, Stowarzyszenie Polites Szczecin, Stowarzyszenie Edukacyjno-Artystyczne „Oswajanie sztuki”.

Wystąpienia w panelu dobrych praktyk współpracy z NGO prezentowały przykłady dotychczasowej działalności organizacji pozarządowych przy bibliotekach w województwie zachodniopomorskim, w tym struktur OZ SBP. Swoimi doświadczeniami dzieliły się obecne na forum organizacje pozarządowe już współpracujące z bibliotekami i otwarte na rozwijanie dalszej współpracy (Koszalińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne, Fundacja Nauka dla Środowiska, Stowarzyszenie Era Kobiet), koła SBP (Koło nr 1 przy Koszalińskiej Bibliotece Publicznej Oddział Koszaliński OZ SBP, Koło nr 1 przy Książnicy Pomorskiej Oddział Szczeciński OZ SBP, Koło nr 2 przy Białogardzkiej Bibliotece Publicznej Oddział Koszaliński OZ SBP, Koło nr 3 przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Szczecinie Oddział Szczeciński OZ SBP) oraz Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie.

2 Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego jest organizowane od 2011 roku. Dotąd omawiano następujące tematy: *Jak pozyskać i jak nie stracić czytelnika* (2011), *Bibliotekarz w dobie zmian* (2013), *Pozyskiwanie środków przez biblioteki – dobre praktyki i wymiana doświadczeń* (2015). W 2017 roku, z okazji jubileuszu 100-lecia SBP i 70-lecia SBP na Pomorzu Zachodnim, zamiast forum, odbył się Kongres Bibliotek Pomorza Zachodniego, którego częścią było seminarium *100 sposobów na promocję czytelnictwa*.

3 Wykaz wystąpień zamieszczono w *Aneksie 1*.

Marta Kurzyńska (z lewej) i Małgorzata Bartosik

cinie intensywnie wchodząca we współpracę z organizacjami pozarządowymi. Zarząd OZ SBP podzielił się również swoimi doświadczeniami dotyczącymi korzystania z funduszy przeznaczonych dla organizacji pozarządowych.

Na zakończenie IV Forum jego uczestnicy wzięli udział w warsztatach *Loesje dla biblioteki*, czyli zabawie tworzenia krótkich tekstów na bazie skojarzeń słownych. Łączy ona kreatywne pisanie i umiejętność wykorzystywania tekstów.

IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego zostało zorganizowane wspólnie z Książnicą Pomorską i Koszalińską Biblioteką Publiczną. Wsparcie finansowe pozyskano z Wydziału Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Patronat nad nim objęli Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego Olgierd Geblewicz oraz Zachodniopomorska Federacja Pozarządowa, której OZ SBP jest członkiem od 2018 roku.

Dzięki jego współpracy z Ośrodkiem Współpracy Ekonomii Społecznej Szczecin (SOWES) uczestnicy forum otrzymali okolicznościowe torby i materiały promocyjne.

Przedstawione w tym numerze „Bibliotekarza Zachodniopomorskiego” teksty stanowią pokłosie wygłoszonych podczas forum wystąpień. Zostały uzupełnione o doświadczenia Zarządu Głównego SBP, który entuzjastycznie odpowiedział na propozycję zaprezentowania sposobów wykorzystania środków pozyskanych z różnych programów przeznaczonych dla organizacji pozarządowych w swoich działaniach zrealizowanych w latach 2009–2017.

Zapraszamy do lektury!

IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego

Organizacja pozarządowa przy bibliotece i pożytki z tego płynące

Szczecin, 4 czerwca 2019

Koszalin, 6 czerwca 2019

Patronaty:

- honorowy Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego Olgierda Geblewicza
- Zachodniopomorskiej Federacji Pozarządowej.

Organizatorzy:

- Zarząd Okręgu Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
- Książnica Pomorska
- Koszalińska Biblioteka Publiczna
- Biblioteka Politechniki Koszalińskiej.

Finansowanie – Wydział Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

Projekt logo – Hanna Dąbrowska.

Zespół organizacyjny: Małgorzata Bartosik, Beata Sawa-Jovanoska, Monika Kwaśniak, Marta Kostecka, Barbara Macuga, Marta Kurzyńska, Bogusława Kałużna, Anna Wieczorek, Mariola Jackiewicz, Sylwia Matejek, Alicja Łojko, Agata Michalska.

Aneks 1

EKSPERCI & PRAKTYCY

Biblioteka miejscem aktywizacji społeczności lokalnych

Co: Biblioteki jako miejsca, w których toczy się życie kulturalne lokalnej społeczności, są naturalnym przyczółkiem współpracy z NGO-sami, a bibliotekarze, w których gestii leżą nie tylko zadania związane z książką, ale także – doradztwo, edukacja, rozpoznawanie potrzeb społeczności lokalnej – mają predyspozycje do pełnienia roli animatorów społecznych.

Kto: Anna Łukomska-Dziedzic – Fundacja Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych KOMES & SZOWES.

Biblioteka + Stowarzyszenie = podwójna korzyść dla społeczności lokalnej

Co: Możliwe efekty współpracy bibliotek i NGO – założenia i doświadczenia.

Kto: Łukasz Cieśliński – Pracownia Pozarządowa Koszalin.

Filia nr 46 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie

Co: Działanie przez wspieranie, czyli jak na bibliotekarskiej piersi wyhodować wspierającego NGO-sa – przykład z suburbiów miasta Szczecin, czyli z osiedla Stołeczyn.

Kto: Aleksandra Muzyka-Hajdukiewicz – Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie.

Kampania „Taki jak ja”

Co: Programy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz ich finansowanie w kontekście nowych możliwości dla bibliotek.

Kto: Andrzej Smoliński – Stowarzyszenie Liderów i Fundraiserów .

Koszalińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne

Co: Przykład dobrej współpracy NGO z biblioteką. KTSK już ponad 50 lat bierze udział w rozwoju lokalnego życia kulturalnego, a od 2004 współpracuje z Koszalińską Biblioteką Publiczną, organizując – wielokrotnie nagradzany – Europejski Festiwal Filmowy Integracja Ty i Ja, prezentujący temat niepełnosprawności w mediach, kulturze, przestrzeni społecznej. Równoległe do głównej edycji festiwalu organizowane są Małe Festiwale Ty i Ja, których gospodarzami mogą być biblioteki.

Kto: Natalia Sulima – koordynator Europejskiego Festiwalu Filmowego Integracja Ty i Ja oraz specjalista ds. organizacji Małych Festiwali.

Koło nr 1 przy Koszalińskiej Bibliotece Publicznej Okręgu Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Co: Stowarzyszenie przy bibliotece?! Czemu nie! Sukcesy, bolączki i dylematy stowarzyszenia zawodowego skupiającego bibliotekarki i bibliotekarzy przy Koszalińskiej Bibliotece Publicznej.

Kto: Małgorzata Zychowicz – Koło nr 1 w Koszalinie OZ SBP.

Koło nr 1 przy Książnicy Pomorskiej w Szczecinie Okręgu Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Co: Działalność charytatywna i donacyjna koła na rzecz Książnicy Pomorskiej ORAZ dzieci & zwierząt – w tym między innymi dla Biblioteki Zespołu Szkół Szpitalnych w Szczecinie, Hospicjum dla Dzieci św. Jana Ewangelisty w Szczecinie, Zwierzęcego Telefonu Zaufania.

Kto: Sylwia Matejek – Koło nr 1 w Szczecinie OZ SBP.

Koło nr 2 przy Białogardzkiej Bibliotece Publicznej Okręgu Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Co: Inicjatywa warta wsparcia z funduszy NGO. W 2015 miasto Białogard otrzymało od Fundacji Aleksandra Kwaśniewskiego AmicusEuropae 4 tys. książek (niektóre z autografami i dedykacjami), na bazie których w budynku Izby Tradycji Regionalnej otwarto Czytelnię Księgozbioru Aleksandra Kwaśniewskiego. Jednym z działań animacyjnych w niej jest cotygodniowy Klub Dyskusyjny, toczący rozmowy dotyczące różnych zjawisk kultury: literatury, filmu, muzyki, czy sztuki współczesnej. O terażniejszości i planach klubu, które wymagają dofinansowania.

Kto: Marcin Pierzchliński – Koło nr 2 w Białogardzie OZ SBP.

Koło nr 1 przy Książnicy Pomorskiej Okręgu Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Co: Książnicowy Quest – nauka przez zabawę, czyli projekt zrealizowany przy wsparciu Szczecińskiego Inkubatora Kultury (INKU) w ramach programu *Mikrogranty* współfinansowanego przez Urząd Miasta Szczecin.

Kto: Katarzyna Krajewska – Koło nr 1 w Szczecinie OZ SBP.

Koło nr 3 przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Szczecinie Okręgu Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Co: Kto jak nie My? Najciekawsze projekty koła pod kątem społecznego zaangażowania, czyli rola bibliotekarzy jako osób powołanych do animowania lokalnej społeczności i poruszania tematów aktualnie ważnych.

Kto: Barbara Markowska – Koło nr 3 w Szczecinie OZ SBP.

Fundusze NGO dla bibliotek

Co: Przegląd ofert i możliwości finansowania działalności NGO w kontekście projektów realizowanych w bibliotekach.

Kto: Jan Karpierz – Sektor 3 Szczecin.

Loesje dla biblioteki

Co: Warsztat tworzenia krótkich tekstów na bazie skojarzeń i zabawy słowem, czyli kreatywne pisanie i wykorzystywanie tekstów.

Kto: Kamila Romanowicz – Loesje Polska.

Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie

Co: Współpraca biblioteki z NGO na przykładzie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie – zespół w zespół na rzecz społeczności lokalnej, książki i bibliotekarzy.

Kto: Marta Kostecka – Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Koło nr 3 w Szczecinie OZ SBP.

Misja – SŁOWO. Współpraca NGO z bibliotekami

Co: Przykłady projektów NGO w obszarze słowa i promocji czytelnictwa realizowanych nie przez bibliotekarzy, czyli inspirujące pomysły.

Kto: Kinga Rabińska – Stowarzyszenie Edukacyjno-Artystyczne „Oswajanie sztuki” Szczecin.

NGO pomaga – biblioteka & bibliotekarz w social mediach

Co: Prezentacja TechKlubów, których partnerem merytorycznym jest amerykańska organizacja Nonprofit Technology Network, powołanych do popularyzowania nowoczesnych

technologii, poprzez pokazywanie narzędzi i możliwości ich stosowania w działalności bibliotek i zaprzyjaźnionych z nimi organizacji pozarządowych.

Kto: Joanna Minkiewicz – Fundacja Nauka dla Środowiska Koszalin.

Okręg Zachodniopomorski Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Co: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jako organizacja NGO – realizacja misji SBP za pieniądze dla NGO.

Kto: Marta Kurzyńska – Komisja Komunikacji Społecznej przy Zarządzie OZ SBP.

Oferta Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego dla NGO

Co: Formy wsparcia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego dla działalności NGO – informacja, finasowanie, docenianie.

Kto: Magdalena Pieczyńska & Magdalena Samul-Szerwińska – Biuro ds. Organizacji Pozarządowych Wydziału Współpracy Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

Program „Równać Szanse”. Szansa na inicjatywy młodzieżowe w bibliotekach

Co: Celem programu jest finansowe wsparcie autorskich projektów młodzieżowych w małych miejscowościach, realizowanych wspólnie na przykład z bibliotekami, dzięki którym młodzież rozwija umiejętności społeczne oraz nabiera przekonania, że powodzenie podjętych działań zależy przede wszystkim od nich samych.

Kto: Arkadiusz Borysiewicz – Fundacja Nauka dla Środowiska.

Praktyka dla Praktyka

Co: Ogólnopolski program wymiany bibliotekarzy z bibliotek publicznych, stanowiący okazję „przewietrzenia” doświadczenia zawodowego, zaczerpnięcia inspiracji oraz nawiązania kontaktów.

Kto: Natalia Gromow – Miejska Biblioteka Publiczna w Gdyni & Stowarzyszenie LABiB.

Stowarzyszenie Era Kobiet

Co: Jak połączyć współpracę stowarzyszenia i biblioteki z korzyścią dla wszystkich? O ciekawych formach i kreatywnych przedsięwzięciach jakie można przeprowadzić z pożytkiem dla stowarzyszenia, biblioteki, czytelników i lokalnej społeczności.

Kto: Katarzyna Czarkowska – bibliotekarka, kierowniczka Filii nr 9 Koszalińskiej Biblioteki Publicznej, wyróżniona w ogólnopolskim konkursie na stypendium im. Olgi Rok (2018), organizatorka Kuchni Społecznej Koszalin, wiceprezeska Stowarzyszenia Aktywności Lokalnej Era Kobiet Koszalin, radna rady miejskiej, członkini Rady Kobiet przy Prezydencie Miasta Koszalina.

Wolontariusze w bibliotece

Co: Wolontariusz wspiera bibliotekę – zagadnienia prawne, możliwości, inspiracje, dobre praktyki.

Kto: Anna Biały & Kasia Michałek & Ewelina Sobecka – Stowarzyszenie Polites Szczecin.

Stoiska informacyjne organizacji pozarządowych:

- Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego – Program Społecznik
- Nauka dla Środowiska – Program Równać Szanse
- Koszalińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne – Festiwal Integracja Ty i Ja.

Małgorzata Bartosik – starszy kustosz, z ponad 30-letnim stażem pracy w Książnicy Pomorskiej, obecnie kierownik Oddziału Dokumentów Życia Społecznego i Kartografii, wyróżniona w konkursie Zachodniopomorski Bibliotekarz Roku 2009. Wykładowczyni opracowania formalnego zbiorów w szczecińskim oddziale Pomaturalnego Studium Bibliotekarskiego im. Heleny Radlińskiej w Warszawie, katalogowania zautomatyzowanego na studiach podyplomowych Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa na Uniwersytecie Szczecińskim, bibliotekoznawstwa i bibliotekarstwa praktycznego w Wyższej Szkole Humanistycznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Szczecinie. Działaczka związków zawodowych, od 2019 przewodnicząca Międzyzakładowego Związku Zawodowego Pracowników Kultury Pomorza Zachodniego. Od 1996 aktywna członkini Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, pełniąca między innymi funkcje przewodniczącej oddziału szczecińskiego (2004–2017), przewodniczącej OZ SBP (od 2017). Inicjatorka i koordynatorka wielu wydarzeń, między innymi takich jak *Biblioteka to plus... minus kobieta* (Tydzień Bibliotek 2009) czy *Ruchome Wykłady Pomoroznawcze* (2018–2019). Uhonorowana za zasługi na rzecz rozwoju bibliotekarstwa Srebrnym Krzyżem Zasługi (2005) i odznaką honorową Zasłużony dla Kultury Polskiej (2015).

Marta Kurzyńska – kustosz z ponad 20-letnim stażem pracy w bibliotekarstwie, obecnie kierownik Biblioteki Muzeum Narodowego w Szczecinie (od 2010). Od lat aktywnie działa w SBP jako członkini zespołów organizacyjnych oraz inicjatorka wielu prac i akcji, między innymi filmów dokumentalnych *BIBLoteka* (2007), *Biblioteka+* (2009) czy szczecińskich edycji *Odjazdowego Bibliotekarza* (od 2012). Pełni szereg funkcji w strukturach SBP: przewodnicząca Koła nr 9 w Szczecinie OZ SBP, członkini Zarządu OS SBP, sekretarz Zarządu OZ SBP, pełnomocnik z ramienia OZ SBP w Zachodniopomorskiej Federacji Pozarządowej. Autorka licznych artykułów dotyczących zasobów bibliotek oraz działalności OZ SBP. Odznaczona Hornową Odznaką SBP (2017). Laureatka konkursu Zachodniopomorski Bibliotekarz Roku 2018.

IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego
Organizacja pozarządowa przy bibliotece i pożytki z tego płynące
 • Szczecin 4.06.2019 • Koszalin 6.06.2019

PATRONATY

PATRONAT HONOROWY
 MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA
 ZACHODNIOPOMORSKIEGO
 OLGIERDA GEBLEWICZA

EKSPERCI

FUNDACJA
 NAUKA DLA
 ŚRODOWISKA

BIALOCARDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
 IM. KAROLA ESTREICHERA

KAMPANIA SPOŁECZNA
 #TAKI JAK JA

ORGANIZATORZY

Łukasz Cieśliński

Pracownia Pozarządowa

BIBLIOTEKA + STOWARZYSZENIE = PODWÓJNA KORZYŚĆ DLA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Początki

Na pierwszy rzut oka widać dużo różnic, trochę jakby dwa oddzielne światy. Biblioteka... stowarzyszenie... No bo przecież z jednej strony jednostka samorządu, półki pełne książek, dyrektor, stałe godziny otwarcia, a z drugiej – grupa zapaleńców ze statutem opisującym wszystkie możliwe działania, brak źródeł finansowania, a często i siedziby, elastyczność i mnogość pomysłów. Czy jednak naprawdę są to różne światy?

Nie są, nie powinny być, nie mogą nawet! Różnic jest może i dużo, ale jeszcze więcej tego, co łączy: biblioteki i organizacje mają bezpośredni kontakt z człowiekiem, są często jedynymi punktami aktywności kulturalnej i społecznej mieszkańców, zwłaszcza w mniejszych samorządach, mają pomysły i ofertę dla młodych i starszych, często muszą sobie radzić przy skromnym budżecie, prowadzą biblioteki i organizacje to najczęściej „naturalni lokalni liderzy”, którzy tworzą przestrzeń do aktywności dla innych, zachęcają do niej.

Tak więc, łącząc te dwa światy, mamy szansę na naprawdę wielkie działania i zmiany!

Jak je połączyć? Możliwości jest kilka, ale skupię się tutaj na dwóch z nich:

1. W naszej miejscowości/gminie działa stowarzyszenie, obok prowadzona jest biblioteka – te dwa podmioty zaczynają ze sobą współpracować: planują wspólne wydarzenia, uzupełniają wzajemnie ofertę drugiej strony, wspólnie aplikują o środki finansowe na wzbogacenie oferty edukacyjnej i kulturalnej. W tym scenariuszu jest miejsce zarówno na stabilną działalność „biblioteczną” jak i na kopalnię pomysłów oraz elastyczność w ich wdrażaniu w organizacji pozarządowej. Oba podmioty zachowują swoją niezależność, ale wspólnie oddziałują na lokalną społeczność. Warunkiem powodzenia takiego scenariusza jest przede wszystkim otwartość obu stron na współpracę, traktowanie się po partnersku i dobra komunikacja.
2. W naszej miejscowości/gminie działa tylko biblioteka, której pracownicy sami bądź z udziałem przedstawicieli lokalnej społeczności tworzą nowe stowarzyszenie. Jego cele będą zbieżne z celami funkcjonowania biblioteki, ale to nie będzie ich powielanie, tylko uzupełnianie. Planujemy zasady funkcjonowania organizacji, tworzymy statut, rejestrujemy i... możemy zacząć działać! Oczy-

Warsztaty dotyczące aktywności obywatelskiej dla młodzieży w Białym Borze

Fot. J. Walo

wiecie w tej opcji jest dużo pytań/niewiadomych: kto będzie zarządzał stowarzyszeniem (nie musi to być dyrektor/ka biblioteki)? Gdzie będzie siedziba organizacji (raczej biblioteka)? Gdzie będzie kończyć się działalność biblioteki, a gdzie zaczynać się będą działania stowarzyszenia? Niewiadomych jest dużo więcej, natomiast dwa warunki są niezbędne, żeby taki pomysł w ogóle się udał: odpowiedni lider/ka do rozpoczęcia tego procesu oraz przestrzeń do funkcjonowania dla nowej organizacji. I nawet nie chodzi o fizyczną siedzibę (choć też), ale o płaszczyznę do działania dla stowarzyszenia, o akceptację dla jej pomysłów i dla „zawłaszczenia” przez nią części przestrzeni społecznej i kulturalnej w naszym otoczeniu.

Tak więc to od nas zależy (choć, będąc szczerym, od kilku jeszcze innych czynników), który z dwóch powyższych scenariuszy zastosujemy.

Mamy więc organizację i mamy bibliotekę, obojętnie czy „2 w 1”, czy oddzielnie. Czas więc na działanie!

Działalność

Dla kogo ma być ta nasza biblioteczno-pozarządowa przestrzeń? Czy będziemy sami tworzyć ofertę i planować przedsięwzięcia dla mieszkańców, czy może wsłuchamy się w ich potrzeby, przeanalizujemy problemy, sprawdzimy ich oczekiwania? Znowu najlepszy efekt, moim zdaniem, osiągniemy, łącząc te dwa podejścia. Mijemy własny pomysł

na naszą działalność, ale niech ona będzie powiązana z rzeczywistością, ze specyfiką naszej społeczności, z działaniami innych instytucji. Wtedy faktycznie jest szansa, że będziemy oferować coś, na co istnieje konkretne zapotrzebowanie.

I nie ludźmy się – nie będzie raczej tak, że wszyscy mieszkańcy zaczną się nagle pojawiać w progach biblioteki, czy na wydarzeniach organizowanych przez stowarzyszenie. Mając jednak działania dopasowane do istniejących potrzeb, możemy być pewni, że ci, którzy się u nas pojawiają, wyjdą zadowoleni.

Wiadomo również, że działalność pozarządowa nie jest łatwa z innych względów – wniosku o dofinansowanie nie pisze się w ciągu pół godziny, czasem jest to intensywna, kilkugodzinna lub nawet kilkunastodniowa praca. Sponsorzy nie czekają w kolejce, żeby wesprzeć nasze działania. To raczej my będziemy konkurować o środki z innymi organizacjami. Znajdą się tacy, którzy będą narzekać na nasze pomysły, patrzeć z niechęcią, krytykować. Potrzeba naprawdę dużej porcji wiary we własne siły, optymizmu i samozaparcia, żeby rozwinąć i prowadzić działalność lokalną. Używamy często sformułowania „chcieć to móc” – nie ma w tym faktycznie przesady, co się widzi, patrząc na działalność młodych organizacji.

Kolejny więc raz warto zwrócić uwagę, jak wiele zależy od odpowiednich ludzi prowadzących naszą organizację – ich nastawienie i siła woli mają takie same znaczenie jak wiedza, czy konkretne umiejętności zarządcze.

O jeszcze jednym warunku powodzenia w działalności chciałbym wspomnieć – korzystaniu z doświadczeń innych. Sektor pozarządowy nie został wymyślony pół roku temu, biblioteki nie zaczęły współpracy z innymi instytucjami na rzecz rozwoju lokalnego w ciągu kilku ostatnich lat. Istnieje wielki zbiór informacji, podpowiedzi, sprawdzonych działań, dobrych praktyk w prowadzeniu tego rodzaju działalności! Nie ma praw autorskich, to nie są zastrzeżone patenty. Warto z tego korzystać, uczyć się od innych, na ich błędach i sukcesach.

Zresztą, każdy samorząd ma przecież swoją specyfikę, tak więc rzadko uda nam się w pełni przenieść i wykorzystać pomysł z Jaworzna do Polanowa, czy z Suwałk do Kołobrzegu. Każda społeczność jest inna, ma własne potrzeby, doświadczenia, działające instytucje, czy historię. Ale z pewnością jesteśmy w stanie znaleźć nowe pomysły, które da się zaadaptować do naszych potrzeb – przeglądając internet, uczestnicząc w forach/konferencjach, wyjeżdżając na wizyty studyjne, czy zapraszając do siebie gości z innych stron kraju. Wszystko po to, aby poszerzać swoje horyzonty i szukać nowych możliwości do działania.

Kamienie milowe

Wspomnę dosłownie o kilku. Najważniejsze z rzeczy ważnych, bez których ciężko wyobrazić sobie długofalowe i efektywne działanie.

Lider/ka – pisałem już na ten temat wcześniej, powtórzę również w tym miejscu – bez takiej osoby będziemy działać na „pół gwizdka”, nie wykorzystamy wszystkich możliwości albo zakończymy działalność w połowie czy jednej trzeciej drogi.

Spotkanie sąsiedzkie – ognisko dla koszalińskich organizacji

Fot. J. Walo

Mając lidera/liderkę – osobę, która wie czego chce, umie to wdrożyć i jeszcze zachęcić do udziału innych – mamy, mówiąc hasłowo, „z górki”. Oczywiście nie mam na myśli osamotnionego lidera, który na przekór wszystkim i samotnie walczy z przeciwnościami. Musi mieć on wsparcie w postaci innych członków zespołu.

Prawdziwi liderzy są na wagę złota i chociaż samego „liderstwa” nie da się nauczyć, lecz trzeba mieć w sobie pewne cechy, to jednak bardzo ważna jest edukacja naszego „lidera/liderki”, chęć do ciągłej nauki i doskonalenia swoich zdolności. Wtedy będziemy mieli lidera kompletnego.

Zmiana – czyli co chcemy osiągnąć? Jakie mamy cele, jak będziemy je realizować, na rzecz kogo prowadzić działania? Na te wszystkie pytania oczywiście powinniśmy sobie odpowiedzieć przed rozpoczęciem działalności. Ważne jest jednak, aby je sobie zadawać również w trakcie, po roku czy pięciu latach od zainicjowania działalności. Dzięki temu będziemy wiedzieć, czy dalej kroczymy po ścieżce, którą sobie wyznaczyliśmy.

Pieniądze – bez nich zrobimy dużo w sektorze pozarządowym, ale nie wszystko. Dlatego też wcześniej czy później powinniśmy być przygotowani do pozyskiwania konkretnych środków na naszą działalność jako organizacji. Możliwości teoretycznie jest dużo: dotacje z urzędów, darowizny od osób indywidualnych, granty z fundacji, składki członkowskie, działalność gospodarcza. Każda z nich ma swoje plusy i minusy, na każdy z tych sposobów musimy mieć pomysł, wiedzę. Konieczność pozyskiwania środków jest jednym z ważniejszych elementów zarządzania organizacją.

2 + 2 = ... czyli o współpracy – temat znany wszystkim bardzo dobrze. Nie mam żadnych wątpliwości, że współpraca się opłaca. Ale... tak, jest kilka ale: nie chodzi o to, aby współpracować z kimkolwiek, tylko żeby znaleźć odpowiednich partnerów (a to jest również wyzwanie); współpracy trzeba się nauczyć (na przykład jak rozdzielać zadania między partnerami, jak się komunikować w partnerstwie); współpracujemy z osobami/podmiotami zaufanymi, sprawdzonymi, poleconymi przez innych (niepotrzebne skreślić, chociaż idealnie byłoby, gdyby były spełnione wszystkie trzy warunki); nie szukajmy współpracy na siłę, nie musimy robić wszystkich działań we współpracy z innymi.

Tych kilka zdań pokazuje, że współpraca z innymi nie jest czymś prostym. Wymaga od nas konkretnych umiejętności, więc warto, abyśmy planowali ewentualne partnerstwo tak, jak planujemy inne działania – z odpowiednim wyprzedzeniem, z wiedzą i konkretnymi pomysłami na jego wykorzystanie.

Na podsumowanie

Oczywiście niniejszy tekst nie wyczerpuje tematu. Sektor pozarządowy, aktywność obywatelska, społeczność i rozwój lokalny – to są hasła, o których można pisać całe rozdziały i książki.

Chciałem tym artykułem pokazać, że dwie formy naszej aktywności – biblioteka i stowarzyszenie – na pierwszy rzut oka może nie do końca do siebie pasujące, mają jednak w sobie olbrzymi potencjał do aktywizowania mieszkańców. Mają wszelkie prawo do tego, aby rozwijać życie społeczne i kulturalne w danej miejscowości/gminie. Mają też na szczęście w realnym świecie dostęp do konkretnych narzędzi mogących ich w tej rzeczywistości wzmocnić i pomóc w efektywnym działaniu.

Czyli nic, tylko działać? Z pewnością tak, ale z pewną dozą namysłu, planem i osobami zdolnymi do pogodzenia tych dwóch światów. Wtedy na pewno się uda!

Łukasz Cieśliński – animator lokalny, trener i doradca z 20-letnim doświadczeniem. Współtworzył i rozwijał pierwszy i jak na razie jedyny w województwie zachodniopomorskim regionalny ośrodek wsparcia dla organizacji pozarządowych. Specjalista z zakresu dialogu obywatelskiego, aktywności społecznej, funkcjonowania trzeciego sektora i narzędzi współpracy administracji z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi. Współautor projektów skierowanych na budowanie aktywności społecznej, członek

zespołów dialogu obywatelskiego, animator partnerstw lokalnych.

Pracownia Pozarządowa jest stowarzyszeniem wspierającym aktywnych obywateli w województwie zachodniopomorskim. Oferuje wsparcie doradcze i szkoleniowe mieszkańcom działającym w grupach nieformalnych, chcącym tworzyć organizacje pozarządowe oraz już zaangażowanym w działalność trzeciego sektora. Od

Gala z okazji Koszalińskiego Dnia Organizacji Pozarządowych z udziałem Jurka Owsiaaka

Fot. J. Walo.

2000 roku działalność Pracowni Pozarządowej opiera się na trzech ścieżkach, ukierunkowanych na budowanie silnego sektora pozarządowego, społeczności zaangażowanych w rozwój swojego otoczenia oraz świadomego i współpracującego z trzecim sektorem samorządu lokalnego. Działania stowarzyszenia można śledzić na stronie pracowniapozarzadowa.pl, a kibicować i wspierać – na FB (facebook.com/pracowniapozarzadowa).

Magdalena Samul-Szerwińska

Biuro ds. Organizacji Pozarządowych w Wydziale Współpracy Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego

WSPÓŁPRACA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Samorząd województwa zachodniopomorskiego od lat rozwija współpracę z organizacjami pozarządowymi i działa na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na Pomorzu Zachodnim. Dzieje się to w sposób systemowy i odpowiadający na oczekiwania płynące ze strony trzeciego sektora. Cele i priorytety tego współdziałania są wskazywane w corocznie przygotowywanym dokumencie *Program współpracy Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi*¹, który wskazuje na wszelkie możliwe aspekty współpracy finansowej i pozafinansowej. Poszczególne wydziały urzędu marszałkowskiego są odpowiedzialne za realizację zapisów dokumentu, co w praktyce oznacza zlecenie do realizacji organizacjom pozarządowym zadań własnych samorządu województwa.

Współpraca samorządu województwa zachodniopomorskiego z organizacjami pozarządowymi rozwija się od wielu lat w sposób systemowy. Polega ona przede wszystkim na: wsparciu pełnomocników ds. organizacji pozarządowych, którzy działają na terenie województwa na rzecz trzeciego sektora²; organizacji Zachodniopomorskiego Forum Pełnomocników ds. NGO³; organizacji konkursu Zachodniopomorski Lider NGO, wyróżniający „dobre praktyki”⁴; współpracy z Zachodniopomorską Radą Działalności Pożytku Publicznego⁴, dzięki której organizowane są konkursy na tzw. wkłady własne⁵.

1 Link do programów: <http://www.wws.wzp.pl/organizacje-pozarządowe/program-współpracy-z-ngo/roczne-programy-współpracy-województwa-zachodniopomorskiego-z-ngo> (dostęp 12 listopada 2019).

2 Aktualną listę mailingową pełnomocników ds. NGO w województwie posiada Wydział Współpracy Społecznej UMWZ.

3 <http://www.wws.wzp.pl/organizacje-pozarządowe/zachodniopomorskie-forum-pelnomocnikow-d-s-ngo> (dostęp 12 listopada 2019).

4 <http://www.wws.wzp.pl/zachodniopomorska-rada-dzialalnosci-pozytku-publicznego-0/kadencja-2019-2022> (dostęp 12 listopada 2019).

5 Dofinansowanie wkładu własnego do projektów finansowanych z funduszy zewnętrznych, tj. spoza budżetu województwa zachodniopomorskiego. Przykładowe ogłoszenie: <http://www.wws.wzp.pl/aktualnosci/drugi-otwarty-konkurs-ofert-na-wsparcie-realizacji-zadan-poprzez-dofinansowanie-wkladow-wlasnych> (dostęp 12 listopada 2019).

Wysokość środków przeznaczonych na współpracę z organizacjami pozarządowymi wyniosła w 2018 roku ponad 12 mln zł.

Co to oznacza dla bibliotek Pomorza Zachodniego? Przede wszystkim bibliotekarki i bibliotekarze zrzeszeni w kołach terenowych Okręgu Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, czyli organizacji społecznej o charakterze non-profit, mogą korzystać z szeregu możliwości, które posiadają organizacje pozarządowe. Stowarzyszenie jest podmiotem uprawnionym do składania ofert w konkursach otwartych oraz konkursach w trybie tzw. małych grantów ogłaszanych przez poszczególne wydziały Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Informacje o aktualnych konkursach można znaleźć w zakładce Dotacje na stronie bip.rbp.wzp.pl.

W nawiązaniu do obserwacji, jak i do tematu IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego *Organizacja pozarządowa przy bibliotece i pożytki z tego płynące*, można zaryzykować stwierdzenie, że każdy bibliotekarz to „społecznik”, choć nie każdy „społecznik” to bibliotekarz. Bibliotekarkom i bibliotekarzom społecznikom, a tym samym bibliotekom oraz ich społecznościom lokalnym i czytelnikom duże możliwości daje *Program Społecznik na lata 2019–2021*. Jest to projekt marszałka województwa zachodniopomorskiego, w ramach którego zarówno organizacje pozarządowe, jak i trzyosobowe grupy nieformalne, we współpracy z wybranymi organizacjami, mogą składać wnioski na dofinansowanie działań społecznych. Granty na projekty społeczne są przyznawane w ramach filaru pierwszego *Mikrodotacje* (wsparcie do 4 tys. zł) oraz drugiego *Regionalne Inicjatywy Obywatelskie* (o zasięgu powiatowym i regionalnym,

Pomorze Zachodnie

Program Społecznik

2019–2021

Program Społecznik zainicjowany przez
Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego

wsparcie do 10 tys. zł). Planowane przedsięwzięcia powinny wpisywać się w zadania własne samorządu województwa, zatem mogą dotyczyć różnych sfer pożytku publicznego określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Brzmi poważnie, ale w praktyce oznacza zadania z szerokiego katalogu, takie jak na przykład wspieranie: działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku, oraz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego; upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji; nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania. Najważniejsze, by projekty miały wymiar społeczny i angażowały lokalną społeczność. Ich celem głównym powinno być wzmacnianie kapitału społecznego, budowanie więzi społecznych i wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców Pomorza Zachodniego. Warto wspomnieć, że wszelkie wnioski o dofinansowanie składane do urzędu marszałkowskiego, jak i *Programu Społecznik*, należy składać za pomocą generatora wniosków Witkac.pl. Zatem nie dość, że jesteśmy ekologiczni, to jeszcze udowadniamy, że lubimy i wspieramy czytelnictwo na Pomorzu Zachodnim.

Wszystkich zainteresowanych działalnością społeczną, a także współpracą i wymianą informacji, zachęcamy do kontaktu z pracownikami Wydziału Współpracy Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Zapraszamy na stronę internetową wws.wzp.pl, a także do kontaktów osobistych. Dwa razy w miesiącu przygotowujemy ciekawy newsletter „Co słyszać w III sektorze”, z którym można zapoznać się na naszej stronie. Zachęcamy też do dopisania się do bazy e-mailowej, by otrzymywać go pocztą elektroniczną.

Magdalena Samul-Szerwińska – inspektorka w Wydziale Współpracy Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego

Wydział Współpracy Społecznej

Biuro ds. Organizacji Pozarządowych WWS

ul. Starzyńskiego 3-4, pokój 327

Szczecin, 70-506

Fax +48 91 441 62 31

Kierownik Magdalena Pieczyńska

Tel. +48 91 441 62 24

E-mail mpieczynska@wzp.pl

Inspektor Magdalena Samul-Szerwińska

Tel. +48 91 44 16 223

E-mail msamul@wzp.pl

Jan Karpierz

Fundacja Sektor 3

FUNDUSZE NGO DLA BIBLIOTEK

Pozyskiwanie funduszy na prowadzenie działalności społecznej może wydawać się trudne. Mnogość źródeł dofinansowania, różne (czasem niejasne) zasady mogą zniechęcać. Jednak jako społecznicy powinniśmy próbować. Należy się dobrze do tego przygotować. Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych Sektor 3 pomaga właśnie w takich sytuacjach. Jego misją jest wsparcie procesu budowy społeczeństwa obywatelskiego poprzez rozwój potencjału już istniejących organizacji pozarządowych oraz inicjatyw społecznych, a także wzmacnianie procesu ich powstawania.

Logo Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych Sektor 3

W dzisiejszych czasach biblioteki stają się miejscem, w którym działalność społeczna rozkwita. Wychodzą z coraz szerszą ofertą do mieszkańców. Są również przestrzenią, w której społecznicy, skupieni wokół organizacji pozarządowych lub grup nieformalnych, mogą realizować swoje pasje i cele. Pytanie brzmi – czy biblioteki same w sobie mogą rozwijać swoją ofertę i korzystać z dodatkowych źródeł finansowania? Odpowiedź jest prosta – oczywiście!

Granty, granty i jeszcze raz granty

Dotacje (zwane także grantami) to pieniądze, które są przekazywane na realizację określonych projektów i można je wydać tylko zgodnie z przeznaczeniem (na przykład na zorganizowanie kursów dla seniorów czy aktywizację społeczności lokalnych). Mogą być także przeznaczane na wsparcie instytucjonalne organizacji, czyli na przykład na zakup sprzętu, szkolenia dla pracowników itp. Mogą pochodzić ze środków publicznych (na przykład od administracji rządowej i samorządowej – urzędów miast, urzędów mar-

szalkowskich i różnych instytucji), funduszy europejskich (przyznawane na przykład przez Komisję Europejską poprzez różne instytucje). Dotację można także otrzymać od innej organizacji pozarządowej, na przykład fundacji krajowej lub zagranicznej. Dysponent pieniędzy (zwany grantodawcą, donorem, sponsorem lub zleceniodawcą) określa warunki przyznania dotacji/grantu oraz rodzaj zadań do wykonania, których warunki szczegółowo określone są w umowie.

Na jakie konkursy grantowe warto zwrócić uwagę? Oto krótka lista ich organizatorów: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Muzeum Historii Polski, Fundacja Santander, Fundacja BGK, Fundacja Kronenberga, Fundacja LOTOS, Fundacja KGHM Polska Miedź, Biblioteka Narodowa, Instytut Książki, Narodowe Centrum Kultury.

Część grantów jest dedykowana bibliotekom, część jest skierowana do organizacji pozarządowych. Warto się zastanowić, czy nie założyć jakiejś formy organizacji pozarządowej działającej przy bibliotece, aby zwiększyć możliwości pozyskiwania funduszy.

Lokalne narzędzia fundraisingowe – budżety obywatelskie oraz inicjatywa lokalna

W wielu miastach Polski od kilku lat funkcjonują budżety obywatelskie. Mieszkańcy mogą zgłaszać projekty/zadania, które po zaaprobowaniu przez lokalne władze zostaną poddane pod głosowanie mieszkańców. W przypadku uzyskania odpowiedniej liczby głosów projekt zostanie sfinansowany.

Budżety obywatelskie mogą wyglądać różnie w zależności od miasta. Najczęściej są realizowane w trybie rocznym. Oznacza to w praktyce, że nie można zgłosić swojego pomysłu w dowolnym momencie, a tylko w wyznaczonym terminie. W tym przypadku warto współpracować z osobami czy partnerami pomagającymi w promowaniu projektu, aby uzyskać jak największą liczbę głosów.

Oprócz budżetów obywatelskich miasta mogą wprowadzać również narzędzie, jakim jest inicjatywa lokalna. Jest ona wskazana w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jako sposób, z którego może skorzystać obywatel (lub grupa obywateli), aby zrealizować działania mieszczące się obszarze pożytku publicznego.

Głównym założeniem inicjatywy lokalnej jest współpraca pomiędzy samorządem a obywatelem. Oznacza to, że aby realizować inicjatywę lokalną trzeba pokazać, co mieszkańcy zrobią, aby inicjatywa się odbyła. Czy będą pracować na jej rzecz (wkład wolontarystyczny), czy przekażą na jej realizację fundusze (wkład finansowy) lub własny sprzęt (wkład rzeczowy). Nic nie stoi na przeszkodzie, aby mieszkańcy skupieni wokół biblioteki, wspólnie złożyli wniosek o sfinansowanie działań dodatkowych w księżnicy poprzez inicjatywę lokalną.

Zbiórki publiczne

Jak wskazuje raport z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor *Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015*, w 2014 roku tylko 10% badanych organizacji

realizowało zbiórkę publiczną. Mogło to być wynikiem archaicznych przepisów, które w końcu zostały zmienione. W roku tym ustawa o zbiórkach publicznych była najstarszym obowiązującym dokumentem tego typu w Polsce. W 1933 roku nie uwzględniono internetu, SMS-ów, przelewów internetowych itd. Po długich konsultacjach społecznych przygotowano projekt ustawy, która weszła w życie w 2014 roku. Wprowadzono internetowy system do zbierania informacji o ziórkach, zniesiono opłaty skarbowe oraz uproszczono zgłaszanie, realizowanie i sprawozdawczość.

Daje to o większe pole do popisu między innymi bibliotekom. Zbiórka publiczna połączona z wydarzeniem przyciągającym potencjalnych darczyńców, wzbogacona o media społecznościowe i lokalne, daje możliwość uzyskania dodatkowych środków na działalność. Ponadto przyczynia się do rozgłosu medialnego. Dzięki platformie informacyjnej o ziórkach (zbiorki.gov.pl), darczyńcy mogą zobaczyć, na co zostały wydane zebrane fundusze.

Strona internetowa Portalu Ziórek Publicznych

Siła tłumu, czyli crowdfunding

Crowdfunding, czyli finansowanie społecznościowe, jest coraz popularniejsze w Polsce. Coraz więcej twórców, instytucji, czy firm korzysta z takiego rodzaju wsparcia. O co w tym chodzi? Definicja w popularnej internetowej encyklopedii mówi, iż jest to

forma finansowania różnego rodzaju projektów przez społeczność, która jest lub zostanie wokół tych projektów zorganizowana. Przedsięwzięcie jest w takim przypadku finansowane poprzez dużą liczbę drobnych, jednorazowych wpłat dokonywanych przez osoby zainteresowane projektem. Upowszechnienie się internetu pozwala na łatwe informowanie o projektach i tworzenie wokół nich społeczności, co przyczyniło się do rozwoju zjawiska crowdfundingu. Określenie to jest zwykle używane w odniesie-

niu do zbiórek prowadzonych na stworzonych w tym celu platformach internetowych, rzadziej także przy pomocy serwisów społecznościowych lub blogów.

W praktyce wygląda to w ten sposób: mamy pomysł, opracowujemy go pod kątem platformy crowdfundingowej, na której chcemy go umieścić, uruchamiamy zbiórkę, zachęcamy do wpłat, w przypadku uzbierania wymaganej kwoty w przewidzianym czasie dostajemy pieniądze na realizację pomysłu.

Trzeba pamiętać, aby podczas organizowania przedsięwzięcia mieć przygotowane nagrody, które będą otrzymywać osoby wpłacające poszczególne kwoty. Dodatkowo, trzeba zawsze wcześniej przeczytać regulamin portalu, aby poznać obostrzenia formalno-prawne związane z wystawianiem projektu.

Crowdfunding jest doskonałym rozwiązaniem dla bibliotek, które mają skupioną wokół siebie dużą liczbę osób aktywnie działających w internecie, mogących pomóc w realizacji projektu oraz w jego promocji.

Przykładowe polskie portale crowdfundingowe: Wspieram.to, Pomagamy.im, Siepomaga.pl, Wspieramkulture.pl, PolakPotrafi.pl.

Reklama portalu fanimani.pl

Zakupy w służbie finansowania działań społecznych

W dzisiejszych czasach zakupy przez internet nie są czymś niesamowitym. Zamawiamy: książki, AGD, artykuły spożywcze, zabawki. Wykorzystując możliwości portalu fanimani.pl, można połączyć przyjemne z pożytecznym. Organizacje pozarządowe oraz biblioteki mogą bezpłatnie założyć konto na portalu i otrzymywać drobny zwrot (0,5%–3% w zależności od sklepu) z dokonanego zakupu. W momencie uzbierania minimum 100 zł istnieje możliwość przelania pieniędzy na konto podmiotu. Jest to świetne narzędzie dla dużych jednostek, które skupiają wokół siebie wielu członków, wolontariuszy czy osób przychylnych, które aktywnie działają w sieci. Pomysł wart rozważenia, szczególnie przed świętami.

Podsumowując

Możliwości finansowania działań bibliotek jest całkiem sporo. Najważniejsze jest, aby starać się korzystać z wielu narzędzi (daje to niezależność finansową) oraz mieć swoich sympatyków, którzy będą w stanie wesprzeć prowadzone działania. To może być najważniejsza informacja płynąca z tego tekstu – zanim zaczniemy pozyskiwać fundusze z różnych źródeł, poświęćmy trochę czasu na zbudowanie społeczności wokół naszej biblioteki.

Jan Karpierz – dyrektor Fundacji Sektor 3, przedstawiciel Fundacji Sektor 3 w Zachodniopomorskiej Federacji Poza-rządowej, pracownik Centrum Wspierania Organizacji Po-zarządowych Sektor 3. Absolwent Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego. Organizacje pozarzą-dowe poznał od jako członek, wolontariusz, koordynator działań własnych oraz wielu projektów realizowanych, między innymi ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Naro-dowego, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Na co dzień wspiera szczecińskie organizacje w dziedzinach: alternatywne źródła finansowania organizacji (zbiórki

publiczne, sponsoring i pozyskiwanie funduszy), działania marketingowe i public relations, wykorzystanie nowoczesnych technologii w organizacji. Koordynator wie-lu wydarzeń i projektów (między innymi *Konsultanci Europejskiej Stolicy Kultury, Szkoła Lokalnych Animatorów Kultury, Kultura Życia, Szczecińska Gielda Komik-su, Kuźnia Pomysłów, Pora Seniora, Od sieci do współpracy, Zachodniopomorski Konwent NGO, Ekonomizacja NGO*, czy kampania fundraisingowa *Pies w czołgu*). Prywatnie mąż i tata. Lubi frytki, *Battlefield 4* i *Foo Fighters*. Przy sprzyjającej pogodzie jeździ na longboardzie.

Fundacja Sektor 3

al. Wojska Polskiego 63 (wejście od ul. Piłsudskiego)

70-476 Szczecin

Tel. +48 91 350 82 99

Fax +48 91 350 82 37

E-mail biuro@sektor3.szczecin.pl

Anna Łukomska-Dziedzic

SZOWES – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

OŚRODEK WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ DLA BIBLIOTEK

Logo Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) dla regionu szczecińskiego realizuje szereg działań mających na celu wzrost znaczenia ekonomii społecznej, służącej integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rozwojowi przedsiębiorczości, w tym między innymi działania animacyjne, doradcze oraz szkoleniowe skierowane także do przedstawicieli lokalnych bibliotek, a także dotacje i wsparcie pomostowe na utworzenie miejsc pracy.

Działania OWES realizowane są w ramach Sieci Zachodniopomorskiej Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (SZOWES), którą powołano do życia na początku 2015 roku. Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej skupia cztery OWES, które obejmują swoim działaniem obszar województwa zachodniopomorskiego i są realizowane jako projekty współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego:

- OWES w regionie koszalińskim (obejmuje zasięgiem działania powiaty kołobrzeski, sławieński, białogardzki, koszaliński oraz Koszalin);
- OWES w regionie stargardzkim (obejmuje zasięgiem działania powiaty stargardzki, choszczeński, pyrzycki, gryfiński, myśliborski);
- OWES w regionie szczecineckim (obejmuje zasięgiem działania powiaty wałecki, świdwiński, drawski, szczecinecki, łobeski);
- OWES w regionie szczecińskim (obejmuje zasięgiem działania powiaty kamieński, gryficki, goleniowski, policki oraz Szczecin i Świnoujście).

Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzona jest przez Koszalińską Agencję Rozwoju Regionalnego SA, Aktywa Plus Emilia Kowalska, Fundację Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych KOMES, Fundację Nauka dla Środowiska, gminę miejską Wałcz, Fundację Pod Aniołem, 4 C Centrum Ekonomii Społecznej Sp. z o.o.

Jako jedyni w Polsce, utworzyliśmy sieć podmiotów zainteresowanych rozwojem ekonomii społecznej obejmującą całe województwo zachodniopomorskie – SZOWES, która otrzymała akredytację Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, uzyskując Status Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej Wysokiej Jakości. Dzięki temu, możemy zaferować lepsze, bardziej dopasowane, kompleksowe i długofalowe wsparcie.

Odbiorcy

Ze wsparcia w ramach SZOWES mogą skorzystać:

- osoby fizyczne:
 - zainteresowane utworzeniem podmiotu ekonomii społecznej (PES, na przykład stowarzyszenia czy fundacje wokół lokalnego centrum kultury, którym jest biblioteka) lub rozwojem ekonomii społecznej w swoich lokalnych środowiskach;
 - ukierunkowane na założenie przedsiębiorstwa społecznego (PS), w tym osoby wykluczone, między innymi z niepełnosprawnością i bezrobotne;
- PES, czyli:
 - PS, w tym spółdzielnie socjalne;
 - podmioty reintegracyjne: centra integracji społecznej (CIS), kluby integracji społecznej (KIS), zakłady aktywności zawodowej (ZAZ), warsztaty terapii zawodowej (WTZ);
 - organizacje pozarządowe, w szczególności prowadzące działalność, z której zyski wspierają realizację celów statutowych;
 - spółki z ograniczoną odpowiedzialnością non-profit;
- podmioty uprawnione do założenia PS, tj.:
 - organizacje pozarządowe;
 - jednostki samorządu terytorialnego;
 - kościelne osoby prawne.

Pośredni beneficjenci działań SZOWES to odbiorcy produktów i usług PES – osoby fizyczne (mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego), urzędy, firmy, inne PES.

Oferta

SZOWES aktywizuje i wspiera lokalne społeczności poprzez tworzenie lub rozwój podmiotów ekonomii społecznej; kreuje nowe miejsca pracy, w szczególności dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; pozyskuje dodatkowe środki finansowe na działania zachodniopomorskich PES i PS; oferuje wsparcie merytoryczne – prawne, księgowo, marketingowe.

1. ANIMACJA I PROMOCJA, czyli...

- tworzenie przyjaznego środowiska lokalnego oraz pobudzanie lokalnych społeczności – między innymi skupionych wokół lokalnego centrum kultury jakim jest biblioteka – do działania;
- tworzenie powiązań pomiędzy sektorem ekonomii społecznej a administracją, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi;

- tworzenie i włączanie PES w powiązania kooperacyjne, w postaci sieci, klastrów i partnerstw, umożliwiające stworzenie więzi gospodarczych i wzmocnienie ekonomiczne PES;
- partycypacja obywatelska, wzmocnianie sektora obywatelskiego, rozwój trzeciego sektora, edukacja obywatelska i podnoszenie kompetencji, realizacja usług społecznych;
- wzmocnienia sektora ekonomii społecznej w społecznościach lokalnych (zamówienia publiczne, włączanie PES w realizację zadań użyteczności publicznej, rozwoju inicjatyw lokalnych, współpracy itd.), poprzez działania edukacyjne i informacyjne, między innymi skupionych wokół lokalnego centrum kultury, którym jest biblioteka.

WYDARZENIA ANIMACYJNE (między innymi targi, debaty, seminaria), czyli coś, co możemy zrobić wspólnie, włączając lokalną społeczność, organizacje i podmioty, propagując ideę ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej oraz tworząc środowisko przyjazne rozwojowi ekonomii społecznej.

WIZYTY STUDYJNE, czyli promowanie dobrych praktyk w sektorze ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej w regionie i kraju.

Zachęcamy nowe podmioty, osoby i instytucje do angażowania się w różne formy działalności oraz wspieranie PES, w tym przede wszystkim poprzez kupowanie ich towarów i usług, przy wsparciu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych.

2. SZKOLENIA, czyli...

- przygotowywanie grup założycielskich – tworzenie PS i PES z uwzględnieniem poszczególnych form prawnych i typów, jest to skierowane także do przedstawicieli lokalnych bibliotek;
- prowadzenie działalności gospodarczej i statutowej w sferze ekonomii społecznej (z uwzględnieniem poszczególnych form prawnych i typów PES);
- zarządzanie organizacją, planowanie strategiczne, zarządzanie finansowe, zarządzanie zasobami ludzkimi;
- aspekty prawne, finansowe, rachunkowe działalności w sferze ekonomii społecznej;
- tworzenie biznesplanów, badanie rynku, marketing, stworzenie strategii cenowej, pozyskiwanie klientów;
- budowanie powiązań kooperacyjnych;
- restrukturyzacja działalności;
- zakładanie i prowadzenie PES o charakterze reintegracyjnym;
- umiejętności społeczne (budowanie szerokich powiązań kooperacyjnych w ramach partnerstw, sieci współpracy lokalnych podmiotów w celu rozwoju PS), kompetencje związane z pracą z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

3. DORADZTWO, czyli...

Ogólne, obejmujące między innymi:

- zakładanie PS (z uwzględnieniem różnorodnych form prawnych i typów);
- zakładanie PES (z uwzględnieniem różnorodnych form prawnych i typów), jest to skierowane między innymi do lokalnego centrum kultury, którym jest biblioteka;

- rejestrowanie działalności PES;
- prowadzenie działalności statutowej PES;
- zewnętrzne finansowanie PS i PES.

Biznesowe, obejmujące między innymi:

- wsparcie związane z przedmiotem prowadzonej przez PES działalności gospodarczej lub/i statutowej odpłatnej (dopasowane dla konkretnego klienta);
- przygotowywanie i pracę nad biznes planem, negocjacje z instytucjami finansującymi;
- poszukiwanie partnerów, identyfikacji nisz rynkowych, przygotowanie danych i ofert.

Specjalistyczne, w tym:

- marketingowe, obejmujące między innymi planowanie marketingowe, kształtowanie elastyczności ofertowej, polityka kształtowania cen i optymalizacji kosztów, opracowanie/modyfikacja strategii marketingowej przedsiębiorstw społecznych, badania rynku, wypracowanie i wdrażanie standardów obsługi klienta przez PES;
- finansowe, obejmujące między innymi pozyskiwanie finansowania działalności PES (między innymi produkty sektora finansowego, w tym między innymi dotacje, pożyczki), planowanie finansowe;
- osobowe, obejmujące między innymi zarządzanie organizacją, zarządzanie pracownikami, zarządzanie konfliktem w PES i rozwiązywanie konfliktów;
- księgowo-podatkowe, obejmujące między innymi rachunkowość PES, zobowiązania finansowe związane z prowadzoną działalnością, księgowość, płace i pochodne, ubezpieczenia społeczne;
- prawne, obejmujące między innymi prowadzenie działalności gospodarczej, prawne aspekty działania w sferze ekonomii społecznej, obowiązki pracodawcy względem pracowników.

4. USŁUGI, czyli...

Księgowo-podatkowe, a więc między innymi:

- przygotowanie i aktualizacja zakładowej polityki rachunkowości,
- sporządzanie dokumentacji do ZUS i US,
- przygotowanie i weryfikacja danych do planów finansowych i budżetów rocznych,
- weryfikacja prowadzonej księgowości.

Prawne, a więc między innymi:

- postępowania rejestracyjne przed Krajowym Rejestrem Sądowym (w tym zmiany formy prawnej prowadzenia działalności, zmiany w zarządach, komisjach rewizyjnych, radach fundacji), jest to skierowane między innymi do osób skupionych wokół lokalnego centrum kultury, którym jest biblioteka;
- zmiany w statutach spółdzielni socjalnych, fundacji i stowarzyszeń, w tym aktualizacje wynikające z nowelizacji ustaw;

- pomoc w zwoływaniu i prowadzeniu walnych zgromadzeń członków spółdzielni socjalnych i zebrań członków stowarzyszeń;
- przygotowanie umów o pracę, umów cywilnoprawnych, porozumień wolontariackich, przygotowanie i weryfikacja regulaminów;
- przekształcanie podmiotów;
- audyty wewnętrzne;
- postępowanie naprawcze.

Marketingowe, a więc między innymi:

- opracowanie/modyfikacja strategii marketingowej PES;
- opracowanie projektów graficznych;
- przygotowanie materiałów promocyjnych, na przykład druk logo, plakatu, ulotki, tworzenie strony WWW i inne.

5. WSPARCIE FINANSOWE, czyli...

Dotacje na utworzenie miejsca pracy w sektorze ekonomii społecznej oraz wsparcie pomostowe na pierwsze od 6 do 12 miesięcy od utworzenia miejsca pracy.

Kto może skorzystać:

- osoby fizyczne zainteresowane utworzeniem PS, w tym spółdzielni socjalnej;
- podmioty uprawnione do utworzenia PS, w tym spółdzielni socjalnej osób prawnych;
- PES (przekształcające się w PS).

Oferujemy:

- dotacje i wsparcie pomostowe;
- wsparcie doradcze, w tym doradztwo biznesowe w celu opracowania założeń biznesowych przedsięwzięcia;
- szkolenia umożliwiające zdobycie wiedzy i umiejętności w zakresie tworzenia oraz prowadzenia PS;
- wsparcie merytoryczne w przygotowaniu wniosku o dotację oraz jej rozliczeniu;
- wsparcie doradcze w procesie uruchamiania i prowadzenia PS / powstawania miejsc pracy.

Zapraszamy do kontaktu na terenie całego województwa w lokalnych lub regionalnych CES. Więcej informacji na aktywneowes.pl i szowes.pl.

Anna Łukomska-Dziedzic – doktor nauk ekonomicznych, sprawami trzeciego sektora zajmuje się od kilkunastu lat, w sposób ciągły od ponad dekady. W 2004 roku otrzymała wyróżnienie w konkursie *Lider organizacji pozarządowej* w Szczecinie, przyznawane za działania w organizacjach pozarządowych i społecznościach objętych działaniem NGO-sów oraz na ich rzecz. W latach 2005–2009 była członkiem Prezydenckiej Rady Organizacji Pozarządowych Miasta Szczecin (pełniła również funkcję sekre-

tarza rady). Bierze czynny udział w tworzeniu dokumentów i programów dotyczących organizacji pozarządowych. Uczestniczy w komisjach oceny projektów z ramienia organizacji pozarządowych. Szkoli, doradza, bada i animuje projekty, inicjuje działania partnerskie organizacji pozarządowych i samorządu województwa. Ma doświadczenie i wiedzę w zakresie realnych potrzeb i problemów organizacji pozarządowych na obszarach miejskich i wiejskich.

SZOWES – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla regionu szczecińskiego

Aktywa Plus Emilia Kowalska

Fundacja Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych KOMES

Inkubator SZOWES w Szczecinie

ul. Cukrowa 8, pokój 921, 71-004 Szczecin (budynek Uniwersytetu Szczecińskiego)

Tel. +48 91 444 31 63, 516 702 312

E-mail kontakt@aktywneowes.pl

Katarzyna Michałek
Stowarzyszenie POLITES

WOLONTARIAT W BIBLIOTECE KROK PO KROKU

Stowarzyszenie POLITES zajmuje się popularyzowaniem idei wolontariatu, edukacją pozaformalną oraz stwarzaniem warunków do uczestnictwa w życiu publicznym. Konkretnie, prowadzimy biuro pośrednictwa wolontariatu – Regionalne Centrum Wolontariatu, w ramach którego aktywności pomagamy zarówno przyszłym wolontariuszom znaleźć miejsce do działania, jak i organizacjom oraz instytucjom wyszukać wolontariuszy, którzy chcieliby wesprzeć swoimi umiejętnościami ich pracę. Jesteśmy organizacją koordynującą, goszczącą i wysyłającą *Programu Erasmus+ Młodzież – Wolontariat Europejski* oraz *Europejski Korpus Solidarności*. Realizując projekt *Pomorze Pomoże?! #Wypróbuj wolontariat*, wzmocniamy wolontariat na terenie Pomorza Zachodniego. Współpracujemy z Filią nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie w zakresie poszukiwania wolontariuszy, szkolenia kadr oraz akcji promujących wolontariat. Wierzymy w siłę obywateli. Uczymy mieszkańców Szczecina i województwa zachodniopomorskiego, jak mogą wpływać na to, co dzieje się w ich miejscowościach. Poniżej przedstawiłam instrukcję, jak zająć się sprawą wolontariatu w bibliotece.

Krok pierwszy – zagadnienia definicyjne

Nie możemy mówić o wolontariacie, jeśli nie określimy, co rozumiemy przez to pojęcie.

Wolontariat – jest to świadome, dobrowolne i bezpłatne działanie, wykraczające poza więzi rodzinno-przyjacielsko-koleżeńskie.

Wolontariusz/wolontariuszka (lub ochotnik/ochotniczka) – jest to każda osoba fizyczna, która dobrowolnie, ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz korzystającego.

Kim jest, czy kim może być korzystający? Określa to *Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, art. 3 ust. 3 (Dz.U. 2019, poz. 688). Przede wszystkim są to organizacje pozarządowe niedziałające w celu osiągnięcia zysku – stowarzyszenia i fundacje. Ze wsparcia wolontariuszek i wolontariuszy mogą również korzystać instytucje publiczne – w tym biblioteki.

Jako członek Sieci Centrów Wolontariatu w Polsce, działając według wspólnie wypracowanych standardów, stosujemy wyżej przytoczone definicje. Opieramy się na doświadczeniach Centrów Wolontariatu w Polsce oraz wspomnianej ustawie.

Na stronie internetowej Sieci Centrów Wolontariatu wolontariat.org.pl można znaleźć przydatne informacje na temat wolontariatu – zagadnienia definicyjne, aspekty formalno-prawne, publikacje, kontakty do Centrów Wolontariatu działających w Polsce.

Krok drugi – przygotowania do przyjęcia wolontariuszy i wolontariuszek

Tak naprawdę, na początku powinniśmy odpowiedzieć sobie na ważne pytanie, czy i do czego potrzebujemy wolontariuszek/wolontariuszy w naszej bibliotece? Pamiętać należy o tym, że nie mogą oni zastępować pracy etatowego pracownika. Działania wolontariuszek i wolontariuszy mogą być stałe/systematyczne lub akcyjne.

Wolontariuszki i wolontariusze, w ramach działania, mogą na przykład wprowadzać dane do komputerowych katalogów zbiorów bibliotecznych, aktualizować stronę internetową biblioteki, promować działania biblioteki między innymi w mediach społecznościowych, odpowiadać na telefony i e-maile, ale również prowadzić zajęcia wyrównawcze dla dzieci i młodzieży, prowadzić warsztaty tematyczne i artystyczne czy gry i zabawy dla dzieci oraz seniorów.

Określenie zadań wolontariuszek i wolontariuszy zależy od pracowników biblioteki. Warto zatem zrobić burzę mózgów w zespole i zastanowić się nad konkretnymi zadaniami dla nich. Nie ma nic gorszego niż wolontariuszki i wolontariusze trafiający do placówki pełni zapału, a w gruncie rzeczy nie ma dla nich zajęcia lub nie można poświęcić im dostatecznie dużo czasu, aby wyjaśnić oczekiwania. To może zniechęcić do wolontariatu w ogóle.

W kontekście zadań dla wolontariuszek i wolontariuszy należy również zastanowić się i określić, co będzie jeszcze potrzebne do ich przyjęcia, w tym na pewno:

- miejsce
- sprzęt
- opiekun-koordynator.

Opiekun czy koordynator wolontariatu to osoba, z którą przede wszystkim kontaktują się i współpracują wolontariuszki i wolontariusze.

Krok trzeci – oferta wolontariatu

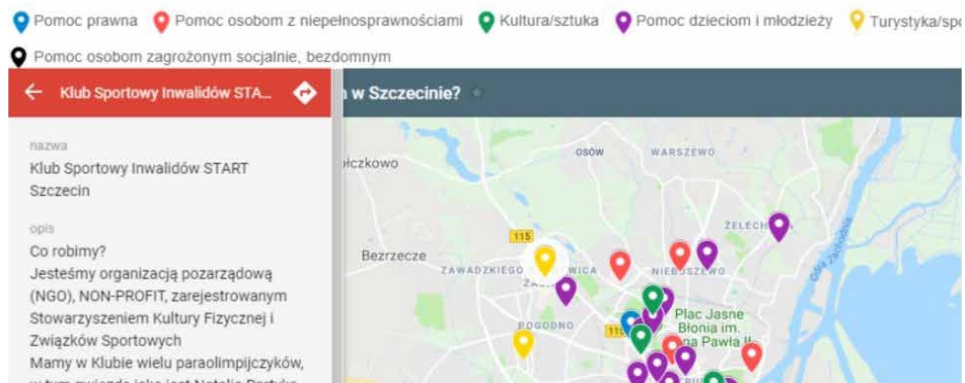
Co powinna zawierać oferta?

Przed wszystkim trzeba się zastanowić kto jest poszukiwany? Czy powinny to być osoby pełnoletnie, czy niekoniecznie? Jakie umiejętności, kwalifikacje czy wykształcenie powinny posiadać? Ile czasu mogą poświęcić na wolontariat?

Można stworzyć ofertę wolontariatu według schematu:

- kto szuka? – krótki opis placówki i tego, czym się zajmuje (dosłownie kilka zdań);
- jakie prace mają wykonywać wolontariuszki i wolontariusze? – określenie zadań jakie mogą wykonywać;

Mapa Wolontariatu

MAPA WOLONTARIATU

Szczecin

Zapraszamy na: <http://www.polites.org.pl/>

Mapa Wolontariatu dla Szczecina na stronie internetowej [polites.org.pl](http://www.polites.org.pl/)

- co możemy zaoferować placówce? – korzyści, to może być zdobycie nowych umiejętności, doświadczeń, nawiązanie kontaktów czy podniesienie kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach lub przeszkolenie przez pracowników placówki, zaświadczenie, opinia o wolontariacie i inne.

W zależności od motywacji danej osoby, różne korzyści mogą mieć znaczenie dla podjęcia pracy wolontariackiej. Możemy je podzielić na pragmatyczne, społeczne i psychologiczne.

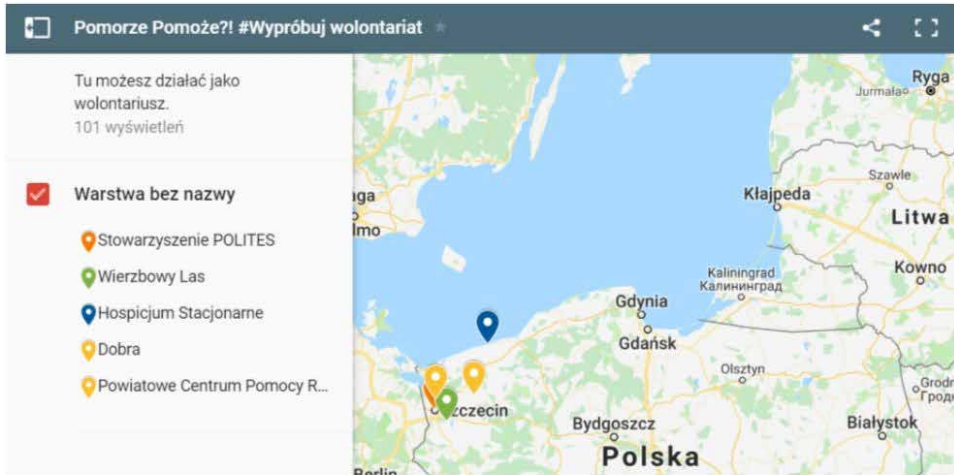
Gdzie szukać wolontariuszy i wolontariuszek?

- wśród czytelników
- w klubach seniora
- w szkołach (Szkolne Kluby Wolontariusza)
- w zasobach informacyjnych Regionalnego Centrum Wolontariatu w Szczecinie.

Gdzie zamieszczać oferty wolontariatu?

Jako Centrum Wolontariatu prowadzimy *Mapę Wolontariatu dla Szczecina* na naszej stronie internetowej [polites.org.pl](http://www.polites.org.pl/) oraz administrujemy grupę na Facebooku Wolontariat w Szczecinie

Dla regionu prowadzimy *Mapę Wolontariatu* na stronie pomorzepomoze.pl oraz grupę na Facebooku Pomorze Pomoże?! #Wypróbuj wolontariat.

MAPA WOLONTARIATU

Pomorze Zachodnie

Zapraszamy na: <http://pomorzepomoze.pl/>

Mapa Wolontariatu na stronie pomorzepomoze.pl

Krok czwarty – formalności

Obowiązki korzystającego i prawa wolontariuszki/wolontariusza zawarte są w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (dział III, rozdz. 1, art. 42–50). Wspomnę tylko o dwóch aspektach prawnych, najczęściej poruszanych i budzących największe wątpliwości:

Porozumienie wolontariackie, zwane również umową wolontariacką, jest to umowa cywilna zawierana ZAWSZE między wolontariuszką/wolontariuszem a korzystającym. Określa zakres czynności, zasady i czas pracy wolontariuszki/wolontariusza; powinna także zawierać postanowienie o możliwości jej rozwiązania. Jeśli wolontariuszka/wolontariusz ma pracować dłużej niż 30 dni, porozumienie musi być sporządzone na piśmie (do 30 dni – może być ustne lub pisemne na wniosek wolontariuszki/wolontariusza).

W sytuacji gdy wolontariuszka/wolontariusz pracuje przez okres do 30 dni, korzystający ma obowiązek ubezpieczenia jej/go od następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW) – nawet jeśli działanie trwało tylko jeden dzień.

Jako Centrum Wolontariatu służymy pomocą, wyjaśniamy aspekty prawne oraz udostępniamy wzory porozumień wolontariackich.

Krok piąty – co oferujemy bibliotekom jako Regionalne Centrum Wolontariatu?

Biblioteki mogą nieodpłatnie skorzystać z oferty szkoleń Regionalnego Centrum Wolontariatu w jego siedzibie lub w swojej.

Prowadzimy szkolenia:

- *Wolontariat w pierwszych krokach* – dla początkujących wolontariuszek i wolontariuszy;
- *Współpraca z wolontariuszami od A do Z* – dla koordynatorów pracy z wolontariuszkami i wolontariuszami;
- szkolenia merytoryczne dla koordynatorów pracy wolontariuszek i wolontariuszy w zależności od potrzeb;
- szkolenia merytoryczne dotyczące obszarów, w których pracują wolontariuszki i wolontariusze, na przykład: fundraising, tutoring, praca z dziećmi, organizacja akcji społecznych;
- warsztaty kulturowe – organizowane przez wolontariuszki i wolontariuszy *Programu Erasmus+ Wolontariat Europejski* i *Programu Europejski Korpus Solidarności*.

Doradzamy, konsultujemy – zawsze służymy pomocą w stworzeniu oferty wolontariatu czy kwestiach prawnych dotyczących porozumienia wolontariackiego, ubezpieczenia czy inne dokumenty.

Zapraszamy do kontaktu z nami. O wolontariacie wiemy wszystko!

Katarzyna Michalek – z wykształcenia filolog i pedagog, swoją przygodę w sferze pozarządowej zaczęła jako mentorka i koordynatorka pracy wolontariuszy europejskich w ramach programów *Młodzi w Działaniu* i *Erasmus+ Młodzi*. Obecnie jest koordynatorką programów *Starszy Brat – Starsza Siostra* w Szczecinie oraz *Pierwsza Pomoc w Lekcjach*. Lubi pracować z dziećmi i młodzieżą (warsztaty artystyczne, rajdy, inicjatywa młodzieżowa). Od 6 lat jest także specjalistką ds. wolontariatu w Centrum Wolontariatu.

Stowarzyszenie POLITES

Tel. +48 91 450 11 46

E-mail biuro@polites.org.pl

Facebook – Stowarzyszenie POLITES

Ola Skorzyńska

Program *Równać Szanse*

PROGRAM „RÓWNAĆ SZANSE” SZANSA NA INICJATYWY MŁODZIEŻOWE W BIBLIOTEKACH

Równać Szanse to program, który przyznaje dotacje na lokalne działania w miejscowościach posiadających do 20 tys. mieszkańców. Biblioteki powiatowe i gminne, organizacje pozarządowe, powiatowe i gminne domy kultury oraz grupy nieformalne z całej Polski realizują projekty, w wyniku których młodzi ludzie mają okazję stanąć przez ciekawymi wyzwaniem i współpracować z innymi. Dzięki temu uczą się skutecznego planowania i mogą uwierzyć we własne siły!

Program *Równać Szanse* powstał w 2001 roku. Jego realizatorem jest Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży, a autorem i fundatorem Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności. Celem przedsięwzięcia jest wyrównanie szans młodych ludzi na dobry start w dorosłe życie. Chodzi o doprowadzenie do sytuacji, w której młoda osoba z małej miejscowości będzie potrafiła samodzielnie i świadomie osiągać wyznaczone przez siebie cele, myśląc perspektywnie o własnej przyszłości. Ma bowiem takie samo prawo jak jego rówieśnik z dużej aglomeracji, by spróbować odnieść sukces na miarę własnych możliwości oraz by jak najlepiej wykorzystać szanse, które przyniesie mu życie. Programem *Równać Szanse* objęliśmy młodych ludzi w wieku 13–19 lat z miejscowości, w których, jak już wspomniano, mieszka nie więcej niż 20 tys. osób. Chcemy by na tym terenie, za sprawą ciekawych projektów, młodzi mogli sprawdzić, w czym mają szansę być skuteczni i doceniani przez innych. Tu gdzie mieszkają lub tam gdzie się kiedyś być może przeprowadzą – wszędzie, gdziekolwiek będą chcieli żyć. Tylko w ten sposób mogą stać się ludźmi samodzielnymi i niezależnymi, którzy całkowicie świadomie wyznaczają sobie przemyślane cele. Najpierw te dotyczące edukacji, a później – dorosłości. Istotą programu *Równać Szanse* są lokalne projekty, które dla młodych ludzi mają być ciekawym wyzwaniem i szansą współpracy z innymi, by razem osiągnąć wspólny cel, ucząc się

Logo programu *Równać Szanse*

Uczestnicy programu *Równać Szanse*Fot. archiwum programu *Równać Szanse*

po drodze, jak radzić sobie z zupełnie nową rolą i jak wykorzystywać zupełnie nowe kontakty, które nawiązują. Wszechstronne umiejętności społeczne to bowiem cecha człowieka kompetentnego, budzącego zaufanie, pomocnego innym i zaradnego w jak najbardziej pozytywnym sensie.

Biblioteki realizowały już wiele projektów w ramach programu *Równać Szanse*, a współpraca z nimi była bardzo owocna. Poniżej przedstawiam przykłady.

Biblioteka na rowerze – projekt realizowany w ramach Regionalnego Konkursu Grantowego 2017¹.

Młodzież z gminy Chełmża razem z Biblioteką Samorządową w Zelgnie zrealizował niecodzienny projekt mający na celu upowszechnienie czytelnictwa, nauki i rozwoju kultury, a pomocą w tym miał między innymi rower. Osią przedsięwzięcia były eskapady rowerowe oraz tworzenie „biblioteczki rowerowej”. Młodzież zorganizowała kilkanaście wycieczek po gminie, podczas których zwiedzała swój region oraz docierała z książkami do osób, które z różnych powodów nie mogą korzystać z biblioteki. Podczas godzinnych postojów w wyznaczonych miejscach na w odwiedzanych wsiach (place zabaw, boiska sportowe), młodzież, oprócz wypożyczania książek, na głos czytała wybrane przez siebie bajki, baśnie bądź legendy. Nagrała audiobook oraz dwa razy brała udział w warsztatach z posługiwania się głosem. Podsumowanie projektu odbyło się w Filii Biblioteki Samorządowej w Grzywnie – młodzież prezentowała się za pomocą pokazu multimedialnego.

1 *Relacja z projektu „Biblioteka na Rowerze”, 22 maja 2018, https://rownacszanse.pl/migawki/relacja_projekt_biblioteka_na_rowerze (dostęp 5 listopada 2019).*

Realizacja projektu *Biblioteka na rowerze* w Bibliotece Samorządowej w Żelgnie

Fot. archiwum programu *Równać Szanse*

Muzyka łagodzi obyczaje – projekt realizowany w ramach Regionalnego Konkursu Grantowego 2018².

Zamysł półrocznego projektu polegał na połączeniu we wspólnej inicjatywie kulturalnej uczestników reprezentujących trzy pokolenia. Pod kierunkiem Marty Kątny – z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bornem Sulinowie – kilkunastoosobowa grupa młodzieży zaprosiła do projektu innych miłośników muzyki, starszych od siebie o kilka, kilkanaście, czy kilkadziesiąt lat, i stworzyła nieszablony koncert oparty na piosenkach rodzinnych, znanych i lubianych przez pokolenia Polaków. Idea projektu *Równać Szanse* zakłada zdobycie przez młodych konkretnych kompetencji społecznych. W tym przypadku nie mogło być inaczej.

Półroczna wspólna praca przyniosła przyjaźnie oraz zdolność współpracy. Każdy uczestnik planował pracę i realizował ją metodą małych kroków, a rzetelność i systematyczność pozwoliły cieszyć się małymi sukcesami i tym ostatnim, największym. Każdy

2 *Prawdziwe widowisko na finale projektu „Muzyka łagodzi obyczaje”!*, 20 sierpnia 2019, https://rownacszanse.pl/migawki/muzyka_lagodzi_obyczaje (dostęp 5 listopada 2019).

Realizacja projektu *Muzyka łagodzi obyczaje* w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bornem Sulinowie

Fot. D. Graszka

poznał zasoby środowiska, zorientował się, gdzie szukać wsparcia i pomocy w trudnych chwilach. Silne więzi i poczucie odpowiedzialności za wspólne dzieło nie pozwoliły grupie na wypalenie czy kryzys. Półroczna praca przyniosła wspaniały koncert finałowy i umiejętności, z którymi borneńska młodzież może bez kompleksów podbijać świat.

W konkursie programu *Równać Szanse* brało udział wiele książnic, między innymi Biblioteka Publiczna Gminy Biesiekierz, Biblioteka Miejska w Ustce, Biblioteka Publiczna Gminy Kosakowo czy Centrum Kultury i Biblioteki w Brusach.

Nabór do programu w 2020 roku

W ramach programu *Równać Szanse* można ubiegać się o dotacje na projekty w różnych konkursach (otwartych i zamkniętych). 4 sierpnia 2020 rozpocznie się rekrutacja do otwartego konkursu dla bibliotek powiatowych i gminnych, organizacji pozarządowych, gminnych i powiatowych domów kultury, grup nieformalnych. Maksymalna kwota dotacji to 8,5 tys. zł. Przy organizacji Regionalnego Konkursu Grantowego Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży współpracuje z czterema Partnerami Regionalnymi. Jego celem jest wsparcie projektów, które rozwijają u młodych ludzi umiejętności wykorzystania tego, co może im sprzyjać w nich samych i otaczającym środowisku, oraz umiejętności zjednywania sobie innych podczas pracy w grupie i realizacji wspólnych celów.

Od 2019 roku koordynatorem regionalnym programu *Równać Szanse* w regionie północno-zachodnim – czyli na terenie województw zachodniopomorskiego, pomor-

skiego, lubuskiego i wielkopolskiego – jest Fundacja Nauka dla Środowiska z Koszalina. Propaguje ona ideę programu, zasady aplikowania, konsultuje wnioski oraz odpowiada na pytania.

Bibliotekarko/bibliotekarzu! Daj młodym przestrzeń do twórczych spotkań i kreowania własnej rzeczywistości.

Aplikuj w Regionalnym Konkursie Grantowym o dotację i otrzymaj 8,5 tys. zł na projekt w swojej miejscowości.

Musi on trwać minimum sześć miesięcy oraz być realizowany ze stałą grupą młodych w wieku 13–19 lat. Wszystkie informacje i formularz wniosku znajdują się na stronie rownaczanse.pl.

Ola Skorzyńska – ukończyła Dziennikarstwo i medioznawstwo o specjalizacji fotografia prasowa, reklamowa i wydawnicza na Uniwersytecie Warszawskim. Piastuje funkcję Community Manager w ogólnopolskim programie *PROJEKTOR – wolontariat studencki*, a także odpowiada za promocję i komunikację programu *Równać Szanse*.

Program *Równać Szanse*

Strona internetowa rownaczanse.pl

Tel. +48 22 826 10 16

E-mail rownaczanse@pcyf.org.pl

Fundacja Nauka dla Środowiska

Partner regionalny programu *Równać Szanse*

Tel. +48 533 335 443

E-mail biuro@ndsfund.org

Kinga Rabińska

Stowarzyszenie Edukacyjno-Artystyczne „Oswajanie sztuki”

MISJA – SŁOWO STOWARZYSZENIE EDUKACYJNO-ARTYSTYCZNE „OSWAJANIE SZTUKI”

Oswajanie sztuki jako pretekst do spotkania

Stowarzyszenie Edukacyjno-Artystyczne „Oswajanie sztuki” zostało założone w Szczecinie w 2009 roku. Powstało z miłości do sztuki i ludzi. Organizacja jest swoim inkubatorem artystów z obszaru sztuki zaangażowanej społecznie oraz animatorów i aktywistów miejskich, pracujących w oparciu o kulturę i energię lokalną. Swoją uwagę koncentrują na szczecińskim Śródmieściu jako wielkiej przestrzeni do eksperymentu.

Misją stowarzyszenia jest przede wszystkim demokratyzacja dostępu do kultury i oswojenie sztuki oraz (re)kreacja nowych przestrzeni miejskich przy realnym wsparciu mieszkańców – ostatecznych użytkowników tych miejsc. „Oswajanie sztuki” traktuje kulturę i sztukę jako preteksty do spotkania, działania i kształtowania miasta, wzmacniania oraz wzrastania społeczności i wspólnot lokalnych. Podejmowane przez członków stowarzyszenia przedsięwzięcia zakładają aktywizację mieszkańców, projektowanie sytuacji spotkania różnych grup społecznych i wiekowych oraz edukację przez wspólne działanie. Organizacja regularnie jako scenę dla swoich przedsięwzięć obiera przestrzeń miejską, zapraszając do działań twórczych i artystycznych różne grupy. Uczestników – do bycia gospodarzami miejskich zajęć, odbiorców – do ich współtworzenia.

Poprzez włączenie się w 2017 roku w miejski program rewitalizacji Śródmieścia i prowadzenie na tym terenie ŚRODKA Śródmiejskiego Punktu Sąsiedzkiego, „Oswajanie sztuki” buduje siatkę powiązań między lokalnymi podmiotami i instytucjami, organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi. Celem jest zmiana nawyków i postaw w kontekście „użytkowania miasta” – począwszy od własnego podwórka.

Grupa zaprasza do udziału w spacerach, warsztatach, koncertach, pokazach filmowych, większych i mniejszych wydarzeniach kulturalno-artystycznych. Stoi między innymi za projektami: *Śródmieście od ulicy do podwórka*, *Śródmieście bez plastiku*, *Bal Bohaterów Literackich*, *na mieście w (kon)tekście*. Od blisko dwóch lat, we współpracy z gminą miejską Szczecin i Towarzystwem Budownictwa Społecznego Prawobrzeże Sp. z o.o. realizuje inicjatywę *GALERIE [od] ULICY*. W jej ramach odremontowano trzy zdewa-

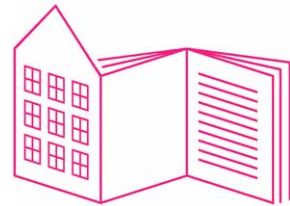
stowane witryny dawnych sklepów piwnicznych w Śródmieściu, które obecnie służą jako przestrzeń do prezentacji obiektów sztuki, tworzonych specjalnie z myślą o tym miejscu. Przy ulicy Jagiellońskiej 91 i 92 oraz ulicy Rayskiego 23 można było oglądać projekty takich twórców jak: Kaja i Piotr Depta-Klesta, Jana Shostak, Maria Olbrychtowicz, Piotr Urbaniec, Przemysław Piński, Marta Maria Madej. Stowarzyszenie ma też na koncie projekt z kolektywem Dobre Praktyki, z którym stworzyło w przestrzeni Śródmieścia trzy mozaiki – *kosmos*, *miłość* i *podwórko*¹.

Misja – SŁOWO

Stowarzyszenie ma na swoim koncie także projekty, których osią było „słowo” jako narzędzie skłaniające do refleksji i nośnik pozytywnego komunikatu, źródło poznania, budowania relacji i zmiany społecznej. U ich podstaw istniała obserwacja braku w przestrzeni publicznej słowa pisanego w kontekście niekomercyjnym.

2018 – Literackie Śródmieście

W 2018 roku we współpracy ze ŚRODKIEM Śródmiejskim Punktem Sąsiedzkim, Klubksięgarnią FiKa i Miejską Biblioteką Publiczną w Szczecinie – z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich, obchodzonego 23 kwietnia – zorganizowaliśmy wydarzenie pod nazwą *Literackie Śródmieście*. Jego pierwszym etapem był plebiscyt wśród mieszkańców na nowe nazwy na obszarze szczecińskiego centrum miasta. Z zaproponowanych czterech kategorii nazw największe uznanie zyskały *Miejsca w literaturze*, dlatego ulicom przypisano alternatywne, książkowe nazwy, na przykład: plac Grunwaldzki = plac Zielonego Wzgórza, aleja Wojska Polskiego = aleja Stumilowego Lasu, aleja Piastów = aleja Bambino. Zmienione nazwy ulic umieszczono na mapie *Literackiego Śródmieścia*, na której zostały zaznaczone również śródmiejskie miejsca przyjazne czytaniu (księgarnie, biblioteki, antykwariaty, kawiarnie). Mapę można potraktować jako przewodnik – dokąd udać się z książką lub po książkę. Inauguracji planu towarzyszyła *pieczątkowa gra (śród)miejska* oraz inne działania skupione wokół książki: warsztaty dla dzieci, wymiana książek, zniżki w kawiarniach przyjaznych książkom. Przy zapraszaniu partnerów do akcji skupialiśmy się na lokalnych inicjatywach i firmach, mając nadzieję, że staną się one inspiracją do tworzenia kolejnych miejsc przyjaznych książkom w naszym mieście.

Logo wydarzenia *Literackie Śródmieście*

1 Lokalizacje mozaik: *kosmos* – podwórko, ulica Krzywoustego 5–7 A; *miłość* – podwórko, ulica Bałuki 17, *podwórko* – kwartał, ulica Pułaskiego i aleja Bohaterów Warszawy. Projekty: *podwórko* i *kosmos* – Ada Krawczak, Patrycja Makarewicz-Leszczyńska; *miłość* – Ada Krawczak, Patrycja Makarewicz-Leszczyńska, Patrycja Żyźniewska.

Mapa Literackiego Śródmieścia

2018 – na mieście w (kon)tekście

Projekt został zrealizowany z Oddziałem w Szczecinie Związku Literatów Polskich. Zadaniem jego uczestników – międzypokoleniowego zespołu zapaleńców, seniorów ze związku i młodzieży, podopiecznych Miejskiego Ośrodka Socjoterapii nr 2 w Szczecinie – było szukanie miejsc i kontekstów, czyli rozpoznanie ważnych dla nich przestrzeni Szczecina i oznaczenie ich „słowem”, które miało zmaterializować się w efekcie terenowego działania artystycznego w nurcie sztuki ulicy (street artu). W ramach regularnych spotkań uczestnicy dokonali selekcji fragmentów utworów literackich, „odczytywali” miasto przez pryzmat własnych doświadczeń i rozpoznawali możliwe miejsca „interwencji” (umieszczenia „słowa” w przestrzeni miejskiej), mieli spotkania z ekspertami od sztuki wizualnej (artyści i wykładowcy Akademii Sztuki w Szczecinie) oraz sztuki słowa (szczeciński raper Łona), przygotowywali formę zaistnienia „słowa” w przestrzeni miejskiej oraz przeprowadzali „interwencję”². Niematerialnym efektem spotkań miało być znalezienie wspólnego języka i przez poetyckie oznaczenie miasta, odczucie jego przestrzeni jako „miejsca wspólnego”. W naszym działaniu ważny był proces, dokumenta-

2 J. Skonieczna, „Na mieście w kontekście” – reportaż Małgorzaty Furgi, 24 lipca 2018, <https://radioszczecin.pl/395,1711,na-miescie-w-kontekście-reportaż-malgorzaty-furg> (dostęp 30 czerwca 2020).

Projekt *na mieście w (kon)tekście*

cja i doświadczenie samych uczestników. Nie każdy musi być artystą, ale każdy może działać w przestrzeni i wyrażać swoje zdanie. Doświadczenie projektu uczy, że miasto jest dobrem wspólnym, że możemy razem w nim działać. To rozwija postawę obywatelską, gotowość do partycypacji w sprawach miasta i jego społeczności. Uczy, że możemy mieć wpływ. Należy jednak znać zasady, możliwości, ewentualne ograniczenia³.

2019 – miłość

W 2019 roku we współpracy z kolektywem Dobre Praktyki, w ramach projektu Śródmieście od ulicy do podwórka, narodziła się *miłość* – druga z trzech dotąd zrealizowanych mozaik, które powstają w śródmieściu Szczecina, w lokalizacjach niereprezentacyjnych, zaniedbanych i dostępnych zazwyczaj jedynie okolicznym mieszkańcom. Zadaniem umieszczania dzieł sztuki w takich miejscach nie jest ich „upiększanie”, ale aktywizowanie ludzi wokół aktu kreacji i zapoczątkowanie dyskusji o funkcji takich przestrzeni jak podwórka – szczególnie tych zabudowanych w centrum miasta. Treść mozaiki powstaje w porozumieniu z mieszkańcami – artystki przygotowują trzy projekty inspirowane historią danego miejsca, spośród których okoliczni mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni wybierają jeden do realizacji. W przypadku mozaiki w podwórku przy ulicy Bałuki 17, szara ściana została przemieniona w komunikat o miłości. Do jej wykonania zostali zaproszeni okoliczni mieszkańcy. Akcja otrzymała wyróżnienie

3 *Zauważać miasto* [rozmowa Agnieszki Pajączkowskiej z autorkami projektu *na mieście w (kon)tekście* Różą Czerniawską-Karcz i Kingą Rabińską], 21 stycznia 2019, <http://seniorzywakcji.pl/zauwazac-miasto> (dostęp 25 listopada 2019).

Odslonięcie mozaiki *miłość*

w pierwszej edycji konkursu *Pozarządowy Szczecin*, organizowanego przez miasto Szczecin we współpracy z Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych Sektor 3, w kategorii *Akcja społeczno-obywatelska*⁴.

Co „Oswajanie sztuki” może dać bibliotekom?

Jednym z najważniejszych działań w katalogu Stowarzyszenia Edukacyjno-Artystycznego „Oswajanie sztuki” jest identyfikacja i wsparcie lokalnych liderów, ambasadorów zmiany w mieście. Takimi osobami często są bibliotekarze i bibliotekarki. Aktywne działanie w przestrzeni miejskiej może być wyzwaniem, dlatego członkowie organizacji chętnie służą radą i wiedzą oraz siecią kontaktów. Wspierają w zdobyciu informacji, chętnie włączają się w lokalne inicjatywy, dysponują przestrzenią do organizacji wydarzeń w ŚRODKU Śródmiejskim Punkcie Sąsiedzki. Do stowarzyszenia można się zgłaszać z wszelkimi pytaniami dotyczącymi „życia miejskiego”, szczególnie na obszarze rewitalizacji.

„Oswajanie sztuki” zaprasza też do udziału w wydarzeniach, takich jak warsztaty czy dyskusje. Ich tematyka jest szeroka, ale wszystkie mają być sytuacją do wymiany poglądów i okazją do budowania wspólnoty. Warto śledzić działania stowarzyszenia na stronie oswajaniesztuki.pl – można na niej znaleźć zaproszenia do udziału w projektach czy przedsięwzięciach realizowanych przez jego członków.

Kinga Rabińska – animatorka i organizatorka kultury. Prezesa Stowarzyszenia Edukacyjno-Artystycznego „Oswajanie sztuki”. Ma doświadczenie w zarządzaniu projektami badawczymi, kulturalnymi oraz o charakterze promocyjno-informacyjnym. Od 2011 do 2017 roku współtworzyła INKU Szczeciński Inkubator Kultury. Stypendystka MKiDN (2016) oraz prezydenta Szczecina (2017). Inicjatorka i koordynatorka projektów takich jak: *GALERIE [OD] ULICY*, *REkreacja. Profesjonalny Menedżer Społeczny, na mieście w (kon)tekście*. Prowadzi warsztaty, spaceruje, opracowuje publikacje. Zanurzona po

czubek nosa w temacie sztuki i kultury jako narzędzia rewitalizacji miast.

E-mail kinga@oswajaniesztuki.pl

Stowarzyszenie Edukacyjno-Artystyczne „Oswajanie sztuki”

E-mail kontakt@oswajaniesztuki.pl

ŚRODEK Śródmiejski Punkt Sąsiedzki

E-mail srodek@oswajaniesztuki.pl

4 IX Gala Obywatelska. Za nami święto organizacji pozarządowych (zdjęcia), 6 grudnia 2019, <https://wiadomosci.szczecin.eu/arttykul/mieszkanicy/ix-gala-obywatelska-za-nami-swieto-organizacji-pozarządowych-zdjęcia> (dostęp 9 grudnia 2019).

Kamila Romanowicz

Loesje Polska

CZY BURCZY CI CZASEM W GŁOWIE¹ – LOESJE DLA BIBLIOTEKI

Loesje (czyt. luszje) to międzynarodowa grupa ludzi, która tworzy inspirujące teksty i umieszcza je w przestrzeni publicznej. Powstają one podczas warsztatów kreatywnego pisania, które są prowadzone metodą stworzoną w latach 80. przez grupę Holendrów – pomysłodawców inicjatywy.

Loesje to również holenderskie imię żeńskie (po polsku Lusja), którym podpisywane są wszystkie slogany powstałe na warsztatach. Loesje wyraża swoje myśli w postaci krótkich haseł zamieszczanych na czarno-białych plakatach. Ich estetyka podkreśla, że najważniejsza jest treść, a nie kolorowa, atrakcyjna wizualnie forma.

Teksty na plakatach, podobnie jak sama Loesje, promują tolerancję, wolność słowa, pozytywne nastawienie do życia. Mają też zachęcać do refleksji i angażowania się w życie społeczne.

Dobre pomysły / są pełne ludzi

Całe warsztaty kreatywnego pisania Loesje trwają trzy godziny, dlatego w programie IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego znalazła się tylko ich pierwsza część. Niemniej jednak pisemna rozgrzewka wystarczyła, by uczestnicy mogli przekonać się co w tej metodzie jest najważniejsze – praca grupowa i wzajemne inspirowanie się.

Celem warsztatów jest zachęcenie do podjęcia konstruktywnej dyskusji na bieżące tematy.

Warsztaty ćwiczą umiejętność wyrażania opinii, przy poszanowaniu poglądów innych, oraz pokazują pozytywny wpływ ograniczeń na kreatywność.

Wykorzystując metodę słownych skojarzeń i burzy mózgów, na kartkach papieru uczestnicy warsztatów uczą się uciszania wewnętrznego krytyka i formułowania myśli w ciekawy sposób.

Nie masz z kim wyjść / wyjdź z inicjatywą

Loesje można zaprosić do biblioteki lub innej organizacji pożytku publicznego na kilka sposobów:

¹ W tytule i śródtytułach artykułu wykorzystano autorskie hasła Loesje.

Warsztaty kreatywnego pisania Loesje

1. Udostępniając bezpłatnie miejsce na otwarte warsztaty kreatywnego pisania, na które może przyjść każdy chętny. Czas trwania – około trzech godzin, liczba uczestników – minimum pięć osób, koszt – bezpłatne lub w formie *pay what you can* plus ewentualne wydatki na dojazd moderatora.
2. Organizując warsztaty zamknięte dla konkretnej grupy, dostosowując je do jej potrzeb tematycznie i czasowo. Czas trwania – około trzech godzin, liczba uczestników – minimum pięć osób, koszt – 300 zł netto/moderator plus ewentualne wydatki na dojazd. Zajęcia są przeznaczone przede wszystkim dla dorosłych oraz młodzieży ze szkół średnich.
3. Udostępniając bezpłatnie trawnik przed biblioteką na stworzenie instalacji z drewnianych liter układających się w hasło Loesje. Jak dotąd w szczecińskie trawniki wbijane były litery układające się w slogany *Zrób komuś dzień dobry* i *Umysł Otwarte 24h*. Są one zawsze dużą atrakcją, a mijające je osoby chętnie robią sobie z nimi zdjęcia.

Lubię zapach / starych e-booków

W Polsce Loesje działa od 2006 roku. W tym okresie prowadziliśmy warsztaty w wielu bibliotekach miejskich, szkolnych oraz podczas bibliotecznych wydarzeń tematycznych. Współpraca bibliotek z Loesje jest też często oddolna. Placówki drukują wybrane hasła i wieszają je na ścianach lub udostępniają na profilach społecznościowych. Plakaty

Instalacja Loesje z drewnianych liter

Plakaty Loesje

Loesje są dostępne nieodpłatnie na loesje.org/posterarchive, o ile ich wykorzystanie jest niekomercyjne.

Kamila Romanowicz – copywriterka w agencji public relations. Od czterech lat prowadzi warsztaty kreatywnego pisania Loesje w Szczecinie i okolicach.

Loesje Polska

Strona WWW loesje.pl

E-mail warsztaty@loesje.pl

Anna Grzecznowska

Biuro Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW PRZEZ NGO NA PRZYKŁADZIE STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH

Wprowadzenie

W ostatnich latach pojawiło się w Polsce wiele programów umożliwiających organizacjom z sektora NGO, funkcjonującym w obszarze kultury, pozyskanie środków na rozwój prowadzonej działalności statutowej, rozszerzenie oferty usług, wprowadzenie nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych, wydawanie periodyków, opracowanie kolekcji cyfrowych, archiwizację zasobów, a także na prowadzenie badań, rozwój wolontariatu, doskonalenie kształcenia zawodowego. Są to środki pochodzące z funduszy europejskich oraz krajowe będące w dyspozycji resortów: kultury, nauki, edukacji, rodziny, rozwoju, a także samorządów i organizacji pozarządowych (fundacji, stowarzyszeń).

Polska jest największym beneficjentem pomocy unijnej. W latach 2014–2020 Unia Europejska przeznaczyła dla naszego kraju 82,5 mld euro. Podział środków i kierunki ich wykorzystania są przedmiotem dyskusji oraz uzgodnień władz (centralnych, samorządowych) z różnymi partnerami (funduszeuropejskie.gov.pl)

Na portalu NGO.pl podawane są na bieżąco informacje o dostępnych funduszach dla organizacji pozarządowych na inicjatywy kulturalne, społeczne, szkoleniowe i inne. Z bazy CORDIS, będącej bazą danych i portalem Komisji Europejskiej można dowiedzieć się o projektach badawczych dofinansowywanych ze środków unijnych. Na stronie Ministerstwa Rozwoju, w serwisie Mapa Dotacji UE (mapadotacji.gov.pl) dostępne są wykazy projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich realizowanych w Polsce w perspektywie do 2021 roku. Poza nimi dodatkowe wsparcie w zakresie rozwoju kultury (około 1,5 mld euro) przeznaczono dla beneficjentów programu *Kreatywna Europa*. Systematycznie co roku uruchamiane są programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a także inne prowadzone przez Narodowe Centrum Kultury, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych.

W Polsce zarejestrowanych jest 143 tys. organizacji typu NGO. Jedną z nich jest Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (SBP) należące do najstarszych (działa od 1917 roku)

organizacji społecznych w kraju. Od 2004 roku jest organizacją pożytku publicznego. Jego działalność opiera się na wolontariacie członków, z których 70% pracuje w bibliotekach publicznych, 12% – w naukowych, 5% – w szkolnych i pedagogicznych, a 10% stanowią bibliotekarze emeryci i renciści¹.

Przedstawione poniżej dane o wykorzystaniu środków pozyskanych z różnych programów pochodzą ze sprawozdań merytorycznych i finansowych opracowywanych co roku w Biurze Zarządu Głównego SBP oraz sprawozdań skarbnika SBP, za kadencje 2009–2013 oraz 2013–2017, opublikowanych w „Biuletynie Informacyjnym Zarządu Głównego SBP” 2013, nr 1, oraz 2017, nr 1, dostępnych także na portalu sbp.pl.

Misja i potencjał SBP

Misją SBP jest działanie na rzecz rozwoju bibliotekarstwa, budowanie tożsamości zawodu bibliotekarza, integracja środowiska, a także kreowanie pozytywnego wizerunku bibliotek i bibliotekarza. Realizacja misji jest oparta na potencjale organizacji, który tworzą:

1. Członkowie Stowarzyszenia – około 6 tys. osób, zrzeszonych w 16 okręgach, 55 oddziałach i ponad 250 kołach ulokowanych w różnych bibliotekach na terenie całego kraju. Wśród nich są zarówno „szeregowi” pracownicy, jak i dyrektorzy bibliotek. Podejmują oni różnorodne inicjatywy, które kreują wizerunek stowarzyszenia w środowiskach lokalnych (organizują konferencje, szkolenia, wyjazdy edukacyjne do innych bibliotek w kraju i za granicą, spotkania integracyjne, wojewódzkie konkursy na bibliotekarza roku, czy też na najlepszą bibliotekę, honorują najaktywniejszych bibliotekarzy odznaczeniami, opiniują kandydatów na dyrektorów bibliotek itp.) Spośród nich wybierani są co 4 lata członkowie zarządu głównego (15 osób), który reprezentuje SBP w kontaktach zewnętrznych, współpracuje z organizacjami w kraju i za granicą związanymi z sektorem książki, informacji naukowej i bibliotek, dba o prestiż zawodu bibliotekarza i jego ochronę, a także o zwiększenie dostępu bibliotekarzy do różnych form kształcenia i doskonalenia zawodowego.
2. Ugruntowana pozycja opiniotwórcza dla administracji państwowej i samorządowej, co ma swoje odzwierciedlenie w monitorowaniu, opiniowaniu, a także inicjowaniu przez SBP projektów zmian legislacyjnych mających wpływ na działalność bibliotek i zawód bibliotekarza, przygotowywaniu ekspertyz dot. pragmatyki zawodowej, interwencjach w sprawach likwidacji bibliotek, czy deregulacji zawodu bibliotekarza, udziale w komisjach konkursowych na dyrektorów bibliotek, opracowaniu i upowszechnianiu norm oraz standardów bibliotekarskich.

¹ *Sprawozdanie z działalności Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w 2018 r.*, red. A. Grzechnowska, „Biuletyn Informacyjny Zarządu Głównego SBP” 2019, nr 1, s. 24.

3. Szeroka współpraca z instytucjami kultury, uczelniami kształcącymi kadry bibliotek, wydawcami, księgarzami, fundacjami i innymi organizacjami pozarządowymi, w zakresie budowy społeczeństwa wiedzy, otwartego dostępu do zasobów dziedzictwa kulturowego, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób starszych i niepełnosprawnych.
4. Znacząca rola na arenie międzynarodowej. SBP ma status członka założyciela IFLA², corocznie bierze udział w Światowych Kongresach IFLA, a w 2017 roku było inicjatorem i jednym z głównych organizatorów kongresu w Polsce. Uczestniczy ponadto w pracach międzynarodowych zespołów i grup roboczych (na przykład w ostatnich latach w programie *Rzecznictwo na rzecz bibliotek* oraz *AGENDA 2030*). Od lat członkowie Sekcji Bibliotek Muzycznych ZG SBP angażują się w prace międzynarodowej organizacji zrzeszającej biblioteki muzyczne IAML³ (były długoletni przewodniczący sekcji Stanisław Hrabia jest aktualnie przewodniczącym IAML na kadencję 2017–2021).
5. Czołowa pozycja na rynku wydawców książek i czasopism dla bibliotekarzy z wszystkich rodzajów bibliotek. Co roku oficyna SBP publikuje około 20 książek w kilku seriach wydawniczych i poza nimi, wydaje 2 czasopisma branżowe (miesięczniki) – „Bibliotekarz”, „Poradnik Bibliotekarza” – oraz 2 naukowe, znajdujące się na liście czasopism preferowanych ministra nauki i szkolnictwa wyższego – kwartalnik „Przegląd Biblioteczny” i półrocznik „Zagadnienia Informacji Naukowej – Studia Informacyjne”.

Wynika z tego, że SBP dysponuje kapitałem społecznym, dzięki któremu jest jedną z bardziej rozpoznawanych organizacji NGO w dziedzinie kultury, mającą wpływ na kształtowanie praktyki bibliotecznej w Polsce, wzrost poziomu wyszkolenia zawodowego bibliotekarzy, poprawę standardów działalności bibliotek.

Obszary aktywności SBP i źródła ich finansowania

W ostatniej dekadzie główne obszary aktywności SBP obejmowały:

1. działania na rzecz rozwoju polskiego bibliotekarstwa, umocnienia jego roli w rozwoju społecznym (lobby na rzecz bibliotek i bibliotekarzy), w tym między innymi: udział w realizacji *Programu Rozwoju Bibliotek*, opracowanie projektu nowej ustawy o bibliotekach oraz założeń jednolitej pragmatyki zawodu bibliotekarza, uruchomienie programu *Analiza Funkcjonowania Bibliotek*, prowadzenie ogólnopolskiego konkursu *Bibliotekarz Roku* (od 2011 roku);
2. promocję czytelnictwa – coroczna (od 2004) realizacja programu *Tydzień Bibliotek*, prowadzenie ogólnopolskiego konkursu *Mistrz Promocji Czytelnictwa* (od 2009), udział w projekcie *650 lat w służbie książki* (2013–2014) upamięt-

2 International Federation of Library Associations and Institutions.

3 International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres.

niającym powołanie pierwszego polskiego uniwersytetu oraz usankcjonowanie stanowiska stacjonariusza (dostarczyciela książek), będącego protoplastą dzisiejszych zawodów związanych z upowszechnianiem książki;

3. działalność edukacyjną – doskonalenie zawodowe bibliotekarzy, z wykorzystaniem nowych technologii (intensyfikacja szkoleń tradycyjnych, uruchomienie szkoleń e-learningowych), organizacja wyjazdów studyjnych, publikacje;
4. doskonalenie form informacyjno-komunikacyjnych ze środowiskiem bibliotekarskim i jego otoczeniem – uruchomienie i rozwój portalu sbp.pl, prowadzenie profilu na portalu Facebook, wydawanie newslettera (około 2,5 tys. odbiorców);
5. budowanie atrakcyjnego wizerunku SBP, w tym między innymi wśród młodych bibliotekarzy, poprzez organizację Forum Młodych Bibliotekarzy, konkursu Nagroda Młodych im. prof. Marii Dembowskiej (na najlepszą pracę magisterską z zakresu bibliotekarstwa i informacji naukowej), patronowanie bibliotekarskim rajdom rowerowym, wprowadzenie ulg i bonusów dla członków stowarzyszenia (głównie na zakup książek, udział w konferencjach i szkoleniach).

Źródła finansowania wymienionych działań pochodzą przede wszystkim ze sprzedaży wydawnictw oraz z pozyskanych grantów i dofinansowań (stanowią one łącznie około 80% środków będących w dyspozycji SBP), w mniejszym stopniu zaś z organizacji konferencji i warsztatów (około 10%), sprzedaży reklam, dochodów z kampanii (1%) oraz składek członkowskich.

Stowarzyszenie z powodzeniem aplikuje do różnych programów dotacyjnych przeznaczonych dla organizacji pozarządowych, co potwierdzają statystyki. W latach 2009–2012 SBP zrealizowało 26 projektów, na które uzyskało dofinansowanie w kwocie ogólnej około 2 mln zł, z tego 1,75 mln zł pochodziło z ministerialnych programów operacyjnych, programów rządowych skierowanych do NGO (Fundusz Inicjatyw Obywatelskich), dotacji celowych uzyskanych z innych organizacji pozarządowych (głównie Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego i Fundacji Orange). W latach 2013–2016 liczba zrealizowanych projektów objętych grantami wzrosła do 36, a kwota łączna ich dofinansowania wynosiła około 2,7 mln zł, w tym około 2 mln zł pochodziło z programów i dotacji celowych ministra kultury i dziedzictwa narodowego, ministra nauki i szkolnictwa wyższego, Narodowej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Narodowego Centrum Kultury, Narodowego Instytutu Audiowizualnego, Instytutu Książki, Fundacji Batorego oraz Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej. Były to środki pozyskane przez Biuro ZG SBP.

O fundusze na rozwój działalności starały się także struktury terenowe stowarzyszenia, które w latach 2009–2012 pozyskały z regionalnych programów 250 tys. zł, a w latach 2013–2016 – około 700 tys. zł na różne działania edukacyjno-kulturalne realizowane lokalnie.

Cele i efekty wykorzystania dotacji

Granty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Wśród programów operacyjnych, z których SBP korzystało najczęściej w ostatnich latach, na pierwszym miejscu, pod względem liczby uzyskanych dofinansowań, są programy operacyjne i dotacje celowe Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W latach 2009–2018 Stowarzyszenie pozyskało z resortu kultury około 2,6 mln zł. na realizację 62 projektów, w tym kilku o charakterze cyklicznym. Były to zadania z zakresu promocji czytelnictwa, projekty wydawnicze, edukacyjne, digitalizacyjne oraz badawcze mające istotny wpływ na rozwój społeczny i ekonomiczny, zwiększające atrakcyjność oferty bibliotek dla różnych grup czytelników, a także popularyzujące zawód bibliotekarza. Wśród nich do najważniejszych zaliczają się:

- Realizacja ogólnopolskiego programu *Tydzień Bibliotek*, którego głównym celem jest podkreślenie roli czytania i bibliotek w poprawie jakości życia, edukacji kulturalnej oraz zwiększenie prestiżu zawodu bibliotekarza i zainteresowania książką szerokich kręgów społeczeństwa. Dotychczas odbyło się 16 edycji programu. Co roku uczestniczy w nich kilka tysięcy bibliotek, organizując w okresie 8–15 maja szereg imprez edukacyjnych i kulturalnych, angażujących lokalne społeczności (konkursy, wystawy, happeningi, gry miejskie, spotkania autorskie, seminaria, koncerty itp.). Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich prowadzi konkurs na najciekawszą inicjatywę Tygodnia Bibliotek oraz na plakat promujący to przedsięwzięcie. Jest on dofinansowany z programu *Promocja czytelnictwa*.
- Wydawanie czasopisma „Poradnik Bibliotekarza”, który ukazuje się od 70 lat. Znajdują się w nim między innymi omówienia literatury dziecięcej i młodzieżowej, scenariusze zajęć bibliotecznych, przykłady nowoczesnych niekonwencjonalnych metod promocji czytelnictwa, artykuły problemowe z zakresu praktyki bibliotekarskiej itp. Środki na zadanie pochodzą z programu *Czasopisma*.
- Digitalizacja publikacji SBP i budowa Archiwum Cyfrowego. Dotychczas udało się opracować cyfrowo książki wydane w serii *Nauka-Dydaktyka-Praktyka*, czasopisma branżowe „Bibliotekarz” i „Poradnik Bibliotekarza” wydane do 2016 roku oraz naukowe „Przegląd Biblioteczny” i „Zagadnienia Informatyki i Nauki o Bibliotekach”. Stanowią one razem około 90% podstawowego krajowego zasobu z zakresu bibliotekoznawstwa, bibliologii, informacji naukowej, komunikacji medialnej. Są udostępnione bez żadnych ograniczeń na portalu sbp.pl oraz w Bibliologicznej Bibliotece Cyfrowej Uniwersytetu Warszawskiego. Digitalizacja publikacji SBP dofinansowana była w latach 2010–2011 z programu *Zasoby cyfrowe*, zarządzanego przez Narodowy Instytut Audiowizualny (uzyskano około 200 tys. zł), a w latach 2016–2018 – z programu *Kultura cyfrowa* (236 tys. zł).
- Prowadzenie badań efektywności bibliotek. Projekt znany pod nazwą *Analiza Funkcjonowania Bibliotek* stanowi jedno z największych sukcesów SBP osiągniętych w ostatnich latach. Jego celem jest opracowanie metod i narzędzi do systema-

tycznej oceny działania bibliotek. Projekt wspierany początkowo przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego był w latach 2013–2017 realizowany w ramach programu *Obserwatorium kultury* (kwota dofinansowania – 423 tys. zł), a obecnie jest wspierany przez środki pozagrantowe MKiDN. Opracowano między innymi zestaw danych statystycznych, charakteryzujących działalność bibliotek, oraz wskaźników, automatycznie generowanych z tych danych za pomocą opracowanej na potrzeby AFB aplikacji komputerowej. Aktualnie w badaniach uczestniczy około 98% bibliotek publicznych. Wyniki analizy danych statystycznych i wskaźników prezentujących działalność bibliotek publicznych w Polsce za 2018 rok, zgrupowane w 14 tabelach, dostępne są w serwisie internetowym projektu afb.sbp.pl/afbp/wyniki-badan.

- Przeprowadzenie cyklu szkoleń e-learningowych na platformie online SBP na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych do kreatywnego tworzenia różnorodnych materiałów multimedialnych, na przykład filmów ze zdjęć, sekwencji wideo, elektronicznych książeczek, komiksów, materiałów promocyjnych i innych przydatnych w działalności biblioteki, między innymi z młodymi czytelnikami (rozbudzających ich aktywność i twórcze myślenie). Efektem dodatkowym szkoleń, oprócz nabytej wiedzy i umiejętności bibliotekarzy, są prace uczestników udostępnione, jako wzorcowe materiały, na dedykowanej stronie portalu sbp.pl. Szkolenia cieszyły się ogromnym zainteresowaniem, limity miejsc wyczerpały się w ciągu kilku godzin. Ogółem w latach 2015–2019 przeprowadzono łącznie 7 kursów, które ukończyło około 200 bibliotekarzy, głównie z bibliotek publicznych. Dotacje (około 90 tys. zł) uzyskano z programów *Kultura – interwencje* (2015) i *Partnerstwo dla książki* (2018–2019).
- Organizacja w latach 2011–2016 pięciu edycji Salonu Bibliotek na Targach Książki Historycznej, odbywających się późną jesienią w Warszawie. Targi co roku odwiedza około 20 tys. osób. Ideą Salonu jest promocja bibliotek, które wydają publikacje o tematyce historycznej, upowszechniają wiedzę historyczną, szczególnie o regionach i wybitnych postaciach zasłużonych dla lokalnej społeczności. W Salonie, oprócz stoisk bibliotek i SBP, odbywają się różne imprezy towarzyszące, między innymi spotkania autorskie, seminaria z cyklu *Male ojczyzny – historyczne wydawnictwa regionalne bibliotek*, konkursy, prezentacje multimedialne, przedstawienia dla dzieci. Stowarzyszenie przygotowuje na targi *Katalog publikacji historycznych bibliotek polskich* zawierający prezentacje wydawnictw z 30 bibliotek. Środki na organizację pięciu edycji Salonu (około 200 tys. zł) pochodziły z programu *Promocja czytelnictwa*.

Oprócz środków z programów bardzo ważne dla SBP były fundusze otrzymane z MKiDN poza grantami, w tym przede wszystkim na organizację w 2017 roku Światowego Kongresu IFLA w Polsce, na który przyjechało do Wrocławia około 3 tys. bibliotekarzy ze 120 państw. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich odpowiadało za

zorganizowanie wolontariatu obsługującego kongres (około 300 osób, w tym około 100 z zagranicy), przygotowanie publikacji okolicznościowych i materiałów promocyjnych (wydano między innymi „The Library Review”, numer specjalny „Przeglądu Bibliotecznego” prezentujący osiągnięcia polskiego bibliotekarstwa naukowego, oraz „Libraries in Poland”, folder omawiający „w pigułce” stan i potencjał polskich bibliotek, przede wszystkim publicznych), obsługę stoiska z materiałami reklamowymi bibliotek. Na prace te uzyskano fundusze w wysokości około 200 tys. zł.

Cenne z punktu widzenia promocji zawodu bibliotekarza i umocnienia wizerunku SBP są pozyskiwane co roku środki na nagrody dla laureatów konkursu *Bibliotekarz Roku*.

Granty Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

W ramach programu *Działalność Upowszechniająca Naukę* (DUN) SBP, jako organizacja pozarządowa działająca między innymi na rzecz nauki, w latach 2012–2014 zdobyło 98 tys. zł na wydawanie w wersji tradycyjnej czasopism „Przegląd Biblioteczny” oraz „Zagadnienia Informacji Naukowej”. Zostały one umieszczone na liście preferowanych periodyków ministra nauki i szkolnictwa wyższego. W najnowszej ocenie (2019) obu tytułom przyznano po 20 pkt. (poprzednio miały odpowiednio 9 i 8). Na lata 2019–2020 zaplanowano kontynuowanie dofinansowania wydawania czasopism, ale tylko w wersji elektronicznej, i zwiększenie ich zasięgu w obiegu międzynarodowym, w ramach nowego programu MNiSW *Wsparcie czasopism naukowych*, który zakłada otwarty dostęp do treści (open journal system).

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich uzyskało też z DUN środki (około 80 tys. zł) na realizację w latach 2016–2017 projektu badawczego *Źródła do badań fonografii polskiej od 1878 roku do czasów współczesnych*. Jego efektem jest opracowanie około 7 tys. opisów publikacji dotyczących nagrań polskich i polonijnych kompozytorów, a także tekstów pisanych w języku polskim oraz wykazu firm działających na historycznych terenach Polski. Sporządzony rejestr został udostępniony na dedykowanej stronie sbp.pl/fonografia. Zaplanowano kontynuację projektu w latach 2019–2020. Nadzoruje go Sekcja Fonotek ZG SBP.

Granty Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej prowadzi dla NGO program rządowy *Fundusz Inicjatyw Obywatelskich* (FIO), w ramach którego dofinansowywane są projekty mające na celu zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne. W latach 2011–2012 stowarzyszenie uzyskało środki (około 250 tys. zł) na zadanie *Kształtowanie nowego wizerunku SBP formą rozwoju potencjału organizacji wolontariackiej*, który umożliwił wprowadzenie zmian jakościowych w działalności stowarzyszeniowej poprzez między innymi: budowę bazy członków wraz z określeniem warunków dostępu do niej, opracowanie katalogu bibliotek oferujących miejsca praktyk i staży dla wolontariuszy, aktywizację wolontariuszy w zakresie rzecznictwa i działań monitorujących, poprawę komunikacji wewnętrznej, prowadzenie Facebooka i Twittera, wprowadzenie zmian wizerunkowych.

Środki pozyskane z innych organizacji pozarządowych

FRSI

Zasadnicze znaczenie dla rozwoju SBP i zapewnienia nowej jakości działania miały środki przyznane w latach 2010–2015 przez FRSI realizującą *Program Rozwoju Bibliotek*, który był efektem współpracy Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności z Fundacją Billa i Melindy Gates – fundatorami przedsięwzięcia. Przeznaczone były na:

- budowę ogólnopolskiego portalu bibliotekarskiego,
- wzmocnienie potencjału SBP,
- realizację warsztatów i spotkań poświęconych różnym aspektom funkcjonowania bibliotek i wykonywania zawodu bibliotekarza.

Portal sbp.pl ruszył w grudniu 2010 roku i szybko stał się platformą współpracy wszystkich typów bibliotek w Polsce, ważnym narzędziem komunikacji i integracji środowiskowej, a także sprzedaży publikacji SBP. Jego znaczenie potwierdzają statystyki. Obecnie notowanych jest miesięcznie 17,2 tys. unikatowych użytkowników oraz 120 tys. odsłon. Zarejestrowanych użytkowników jest 25 tys., a odbiorców newslettera 2550. Aktywnie działa także Facebook – odnotowano 12 tys. polubień oraz ponad 13 tys. obserwujących. Instagram zebrał ich około 800.

W ramach wzmocnienia potencjału SBP opracowano długofalową strategię rozwoju organizacji (do 2021). Określono misję i wizję działania, cele strategiczne i szczegółowe oraz podjęto zadania zmierzające do ich osiągnięcia. Wśród tych ostatnich znalazły się: prace o kluczowym znaczeniu dla kształtowania polityki i praktyki bibliotecznej, jak na przykład legislacyjne (opracowano projekt ustawy o bibliotekach); badania efektywności bibliotek; badania w zakresie pragmatyki zawodowej w bibliotekach publicznych i naukowych; opracowanie systemu akredytacji profesjonalnej SBP dla różnych form kształcenia bibliotekarzy.

Przeprowadzono także kilkadziesiąt warsztatów, w tym dotyczących prawnych aspektów funkcjonowania bibliotek, budowania pozytywnego wizerunku organizacji, pozyskiwania nowych członków. Wprowadzono nową identyfikację wizualną stowarzyszenia. Zrealizowano projekt 50 wizyt studyjnych, które przebiegały pod hasłem *Wizyta za jeden uśmiech - przyjeźdź, zobacz, działaj* (wymiana dobrych praktyk, inspirowanie do podejmowania nowych zadań itp.).

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich było także partnerem FRSI w programie *Erasmus+* dotyczącym szkoleń zawodowych dla bibliotekarzy.

Fundacja Batorego

W ramach programu *Obywatele dla Demokracji*, finansowanego z Funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, a zarządzanego przez Fundację Batorego, SBP w partnerstwie z Fundacją Synapsis zrealizowało w latach 2015–2016 bardzo ciekawy i inspirujący projekt *Bibliotekarzu zaprzyjaźnij się z osobami z autyzmem* o budżecie około 150 tys. zł. Jego celem było podniesienie kompetencji bibliotekarzy w zakresie obsługi czytelników z autyzmem oraz pokazanie tym osobom i ich opiekunom, że bi-

blioteka może być dla nich miejscem przyjaznym, w którym warto spędzać czas wolny. W projekcie, oprócz bibliotekarzy, którzy przeszli cykl szkoleń na temat funkcjonowania osób autystycznych i sposobów ich obsługi, wzięli udział podopieczni Fundacji Synapsis. Ich zadaniem było wskazanie trudności, sugestii rozwiązań oraz opinii o powstałych w ramach projektu zestawach materiałów pomocowych, takich jak: grafiki do oznaczenia biblioteki przyjaznej autystom, piktogramy, słowniczek podstawowej komunikacji bibliotekarza z osobą autystyczną, plany jak korzystać z danej biblioteki itp. Jednym z trwałych efektów projektu jest aktywna nadal mapa bibliotek przyjaznych autystom z zaznaczonymi placówkami, których pracownicy biorą udział w szkoleniach prowadzonych wciąż przez SBP (już po zakończeniu projektu). Wnioski oraz sugestie rozwiązań, zebrane podczas trwania projektu, zostały zgromadzone w publikacji⁴, którą w formie otwartego dostępu umieszczono, wraz z pakietem pomocowym, na dedykowanej stronie projektu autyzm.sbp.pl. Z napływających do SBP sygnałów od bibliotekarzy wynika, że projekt umożliwił im rozpoznanie zaburzeń autystycznych w grupie tzw. trudnych czytelników, nawiązanie kontaktu z nimi i dostosowanie do ich potrzeb oferty bibliotek. Warto podkreślić, że tematykę obsługi czytelników autystycznych SBP zaprezentowało także na Kongresie IFLA we Wrocławiu (2017), na którym spotkała się z żywym zainteresowaniem międzynarodowego środowiska bibliotekarskiego.

Naczelną Dyrekcja Archiwów Państwowych

Na stronach NDAP zamieszczone są informacje o możliwości dofinansowania prac związanych z uporządkowaniem i zabezpieczeniem zbiorów gromadzonych nie tylko w bibliotekach czy muzeach, ale także będących w posiadaniu fundacji i stowarzyszeń oraz osób prywatnych. Właśnie z tej opcji skorzystało SBP w 2016, uzyskując grant (około 40 tys. zł) na opracowanie akt stowarzyszenia znajdujących się w Biurze ZG SBP oraz kompleksowe zabezpieczenie zasobu. Projekt realizowany był w ramach zadania publicznego *Wspieranie działań archiwalnych 2016*. Uzyskana dotacja umożliwiła inwentaryzację zbiorów, poddanie konserwacji masowej wybranych dokumentów oraz umieszczenie opracowanego zasobu w bezkwasowych teczkach i pudłach ochronnych. W ten sposób przywrócono do użytkowania unikatowe akta Związku Bibliotekarzy Polskich oraz Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich z lat 1925–1948 dokumentujące początki działalności SBP.

Zakończenie

Przedstawione dane potwierdzają, że bibliotekarze zrzeszeni w SBP podejmują wiele starań (często z sukcesem) o środki, które pomagają im w osiągnięciu założonych celów strategicznych, a na zdobytych doświadczeniach budują dalszy rozwój organizacji, w zgodzie z takimi wartościami, jak kreatywność, innowacyjność czy partnerstwo.

4 *Bibliotekarzu zaprzyjaźnij się z osobą z autyzmem*, red. A. Grzecznowska, Warszawa 2016.

Anna Grzecznowska – doktor nauk ekonomicznych (1990, Politechnika Warszawska, Instytut Nauk Ekonomiczno-Społecznych), do 2006 roku pracownik naukowy, przez wiele lat w Instytucie Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, a potem (2001–2006) w Instytucie Wzornictwa Przemysłowego. Od 2007 roku dyrektor Biura ZG SBP. Autorka pionierskich w skali kraju badań dotyczących efektywności informacji naukowej, specjalista z zakresu informacji biznesowej, od 1995 roku ekspert Cooperation Bureau for Economic Research on Eastern Europe (Berlin) w zakresie business information. W swoim dorobku naukowym posiada kilkadziesiąt referatów

na konferencjach krajowych i zagranicznych z zakresu ekonomicznych aspektów informacji naukowej, a także artykułów w czasopismach krajowych i zagranicznych. W SBP, oprócz funkcji administracyjnej, zajmuje się upowszechnianiem roli organizacji w rozwoju kulturalnym, edukacją kadr bibliotek poprzez między innymi organizację szkoleń dla bibliotekarzy, opracowaniem aplikacji do programów operacyjnych i koordynacją zadań objętych dotacjami, pozyskiwaniem partnerów do współpracy wśród organizacji biznesowych działających na rzecz bibliotek. Jest współautorką poradnika *Bibliotekarzu zaprzyjaźnij się z osobą z autyzmem* (2016) oraz *Kroniki Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. 2013–2017. Suplement* (2019). Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

Strona WWW sbp.pl

sbplogoportal.jpg

Media społecznościowe facebook.com/StowarzyszenieBibliotekarzyPolskich, instagram.com/sbp_pl/?hl=pl

Marta Kurzyńska

Komisja Komunikacji Społecznej Zarządu Okręgu Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

REALIZACJA MISJI SBP ZA PIENIĄDZE DLA NGO PRZEZ ZARZĄD OKRĘGU ZACHODNIOPOMORSKIEGO¹

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (SBP) jest zawodową organizacją pozarządową o ponad 100-letniej tradycji, zrzeszającą osoby związane z bibliotekarstwem i informacją naukową, z wszystkich typów bibliotek: publicznych, akademickich, naukowych, specjalnych, szkolnych i pedagogicznych. W 2003 roku uzyskała status organizacji pożytku publicznego, a tym samym przywilej pozyskiwania 1% podatku², a jej działalność regulują przepisy ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2019, poz. 688)³. Jako organizacja pożytku publicznego zobowiązana jest działać na rzecz dobra wspólnego, w określonych, ale i bardzo pojemnych, sferach publicznych takich jak:

- podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- nauka, edukacja, oświata i wychowanie;
- krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży;
- kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji;
- działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami⁴.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich to organizacja nienastawiona na zysk (non-profit) i niestanowiąca elementu struktury państwa (pozarządowa), tym samym przynależąca

1 Pisemna wersja wystąpienia na IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego (Szczecin–Koszalin 2019). Tekst opracowany w porozumieniu z przewodniczącą Zarządu OZ SBP Małgorzatą Bartosik.

2 Informacja o przeznaczeniu środków zebranych przez SBP w ramach 1% zawarta jest w corocznych sprawozdaniach finansowych, które publikowane są na stronie Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (sprawozdaniaopp.niw.gov.pl). W 2018 roku przeznaczone zostały one na dofinansowanie członkom SBP uczestnictwa w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe (źródło Biuro ZG SBP).

3 http://sbp.pl/repository/SBP/ZarzadGlowny/sbp_org_poz_publ.pdf.

4 Punkty: 3, 11, 12, 13, 22, art. 3, ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003.

do tzw. *sektora trzeciego, sektora pozarządowego*⁵, określonego zamiennie popularnym skrótem NGO (ang. non-government organization). Jak w przypadku każdego NGO, SBP skupia grupę ludzi, którzy akceptują i dopingują (płacąc składki, obserwując życie stowarzyszenia), czy działają (kreują, podejmują, uczestniczą w inicjatywach stowarzyszenia) na rzecz określonego „interesu”, który został ujęty w wizji i misji organizacji⁶. Wizją SBP, czyli wizualizacją pożądanego stanu organizacji, jest tworzenie partnerskiej przestrzeni dla rozwoju bibliotek w społeczeństwie wiedzy. Natomiast misją SBP, czyli manifestem jej najważniejszych celów, jest działanie na rzecz rozwoju bibliotekarstwa, budowanie tożsamości zawodu bibliotekarza, integracja środowiska bibliotekarzy, a także kreowanie pozytywnego wizerunku bibliotek i zawodu bibliotekarza. Rozbudowana struktura SBP – zarząd główny z fachowymi sekcjami, komisjami i zespołami, wojewódzkie zarządy okręgów i podległe im koła – pozwala na równoległe działania na szeroką skalę, zarówno na arenie międzynarodowej⁷ i ogólnopolskiej⁸, jak i regionalnej (akcje o zasięgu wojewódzkim, powiatowym, gminnym), czy lokalnej (akcje o zasięgu miejskim, wiejskim i środowiskowym). Poszczególne struktury SBP w różny sposób zagospodarowują poszczególne cele misji. Na poziomie zarządu głównego podejmowane są przede wszystkim działania na rzecz rozwoju bibliotekarstwa i budowania prestiżu zawodu (szkolenia, publikacje, konferencje naukowe, nagrody naukowe, wydawanie opinii dotyczących bibliotekarstwa, bibliotekarzy, bibliotek). Natomiast struktury okręgowe realizują najczęściej zadania związane z kreowaniem pozytywnego wizerunku bibliotek i zawodu bibliotekarza, integracją środowiska oraz działaniami wokół książki.

5 Trzeci sektor (występuje także pisownia *III sektor* lub *3 sektor*) to nazwa stosowana wobec ogółu organizacji pozarządowych. Określenie to, przeniesione z języka angielskiego (*third sector*), nawiązuje do koncepcji podziału aktywności społeczno-gospodarczej nowoczesnych państw demokratycznych na trzy sektory: pierwszy to instytucje państwa (administracja publiczna szczebla rządowego i samorządowego, instytucje publiczne); drugi – prywatne podmioty nastawione na zysk (for-profit – biznes, przedsiębiorstwa prywatne); trzeci – organizacje, które ani nie są nastawione na zysk (non-profit), ani nie stanowią elementu struktury państwa i w tym sensie są „pozarządowe”.

6 <http://www.sbp.pl/sbp/dzialalnosc>.

7 Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jest członkiem organizacji światowych i europejskich: Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotekarskich (IFLA), Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych (IAML), Ligi Europejskich Bibliotek Naukowych (LIBER), Europejskiego Biura Stowarzyszeń Bibliotek, Informacji i Dokumentacji (EBLIDA).

8 Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich realizuje szereg ogólnopolskich inicjatyw mających ukazać opinii społecznej znaczenie w życiu kulturalnym i społecznym edukacji i książek, bibliotek i bibliotekarzy. Między innymi w celu pobudzenia aktywności bibliotek i upowszechniania dobrych książek zainicjowane zostały obchody ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek z konkursem na najciekawsze wydarzenie w jego ramach, czy konkurs *Mistrz Promocji Czytelnictwa*. W celu budowania prestiżu zawodu SBP zainicjowało obchody Dnia Bibliotekarza i Bibliotek (8 maja), przyznaje medale i odznaki, nagrody i tytuły (Bibliotekarz Roku, medale *W dowód uznania* i Bibliotheca Magna-Perennisque, Honorową Odznakę SBP, nagrodę naukową SBP im. Adama Łysakowskiego za krzewienie wiedzy zawodowej i rozwój nauki, nagrodę młodych SBP im. prof. Marii Dembowskiej za najlepszą pracę magisterską z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej).

Zasoby, którymi dysponują w swej działalności struktury SBP, tak jak każdej organizacji NGO, to skupienie wokół wspólnego celu, wsparcie merytoryczne, doświadczenie, dzielenie zaangażowania i sieć kontaktów. Sprawa finansowania działań poszczególnych struktur SBP jest zróżnicowana. Funkcjonowanie Zarządu Głównego SBP i podejmowane przez niego działania finansowane są z dochodów ze szkoleń zawodowych i sprzedaży wydawnictw oraz przed wszystkim ze środków zewnętrznych przeznaczonych dla organizacji pozarządowych, w tym z programów ogłaszanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, czy przez organizacje pozarządowe lub różnego rodzaju instytucje (na przykład FIO – Fundację Inicjatyw Obywatelskich, Fundację Batorego, Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych)⁹. Na poziomie zarządów okręgów i podległych im kół podejmowane działania finansowane są głównie ze składek członkowskich, a także dzięki pozyskiwaniu środków zewnętrznych: z kiermaszów charytatywnych i kiermaszów książek, rejestrowanych jako zbiórki publiczne, dotacji sponsorów, czy środków przeznaczonych dla NGO. Każdy okręg SBP we własnym zakresie reguluje wysokość, podział i przeznaczenie składek¹⁰. Także pozyskiwanie środków zewnętrznych leży w gestii aktywności poszczególnych struktur SBP.

W Okręgu Zachodniopomorskim SBP (OZ SPB) obowiązuje miesięczna składka członkowska w wysokości 3 zł, dla emerytów – 1 zł. Kwotowa proporcja podziału składki na poszczególne struktury OZ SBP to: 1,50 zł dla koła; 1 zł dla oddziałów (koszaliński, szczeciński), 0,50 zł dla Zarządu OZ SBP¹¹. Pozostawienie największej części składki do dyspozycji kół i ich członków stanowi podstawę ich niezależności i aktywności, cenionej i wspomaganej przez zarządy oddziałów i zarząd okręgu. Środki finansowe pozyskiwane ze składek na poziomie Zarządu OZ SBP nie pozwalają na realizowanie spektakularnych przedsięwzięć, dlatego jest on zmuszony pozyskiwać środki zewnętrzne (sponsoring, granty) i prosić o współfinansowanie podejmowanych przez niego działań przez instytucje, z którymi wchodzi we współpracę – są to najczęściej biblioteki – oraz struktury mu podległe, czyli oddziały i koła OZ SBP.

Działalność Zarządu OZ SBP, stanowiąca wypełnienie misji SBP, oscyluje wokół czterech, powiązanych ze sobą, celów misji SBP: budowanie prestiżu zawodu, kreowanie pozytywnego wizerunku bibliotek i zawodu bibliotekarza, integracja środowiska bibliotekarzy, tworzenie społeczeństwa wiedzy. Działania Zarządu OZ SBP można pogrupować za pomocą sześciu kategorii, odnoszących się do bibliotekarzy, bibliotek

9 Więcej w artykule Anny Grzecznowskiej *Wykorzystanie środków przez NGO na przykładzie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*.

10 *Składki członków SBP 2018. Analiza*, ZG SBP, 30 stycznia 2019, dokument przygotowany przez zespół pod kierownictwem Bożeny Chlebickiej-Abramowicz, powołany na zlecenie Prezydium ZG SBP.

11 Podniesienie wysokości miesięcznych składek członkowskich w OZ SBP nastąpiło zgodnie z wolą uczestników Zjazdu Delegatów OZ SBP (25 marca 2017). Zmieniona składka członkowska obowiązuje od 1 lipca 2017 roku, zob. uchwały Zarządu OZ SBP – 7/2017 z 11 kwietnia 2017 roku oraz 10/2017 z 21 czerwca 2017 roku.

i SBP, jako organizacji zawodowej i pozarządowej, takich jak: celebracje; pielęgnowanie pamięci; dokumentacja i popularyzacja działalności; budowanie współpracy i wymiana doświadczeń zawodowych; edukacja powiązana z książką; ukazywanie możliwości organizacji pozarządowej z kształtowaniem sieci współpracy z innymi NGO-sami. Poniżej krótki opis aktualnych inicjatyw Zarządu OZ ZSB pogrupowanych według wyżej wymienionych kategorii:

1. Celebracje związane z jubileuszami, świętami bibliotek i bibliotekarzy. Wymienić tu można: wydarzenia okolicznościowe, które Zarząd OZ SBP organizuje, koordynuje lub bierze w nich udział, wręczając dowody uznania w postaci dyplomów SBP lub inicjując wnioski o medale, odznaczenia, czy nagrody lokalne, regionalne, państwowe; przygotowanie okolicznościowych pamiątek identyfikujących ze stowarzyszeniem, czyli gadzety z logo SBP¹²; organizacja Konkursu Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego o nagrodę im. Stanisława Badonia *Zachodniopomorski Bibliotekarz Roku* (od 2009), mającego na celu popularyzację dokonań bibliotekarzy zasługujących na uznanie, a tym samym promocję zawodu bibliotekarskiego i umacniania jego wizerunku w odbiorze społecznym; organizacja i współfinansowanie wydarzenia *Zachodniopomorski Dzień Bibliotekarza*¹³ (od 1998), czyli corocznych integracyjnych spotkań bibliotekarzy województwa zachodniopomorskiego.
2. Pielęgnowanie pamięci o bibliotekarzach. W tym obszarze Zarząd OZ SBP: koordynuje opracowanie biogramów w *Słowniku pracowników książki polskiej*, „Bibliotekarzu Zachodniopomorskim”, czy internetowej *Encyklopedii Pomorza Zachodniego – pomeranica.pl*; we współpracy z Książnicą Pomorską współorganizuje i popularyzuje Sympozjum *Ludzie książki Pomorza Zachodniego* (od 2013), cykl poświęcony upamiętnieniu osób uczestniczących w produkcji, obrocie i upowszechnianiu książek oraz w działaniach promujących czytelnictwo i rozwój bibliotek na Pomorzu Zachodnim¹⁴; organizuje okolicznościowe wystawy dotyczące bibliotekarzy¹⁵; zainicjował i patronuje Śródom

12 Oprócz standardowych teczek, zakładek do książek, notesów czy toreb, w dorobku Zarządu OZ SBP jest też jubileuszowy ekslibris 70-lecia SBP na Pomorzu Zachodnim (2017) powstały w wyniku konkursu ogłoszonego wśród studentów wzornictwa Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego.

13 Nazwa pierwotna *Wojewódzki Dzień Bibliotekarza w Okręgu Zachodniopomorskim SBP*.

14 Do grupy tej należą: wydawcy, księgarze, bibliotekarze, antykwariusze, bibliofile, archiwiści, ilustratorzy, konserwatorzy książek. Przygotowane do druku teksty wygłoszonych referatów i komunikatów systematycznie publikowane są na łamach kwartalnika „Bibliotekarz Zachodniopomorski”. Podczas siedmiu edycji sympozjum w latach 2013–2019 przedstawiono 64 referaty i komunikaty.

15 Między innymi *Bibliotekarz po godzinach — pasje i twórczość bibliotekarzy* (2007) oraz *Zasługi ludzi kultury – działacze SBP w bibliotekach zachodniopomorskich* (2017), zob. M. Kurzyńska, *Bibliotekarz po godzinach – wystawa „Pasje i twórczość bibliotekarzy” w Książnicy Pomorskiej*, „Bibliotekarz Zachodniopomorski” 2007, nr 4, s. 41–46; eadem, *Podsumowanie obchodów jubileuszu 100-lecia Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (1917–2017) w Okręgu Zachodniopomorskim SBP*, <http://www.sbp.pl/arttykul/?cid=20129&prev=245> (dostęp 8 sierpnia 2019).

Bibliotekarskim (od 2016), czyli międzypokoleniowym spotkaniom organizowanym w Dziale Pomoroznawczym Książnicy Pomorskiej, mającym na celu zachowanie i dokumentowanie pamięci o bibliotekarzach województwa zachodniopomorskiego¹⁶.

3. Dokumentacja i popularyzacja działalności struktur OZ SBP. Realizowana jest przede wszystkim dzięki drukowanym artykułom i publikacjom podsumowującym działalność wspomnianych struktur (od 1967)¹⁷, głównie w „Bibliotekarzu Zachodniopomorskim”¹⁸, oraz zapowiedziom i relacjom z bieżących działań, umieszczanym w kanałach informacyjnych OZ SBP online, takich jak: podstrona okręgu na internetowym portalu SBP (od 2010)¹⁹, okręgowy blog na platformie Blogger (od 2005)²⁰, okręgowy profil w serwisie społecznościowym Facebook (od 2013)²¹. Organem odpowiedzialnym za inicjowanie, koordynowanie i opracowywanie informacji w kanałach informacyjnych OZ SBP jest Komisja ds. Komunikacji Społecznej przy Zarządzie OZ SBP, działająca od grudnia 2017 roku²².
4. Wymiana doświadczeń, budowanie sieci kontaktów oraz współpracy zawodowej i stowarzyszeniowej. W tej kategorii działań należy wymienić – oprócz oczywistych zebrań zarządu i grup roboczych związanych w celu realizacji konkretnych przedsięwzięć lub zbierania pomysłów na działania, czy wytycznych dla struktur podległych – przede wszystkim spotkania o charakterze szkoleniowym. Od 2011 roku w dwuletnich odstępach Zarząd OZ SBP organizuje

16 Dotąd odbyło się siedem spotkań w ramach tego cyklu, zob. C. Judek, *Środy Bibliotekarskie w Szczecinie – podsumowanie 2016 roku*, <http://www.sbp.pl/artykulbk/?cid=18267&prev=409> (dostęp 8 sierpnia 2019).

17 Wybór bibliografii OZ SBP za lata 1967–2013: C. Judek, *Zachodniopomorski Okręg Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*, w: *Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich z perspektywy dziesięcioleci (1946–2016)*, red. A. Borysowska, Szczecin 2017, s. 27–28.

18 Kwartalnik, publikowany od 1959 roku, jest „czasopismem branżowym” środowiska bibliotekarskiego, wydawanym w Książnicy Pomorskiej, zawierającym *Kronikę działalności Bibliotek i Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*, która *dokumentując wszystkie ważniejsze wydarzenia z działalności placówek bibliotecznych – jest nieocenioną pomocą w rejestracji i odtwarzaniu dziejów bibliotek i życia kulturalnego regionu*. Wśród instytucji i organizacji odpowiedzialnych za jego publikowanie, oprócz wspomnianej Książnicy Pomorskiej, są: Zachodniopomorskie Porozumienie Bibliotek, Koszalińska Biblioteka Publiczna, OZ SBP, zob. <https://www.ksiaznica.szczecin.pl/o-bpz> (dostęp 8 sierpnia 2019).

19 http://www.sbp.pl/okregi_i_oddzialy/zachodniopomorski/wiadomosci (dostęp 8 sierpnia 2019).

20 <http://sbpoz.blogspot.com/> (dostęp 8 sierpnia 2019).

21 <https://www.facebook.com/OZSBP/> (dostęp 8 sierpnia 2019).

22 Została powołana uchwałą Zarządu OZ SBP nr 14/2017 z 13 grudnia 2017 roku. W jej skład wchodziły osoby: pełniące w OZ SBP funkcje przewodniczących zarządów (OZ SBP, Oddziałów Koszalińskiego i Szczecińskiego OZ SBP), sekretarzy zarządów (OZ SBP, Oddziałów Koszalińskiego i Szczecińskiego OZ SBP); wskazane przez członków komisji lub Zarządu OZ SBP (w kadencji 2017–2022 członkami wskazanymi przez Zarząd OZ SBP są: Cecylia Judek – Koło nr 1 w Szczecinie OS SBP, Anna Kwiatkowska – Koło nr 1 w Koszalinie OK SBP, Mariola Jackiewicz – Koło nr 6 w Koszalinie OK SBP); zgłaszające się (członkowie SBP).

tematyczne Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego, które porusza tematy związane z aktualnymi problemami i potrzebami bibliotekarzy i bibliotek²³.

5. Tworzenie społeczeństwa wiedzy. To działania skierowane poza środowisko bibliotekarskie, skupione wokół książki, związane z szeroko pojętą edukacją. Wśród ostatnich przedsięwzięć realizowanych przez Zarząd OZ SBP można wymienić: objęcie patronatem i popularyzując cykl spotkań organizowanych przez Książnicę Pomorską *Przekroje i zbliżenia. Wykłady Markiewiczowskie* (2015), upowszechniających spuściznę archiwalną i bibliotekę naukową prof. Henryka Markiewicza, wybitnego literaturoznawcy²⁴; zainicjowanie akcji czytelnicznej, realizowanej w województwie zachodniopomorskim przez koła OZ SBP, *Poczekalnia-Poczytalnia. Czekając, czytajmy!* (od 2017)²⁵, polegającej na umieszczaniu i uzupełnianiu regałów z książkami w miejscach przeznaczonych do czekania; wsparcie wydania książki biograficznej o zasłużonej szczeciniance *Tu jestem tylko przejazdem... Ewa Kologórska* (red. Halina Liżińczyk, Hanna Niedbał, Szczecin 2018), Zarząd OZ SBP uzyskał grant na sfinansowanie wydania publikacji od Wydziału Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego²⁶; zainicjowanie i koordynacja cyklu prelekcji o tematyce regionalnej pod wspólnym tytułem *Ruchome Wykłady Pomoroznawcze*, zrealizowanych przez koła OZ SBP w bibliotekach województwa zachodniopomorskiego, sfinansowanych z grantu Wydziału Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego (2018 – 13 prelekcji²⁷, 2019 – 10 prelekcji).
6. Upowszechnianie potencjału organizacji pozarządowej, jako narzędzia pozwalającego na realizację własnych pomysłów, rozwoju współpracy, źródła inspi-

23 Dotychczasowa tematyka poruszana na Forach Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego: I/2011 – *Jak pozyskać i jak nie stracić czytelnika*; II/2013 – *Bibliotekarz w dobie zmian*; III/2015 – *Pozyskiwanie środków przez biblioteki – dobre praktyki i wymiana doświadczeń*; 2017 – z okazji jubileuszu 100-lecia SBP i 70-lecia SBP na Pomorzu Zachodnim zamiast forum odbył się Kongres Bibliotek Pomorza Zachodniego, którego częścią było seminarium *100 sposobów na promocję czytelnictwa*; IV/2019 – *Organizacja pozarządowa przy bibliotece i korzyści z tego płynące*.

24 C. Judek, M. Kurzyńska, 4. *Przekroje i zbliżenia – „Wykład Markiewiczowski” w Książnicy Pomorskiej w Szczecinie*, 22 listopada 2018, <http://www.sbp.pl/artukul/?cid=20901> (dostęp 8 sierpnia 2019).

25 Akcja zainaugurowana w trakcie Kongresu Bibliotek Pomorza Zachodniego (21 czerwca 2017), zorganizowanego z okazji jubileuszu 100-lecia SBP i 70-lecia SBP na Pomorzu Zachodnim, zob. M. Kostecka, *Poczekalnia-Poczytalnia. Czekając, czytajmy! Podsumowanie pierwszego etapu akcji*, 20 lipca 2017, <http://sbpoz.blogspot.com/2017/07/poczekalnia-poczytalnia-czekajac.html> (dostęp 8 sierpnia 2019).

26 M. Kurzyńska, *Zarząd Okręgu Zachodniopomorskiego SBP wsparł wydanie książki biograficznej o zasłużonej szczeciniance – Ewie Kologórskiej*, „Bibliotekarz Zachodniopomorski” 2018, nr 3-4, s. 99–100.

27 M. Kurzyńska, *Ruchome Wykłady Pomoroznawcze 2018 – podsumowanie projektu*, 11 grudnia 2018, <http://www.sbp.pl/artukul/?cid=20979> (dostęp 8 sierpnia 2019).

Ruchome Wykłady Pomorzoznawcze 21.09. – 30.11.2018

Ruchome Wykłady Pomorzoznawcze w 2018 roku

racji oraz wsparcia w pozyskiwaniu dodatkowych funduszy na działalność stowarzyszeniową i bibliotek. Realizowane jest za pomocą przekazywania informacji z sektora NGO (szkolenia, warsztaty, nabory, poradniki organizacyjne, spotkania) w kanałach informacyjnych OZ SBP i na zebraniach podległych struktur, a także przez zachęcanie bibliotek do stania się miejscami wspierającymi lokalne NGOsy – przez tworzenie w swoich siedzibach Centrów Organizacji Pozarządowych²⁸ lub użyczenie przestrzeni, w której lokalni reprezentanci NGO mogą realizować swoje działania, przyciągając dodatkowych użytkowników do bibliotek.

Jak już zostało wspomniane, wymienione powyżej działania realizowane są ze środków finansowych pozyskiwanych ze składek oraz dzięki współfinansowaniu ze strony bibliotek, z którymi Zarząd OZ SBP podejmuje współpracę²⁹. Wśród nich ważne miejsce zajmuje Książnica Pomorska, nie tylko ze względu na to, że stanowi siedzibę Zarządu OZ SBP, ale także ze względu na zbieżność zadań, misji i wizji obu podmiotów. Zachodzi ona szczególnie wtedy, gdy mowa o tym, że Książnica Pomorska jest główną biblioteką regionu zachodniopomorskiego i w związku z tym wspiera merytorycznie biblioteki

28 *Centra wsparcia organizacji pozarządowych*, <https://poradnik.ngo.pl/centra-wsparcia-organizacji-pozarządowych> (dostęp 8 sierpnia 2019).

29 Wieloletnia przewodnicząca Zarządu OZ SBP Cecylia Judek napisała: *Aktywna działalność wielu kół SBP w bibliotekach Pomorza Zachodniego [...] nie byłaby możliwa bez życzliwej opieki kierownictw bibliotek. Jak mawiali starożytni Rzymianie: amor librorum nos unit [miłość do ksiąg nas jednoczy]*, zob. C. Judek, *Zachodniopomorski Okręg Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, w: Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich z perspektywy...*, op. cit, s. 27.

publiczne regionu, tworzy i rozwija biblioteczny sieciowy system informacyjny regionu, stanowi ważny ośrodek doskonalenia zawodowego bibliotekarzy, a także jest *miejszem spotkań, wymiany myśli, dostępu do informacji i wiedzy*³⁰. Trzeba znaczyć, że działalność Książnicy Pomorskiej skupia się w pierwszym rzędzie na sferze zewnętrznej, na aktywności na rzecz społeczności lokalnej i regionalnej, na informacji i edukacji, a w drugim rzędzie – na bibliotekach i bibliotekarzach, głównie z placówek publicznych. Natomiast w działalności SBP proporcje te są odwrócone – najważniejsi są bibliotekarze i biblioteki wszystkich typów bibliotek, a w drugim rzędzie realizowane są działania skierowane „na zewnątrz”, o walorze edukacyjnym, związane z upowszechnianiem „kultury książki”³¹. Stąd możliwość zaistnienia doskonałej i koniecznej symbiozy, przekładającej się na współorganizację i współfinansowanie przedsięwzięć realizowanych przez Zarząd OZ SBP – z obopólną korzyścią.

W ostatnich latach, w celu realizacji swoich działań, Zarząd OZ SBP sięgnął po środki zewnętrzne przeznaczone dla organizacji pozarządowych. Dotychczas był to głównie wynik aplikowania – staraniem przewodniczących Zarządu OZ SBP³² – o fundusze z puli Wydziału Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, z którego sfinansowane częściowo lub całości są lub były – często jako dotacja celowa dla Książnicy Pomorskiej – następujące wydarzenia:

- Nagroda im. Stanisława Badonia Zachodniopomorski Bibliotekarz Roku – nagroda główna, cztery wyróżnienia, uroczystość jej wręczenia w trakcie inauguracji zachodniopomorskiego Tygodnia Bibliotek (od 2009);
- Kongres Bibliotek Pomorza Zachodniego – uroczystość, wydanie monografii jubileuszowej OZ SBP³³, wystawa plaszowa o zasłużonych bibliotekarzach (w 2017)³⁴;
- Inauguracja Zachodniopomorskiego Tygodnia Bibliotek 2018³⁵ – uroczystość i przekazanie 22 x-banerów (zindywidualizowanych elementów identyfikacji wizualnej SBP dla kół OZ SBP), wsparcie wydania książki biograficznej o zasłużonej szczeciniance Ewie Kołogórskiej³⁶, cykl spotkań o tematyce regionalnej pod wspólnym tytułem *Ruchome Wykłady Pomorzoznawcze* – zrealizowanych

30 *Misja i wizja Książnicy Pomorskiej*, <https://www.ksiaznica.szczecin.pl/misja> (dostęp 8 sierpnia 2019); *Statut*, https://bip.ksiaznica.szczecin.pl/?page_id=70 (dostęp 8 sierpnia 2019).

31 K. Migoń, „Kultura książki” – wyrażenie potoczne, kategoria badawcza, czy specjalność naukowa?, w: *Ludzie i książki. Studia i szkice bibliologiczno-bibliograficzne. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Hannie Tadeusiewicz*, Łódź 2011, s. 47–57, online: <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/4014/migo%C5%84.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (dostęp 8 sierpnia 2019).

32 Cecylii Judek (do 2017) i Małgorzaty Bartosik (kadencja 2017–2022).

33 *Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich z perspektywy...*, op. cit.

34 *Zasłużeni ludzie kultury – działacze SBP w bibliotekach zachodniopomorskich*, oprac. A. Łojko.

35 M. Kurzyńska, *Zachodniopomorska Inauguracja Tygodnia Bibliotek 2018*, <http://www.sbp.pl/artykul/?cid=20273&prev=1> (dostęp 8 sierpnia 2019).

36 *Tu jestem tylko przejazdem...* Ewa Kołogórska, red. H. Lizińczyk, H. Niedbał, Szczecin 2018.

Prezentacja wystawy *Zasłużeni ludzie kultury – działacze SBP w bibliotekach zachodniopomorskich* podczas XVII Szczecińskiego Spotkania Organizacji Pozarządowych (19 maja 2019)

w 13 bibliotekach województwa zachodniopomorskiego, opracowanie graficzne plakatu, opłaty dla prelegentów (w 2018);

- Inauguracja Zachodniopomorskiego Tygodnia Bibliotek 2019 – uroczystość, IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego (Szczecin–Koszalin), druga edycja spotkań *Ruchome Wykłady Pomorzoznawcze* – zrealizowanych w 11 bibliotekach województwa zachodniopomorskiego (w 2019).

W celu zwiększania rozmachu i zasięgu swej działalności, w listopadzie 2018 roku, Zarząd OZ SBP podjął decyzję o wejściu w skład Zachodniopomorskiej Federacji Pozarządowej (ZFP)³⁷. Potencjalne korzyści z przynależności federacyjnej to: poszerzenie sieci kontaktów, poznanie zachodniopomorskich NGO-sów i współpraca z nimi, skorzystanie z ich doświadczenia, poznanie dostępnych źródeł finansowania, inspiracja i motywacja dla własnych działań. Skorzystać na niej może każdy szczebel struktury OZ SBP – okręg, oddziały i koła – uzyskując wsparcie na wielu płaszczyznach (inspiracje, wiedza, finansowanie, infrastruktura). W styczniu 2019 roku Zarząd OZ SBP podpisał umowę o współpracy z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej Szczecin (OWES)³⁸,

37 Uchwały Zarządu OZ SBP nr 13–15/2018. Pełnomocnikiem reprezentującym OZ SBP w Zachodniopomorskiej Federacji Pozarządowej jest Marta Kurzyńska, zob. M. Kurzyńska, B. Markowska, *Okręg Zachodniopomorski SBP członkiem Zachodniopomorskiej Federacji Pozarządowej*, 17 grudnia 2018, <http://www.sbp.pl/artukul/?cid=20999&prev=536> (dostęp 8 sierpnia 2019).

38 Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla regionu szczecińskiego prowadzony jest przez Aktywa Plus Emilia Kowalska – partnera Sieci Zachodniopomorskiej Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (SZOWES), zob. *O nas*, <http://aktywneowes.pl/o-nas> (dostęp 8 sierpnia 2019).

dzięki której członkowie SBP mają możliwość brania udziału w bezpłatnych szkoleniach dotyczących funkcjonowania NGO (między innymi: animacji społecznej, źródeł finansowania NGO, działalności organizacyjnej NGO). W ramach jej realizacji uzyskano także 1 tys. wizytówek OZ SBP z możliwością wpisania własnych danych kontaktowych, które przekazano kołom OZ SBP w trakcie Inauguracji Zachodniopomorskiego Tygodnia Bibliotek 2019³⁹ oraz torby i teczki dla uczestników IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego (czerwiec 2019).

Inicjatywy podejmowane przez organizacje pozarządowe, do których należy SBP, stanowią fundament nowoczesnego państwa, w którym to obywatele – niezależnie od instytucji państwowych i administracji publicznej – wnoszą nowe jakości do otoczenia społecznego, animują aktywność społeczną, zaspokajają lub kreują pożyteczne potrzeby społeczne. „SBP-owiczki” i „SBP-owicze”, z racji przynależności stowarzyszeniowej, a także wykonywanego zawodu i pracy w bibliotekach, czyli *instytucjach zaufania społecznego*, dla których *naczelną dewizą jest dbałość o dobro publiczne*⁴⁰, tworzą wspierające się wzajemnie środowisko z misją, pożyteczne dla swojego otoczenia. Korzystanie z narzędzi oferowanych przez NGO podwyższy jakość i skuteczność podejmowanych działań. Do dzieła!

OZ SBP

Strona WWW OZ SBP sbpoz.blogspot.com

SBP sbp.pl/okregi_i_oddzialy/zachodniopomorski

Media społecznościowe OZ SBP facebook.com/OZSBP

39 M. Kurzyńska, *Zachodniopomorska Inauguracja Tygodnia Bibliotek 2019 – relacja*, 17 czerwca 2019, <http://www.sbp.pl/arttykul/?cid=21541&prev=1> (dostęp 8 sierpnia 2019).

40 *Kodeks Etyki Bibliotekarza i Pracownika Informacji*, <http://www.sbp.pl/arttykul/?cid=172> (dostęp 8 sierpnia 2019), tekst przyjęty 22 lutego 2005 roku.

Małgorzata Zychowicz

Koszalińska Biblioteka Publiczna

Koło nr 1 Oddziału Koszalińskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

DZIAŁALNOŚĆ KOŁA NR 1 STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH PRZY KOSZALIŃSKIEJ BIBLIOTECE PUBLICZNEJ

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jest samorządną organizacją społeczną o charakterze fachowym i naukowym, zrzeszającą osoby związane zawodowo lub naukowo z problematyką bibliotekarstwa i informacji naukowej

czytamy w statucie SBP. I dalej:

Celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz rozwoju bibliotekarstwa, umacnianie pozytywnego wizerunku zawodu oraz integracja środowiska...

Z tych przesłanek wynika sposób działania SBP w Koszalinie.

Na początek trochę historii, ponieważ dbałość o pamięć o poprzednikach buduje trwałą tożsamość i odwagę na przyszłość. Historia SBP w Koszalinie jest ściśle związana z początkami bibliotekarstwa na tym terenie. Pierwsze biblioteki zorganizowano w latach 1946–1947. Niemal od razu powstały też komórki stowarzyszenia, które, tak jak w całym kraju, wspierały organizację życia społecznego po wojnie, w tym zakładanie bibliotek, gromadzenie książek, walkę z analfabetyzmem i budowanie nowego systemu politycznego.

Koło SBP w dzisiejszym rozumieniu powstało 1 marca 1960 roku. Do końca lat 80. poprzedniego wieku działalność stowarzyszenia ogniskowała się wokół promocji czytania, organizacji szkoleń z zakresu praktyki bibliotekarskiej oraz odczytów na tematy literackie, zawodowe oraz także ideologiczne.

Do ciekawszych inicjatyw koszalińskiego SBP w tamtych latach należy idea nadawania imion znanych ludzi bibliotekom w Koszalinie i okolicach. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie otrzymała imię Joachima Lelewela, filia nr 3 na ulicy Młyńskiej – Gracjana-Bojara Fijałkowskiego, filia nr 8 przy ulicy Andersa – Heleny Radlińskiej. Zorganizowano też konkurs na wspomnienia bibliotekarzy zatytułowany

Aleksander Majorek i Maria Hudymowa (po prawej stronie dyrektora) z pracownikami WiMBP w Koszalinie (lata 60. XX wieku)

Takie były pocztki, w którym zwycięzcy otrzymali nagrody pieniężne!

Do najbardziej zasłużonych osób dla SBP w Koszalinie w poprzednich latach należy zaliczyć: Marię Pilecką, Marię Hudymową, Aleksandra Majorka, a także Reginę Bogacką, Janinę Krasucką, Krystynę Płaczkiewicz, Lucynę Ślubowską, Andrzeja Ziemińskiego.

Przejdźmy do współczesności... Jako się rzekło, stowarzyszenie powinno promować książki, czytelnictwo i biblioteki, temu celowi służyło przygotowanie tablic upamiętniających nestorów koszalińskiego bibliotekarstwa – Marię Pilecką i Aleksandra Majorka – uroczyste odsłoniętych w 2010 roku. Ponadto złożono wniosek do koszalińskiego Miejskiego Zakładu Komunikacji, aby wzorem innych miast, przystanki autobusowe nosiły nazwę biblioteki. W wyniku tego trzy przystanki noszą miano *Biblioteka*.

Podniesieniu prestiżu biblioteki służyły starania o nadanie honorowego obywatelstwa miasta pani Marii Hudymowej. Stało się to na uroczystej sesji rady miasta 21 lipca 2011 roku.

Koszalińskie SBP wnioskuje też o nazwanie jednej z koszalińskich ulic imieniem Aleksandra Majorka – długoletniego dyrektora WiMBP w Koszalinie.

Promocji książki, czytelnictwa i bibliotek służą również patronaty stowarzyszenia, którymi obejmowane są imprezy propagujące czytelnictwo, a wśród nich:

- Gminny Turniej Lektur w Filii w Dargini Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Bobolicach dofinansowano, kupując upominki dla uczestników;

Upominek dla dziecka

- podsumowanie cyklu zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z niepełnością intelektualną prowadzonych przez Dział Zbiorów Audiowizualnych Koszalińskiej Biblioteki Publicznej dofinansowano zakupem upominków;
- Impreza z okazji Światowego Dnia Zwierząt zorganizowana w koszalińskiej bibliotece dla dzieci i młodzieży z miejskich szkół, którą uświetniły między innymi spotkania z egzotycznymi zwierzętami – kameleonem Leonem i żabą Stefanem, dofinansowano kupnem książki dla prelegentki spotkania;
- podsumowanie konkursu dla przedszkolaków *Książka moim przyjacielem* w Filii nr 15 KBP wsparto zakupem upominków.

Promowaniu czytania i czytelnictwa przez koszalińskie SBP służy udział w imprezach innych organizacji, między innymi:

- na festynie z okazji Międzynarodowego Dnia Jogi promowano czytelnictwo przez udostępnianie w ramach bookcrossingu książek dla wszystkich grup wiekowych, rozdawano też przygotowane ulotki ze spisem publikacji dotyczących jogi, zgromadzonych w KBP;
- w akcji Żywa Biblioteka członkowie stowarzyszenia pomagali przy imprezie oraz przygotowali zestawienie bibliograficzne książek o tematyce antydyskryminacyjnej, które znajdują się w KBP.

Autorskim pomysłem SBP było zorganizowanie cyklicznej obecnie akcji *Podaruj dzieciom książkowy prezent*, w ramach której zbierane są książki dla najmłodszych. Z oka-

Uczestnicy akcji Żywa Biblioteka

zji Dnia Dziecka obdarowano nimi najmłodszych w trudnej sytuacji życiowej, między innymi uczęszczające do świetlicy Towarzystwa Przyjaciół Dzieci oraz zamieszkujące mieszkania chronione wraz z matkami objętymi ochroną przed przemocą domową

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w Koszalinie pracuje też na rzecz integracji środowiska bibliotekarskiego oraz budowania pozytywnego wizerunku bibliotekarza. W szczególności podejmuje następujące działania w tym zakresie:

- organizuje wyjazdy studyjne do najlepszych bibliotek, skutkujące poznaniem dobrych praktyk stosowanych w tych placówkach, kreatywnych bibliotekarzy, czy ciekawych pomysłów możliwych do zastosowania w macierzystych instytucjach;
- celebrytuje Dzień Bibliotekarza w gronie pracowników książki oraz władz samorządowych;
- podkreśla bibliotekarskie zasługi, między innymi przez nagradzanie długoletnich pracowników, przyczynia się to do podnoszenia prestiżu zawodu;
- zwraca uwagę na majowy Tydzień Bibliotek poprzez zwiększanie intensywności działań;
- organizuje występy kabaretu bibliotekarskiego, którego skecze „ocieplają” wizerunek bibliotekarza, przedstawiając go jako osobę niebojącą się żartów z siebie, pomysłową, uzdolnioną literacko i „aktorsko”;
- organizuje imprezy taneczne, takie jak Bal Bibliotekarza, Sylwester, Dzień Kobiet, Andrzejki, oraz wyjazdy plenerowe, wycieczki rowerowe, Zachodniopomorski Dzień Bibliotekarza w Rosnowie i inne;
- przygotowuje coroczne spotkania świąteczne dla obecnych i emerytowanych pracowników KBP oraz bibliotekarzy powiatu koszalińskiego;
- organizuje wycieczki rowerowe w ramach akcji *Odjazdowy Bibliotekarz*, traktowanej jako połączenie aktywności ruchowej z promocją czytania i bookcrossingiem,

Wyjazd studyjny do bibliotek Trójmiasta

Kabaret bibliotekarski w akcji

Spotkanie świąteczne w Koszalińskiej Bibliotece Publicznej

Jubileusz Biblioteki Publicznej Gminy Biesiekierz

a także poznawaniem okolicznych bibliotek, również we współpracy ze Stowarzyszeniem Roweria (w 2017 roku, w nawiązaniu do słynnych wyścigów kolarskich noszących nazwę *Tour de książka*, zorganizowano wyjazd integracyjny do zaprzyjaźnionej biblioteki w Mścicach, oczywiście połączony z bookcrossingiem);

- uczestniczy w jubileuszach innych bibliotek – podnosi to prestiż biblioteki w oczach lokalnych władz samorządowych, sprzyja umocnieniu więzi między pracownikami bibliotek publicznych różnego szczebla, podkreśla osiągnięcia i tradycje placówek.

Opisane powyżej działania SBP w Koszalinie nie wyczerpują długiej listy przedsięwzięć organizacji realizowanych w bibliotece i na rzecz biblioteki, a także bibliotekarzy i czytelników. Działania stowarzyszenia dostosowane są do potrzeb i preferencji środowiska, na miarę zdolności i talentów członków zarządu i koła. Działacze stowarzyszenia należą do najaktywniejszych i najkreatywniejszych pracowników biblioteki, dlatego ich pomysły i realizacje są wartością dodaną instytucji. Biblioteka i SBP to premium dla biblioteki.

Małgorzata Zychowicz – od 33 lat pracuje w Koszalińskiej Bibliotece Publicznej, najpierw w filii, później w wypożyczalni naukowej, dziale metodycznym i promocji. Obecnie jest instruktorką biblioteczną. Lubi zmienność bibliotecznego pracy i kontakt z czytelnikami, który daje wiele satysfakcji. Aktywna członkini Koła nr 1 SBP przy Koszalińskiej Bibliotece i Publicznej. Zachodniopomorski Bibliotekarz Roku 2017.

Sylwia Matejek

Książnica Pomorska

Koło nr 1 Oddziału Szczecińskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

DZIAŁALNOŚĆ CHARYTATYWNA I DONACYJNA KOŁA NR 1 STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH PRZY KSIĄŻNICY POMORSKIEJ

W 2006 roku z inicjatywy członków Koła nr 1 przy Książnicy Pomorskiej Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich narodziła się idea akcji *Książka za 1 zł*. Boddcem do jej zorganizowania była świadomość istnienia w bibliotece wielu nieprzydatnych publikacji, przyjmowanych z różnych źródeł, przeważnie z likwidowanych biblioteczek domowych. Zgodnie z wytycznymi dotyczącymi otrzymywanych darów i polityką gromadzenia, w pierwszej kolejności biblioteka uzupełniała nimi braki w swoich zbiorach, a następnie, w ramach wymiany międzybibliotecznej, przekazywała je do innych bibliotek. Pozostałe niezagospodarowane książki przeznaczano na makulaturę. I właśnie im postanowiono dać szansę i „drugie życie”.

W 2007 roku, po uzyskaniu z Urzędu Miasta Szczecin pozwolenia na zorganizowanie zbiórki publicznej¹, odbył się pierwszy kiermasz² *Książka za 1 zł*. Głównym celem naszej akcji była popularyzacja czytelnictwa oraz wsparcie Książnicy Pomorskiej poprzez gromadzenie funduszy na zakup cymeliów dla niej, przekazywanych jej w darze.

Kiermasze odbywają się już od 12 lat i cieszymy się, że zainteresowanie nimi nie zmalało. *Książka za 1 zł* organizowana jest przez Koło nr 1 kilka razy w roku, w zależności od liczby zgromadzonych książek, płyt muzycznych (zarówno analogowych jak i CD) oraz filmów. Kiermasze odbywają się na terenie Książnicy Pomorskiej (oczywiście za pozwoleniem jej dyrektora). Trwają przeważnie przez tydzień, chociaż zdarzają się również jednodniowe, na przykład z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich czy podczas Nocy Bibliotek. Propagując książki i czytelnictwo, wychodzimy również

Logo akcji *Książka za 1 zł*

1 Od 27 listopada 2015 roku za zbiórki publiczne odpowiada Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – przyjmuje zgłoszenia i sprawozdania oraz wydaje pozwolenia.

2 *Kiermasz* oznacza spopularyzowaną przez czytelników nazwę akcji *Książka za 1 zł*.

Stoisko z książkami za 1 zł

i Pomorza wydane przed 1945 rokiem. Do połowy 2019 roku udało nam się wzbogacić zasoby biblioteki o materiały warte ponad 63 tys. zł. Zakupione cymelia sygnowane są pieczęcią *Zakup sfinansowany przez SBP, Koło nr 1 przy Książnicy Pomorskiej ze środków zebranych w trakcie kiermaszów „Książka za 1 zł”*.

W 2017 roku z okazji jubileuszu 100-lecia SBP oraz 70-lecia SBP na Pomorzu Zachodnim zorganizowaliśmy w Książnicy Pomorskiej wystawę *W złotówce siła. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich wzbogaca zasoby Książnicy Pomorskiej*, na której zaprezentowano część zakupionych i przekazanych w darze cymeliów³.

Były to między innymi: pomeranica do kolekcji starych druków, na przykład dwa dzieła o tym samym tytule – *Conceptus epistolici* (z 1616 i 1617), autorstwa teologa luteranckiego ze Szczecina Davida Reutza, a także stary druk wydany w 1603 roku; cenne mapy do zbiorów kartograficznych, na przykład plan Szczecina z 1938 roku (*Plan der Stadt Stettin*); muzykalia, na przykład unikatowa fotografia szczecińskiego kompozytora i muzyka wojskowego Richarda Henriona (1854–1940) do kolekcji zbiorów muzycznych; rękopisy i archiwa znanych szczecinian, na przykład Haliny Lizińczyk czy Dariusza Bitnera.

Książka za 1 zł ma na celu nie tylko wspieranie Książnicy Pomorskiej. Od 2007 roku Koło nr 1 raz w roku – podczas Tygodnia Bibliotek – organizuje charytatywną akcję *Bibliotekarze Dzieciom*, której pomysłodawczynią jest nasza koleżanka z pracy, człon-

poza mury biblioteki. Ideę akcji szerzyliśmy już w wielu miejscach: „Pod Platanami” – podczas Szczecińskich Spotkań Organizacji Pozarządowych, na Dworcu Głównym PKP w Szczecinie (*Pociąg do książki – książka do pociągu*), w trakcie Pikniku Ekologicznego nad Jeziorem Szmaragdowym, Nocy Naukowców czy Nocy Muzeów. Książki przeznaczone na kiermasz stemplowane są specjalnie wykonaną na tę okoliczność pieczęcią *Książka za złotówkę*.

Zebrane finanse dają możliwość prowadzenia działalności filantropijnej. Staliśmy się mecenasem Książnicy Pomorskiej dzięki zakupowi cymeliów do jej zasobu bibliotecznego. Są to między innymi rękopisy, stare druki, zbiory kartograficzne i muzyczne, publikacje dotyczące Szczecina

3 M. Kurzyńska, S. Matejek, *W złotówce siła. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich wzbogaca zasoby Książnicy Pomorskiej*, „Bibliotekarz Zachodniopomorski” 2018, nr 1, s. 102–107.

Stemple umieszczane w sprzedawanych podczas kiermaszów książkach (z lewej) i w kupowanych cymeliach (z prawej)

W złotówce siła - SBP wzbogaca zasoby Książnicy Pomorskiej

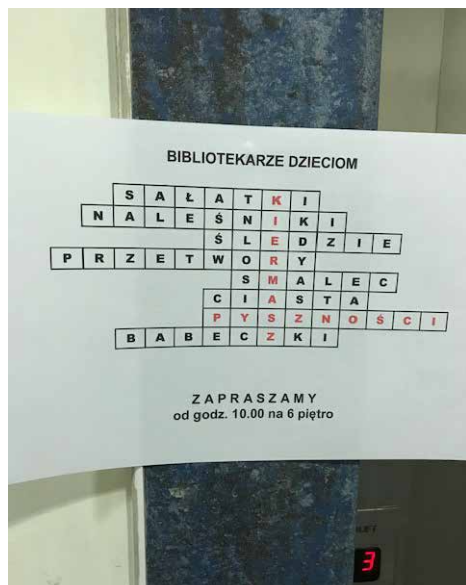

Z inicjatywę członków Koła nr 1 przy Książnicy Pomorskiej w Szczecinie od 2006 r., kilka razy do roku, organizowane są kiermasze „Książka za 1 zł”. Mają one na celu nie tylko popularyzację czytelnictwa, ale również wsparcie Biblioteki poprzez gromadzenie funduszy oraz zakup cennych materiałów do zasobów Książnicy Pomorskiej. Dzięki tym działaniom udało się zakupić m.in. pomeńskie do kolekcji starych drucków np. dwa dzieła o tym samym tytule – *Conceptus epistolae* (r. 1616 i 1617 r.) – autorstwa teologa luterańskiego ze Szczecina Dawida Reutza, cenne mapy do zbiorów kartograficznych np. plan Szczecina z 1938 r. (*Plan der Stadt Stettin*), czy muzykalia np. unikatową fotografię szczecińskiego kompozytora i muzyka wojskowego Richarda Henriona (1854-1940) do kolekcji zbiorów muzycznych, a także rękopisy i archiwa znanych szczecinian np. Haliny Lizicińskiej, czy Dariusza Bitnera. Do końca 2016 roku udało się zakupić cymelia za prawie 40 tysięcy zł.

Plansza tytułowa wystawy *W złotówce siła. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich wzbogaca zasoby Książnicy Pomorskiej*

kini koła, Jadwiga Walawko. W ramach tego przedsięwzięcia odbywa się, przeznaczony również dla czytelników, *Kiermasz Różności*, na którym można nabyć, przekazane głównie przez bibliotekarzy, różne przedmioty, na przykład bibeloty czy rękodzieło. Organizowany jest także *Kiermasz Pyszności*, przeznaczony wyłącznie dla bibliotekarzy, na którym degustujemy przygotowane własnoręcznie wyroby kulinarne. Dzięki funduszom

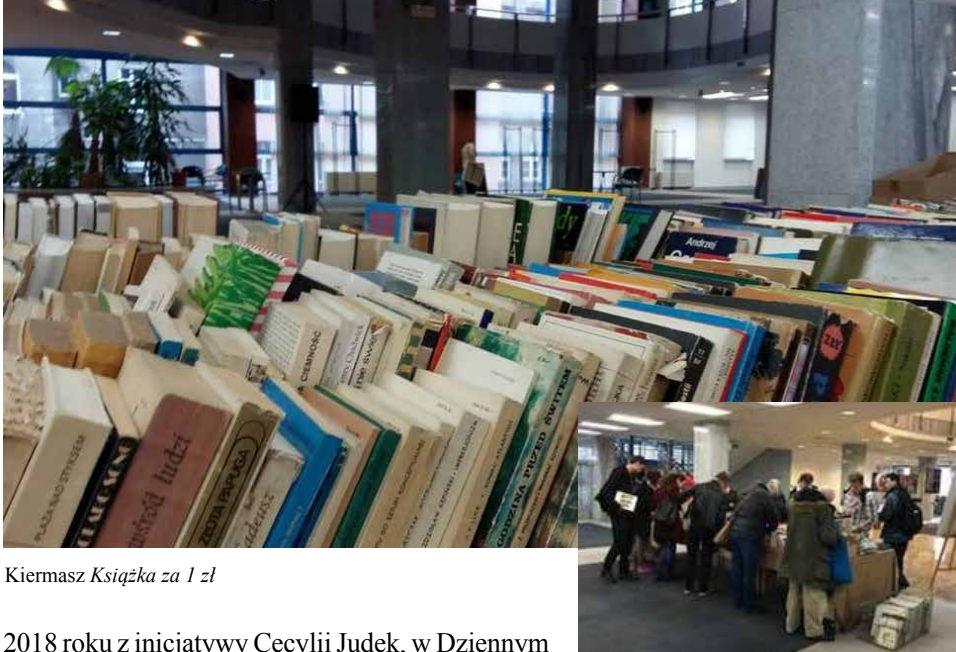
Ogłoszenie i plakat promujące akcje na rzecz dzieci

Książki w poczekalni

uzyskany podczas tych wydarzeń – około 15 tys. zł – Koło nr 1 realizuje działalność filantropijną, dokonując zakupu książek dla dzieci, materiałów plastycznych, pomocy naukowych, tabletek itp., na przykład do Biblioteki Zespołu Szkół Szpitalnych w Szczecinie i Hospicjum św. Jana Ewangelisty w Szczecinie. Współpracowaliśmy także z Oddziałem w Szczecinie Krajowego Towarzystwa Autystycznego oraz Domem Dziecka w Mostach.

Książki zgromadzone przez Koło SBP nr 1 podczas kiermaszów przeznaczone są także na ogólnopolską akcję stowarzyszenia *Poczekalnia-Poczytalnia. Czekaając, czytamy!*. Jej celem jest zachęcenie do kontaktu z książką podczas oczekiwania w urzędzie, biurze, gabinecie lekarskim itp. Koło nr 1 SBP współpracuje w tym zakresie z gabinetem stomatologicznym Ra-Dent Rafała Zawojskiego. Natomiast dla seniorów, od

Kiermasz Książka za 1 zł

2018 roku z inicjatywy Cecylii Judek, w Dziennym Domu Pomocy Społecznej nr 1 w Szczecinie oraz w Dziennym Domu Pomocy Społecznej nr 2 w Szczecinie, organizowane są spotkania *Poczęstuj się książką*.

Oczywiście akcja *Książka za 1 zł* nie doszłaby do skutku, gdyby nie czytelnicy i użytkownicy Książnicy Pomorskiej, którzy chętnie ofiarowują nam swoje zbiory, zamiast wyrzucać je na makulaturę. Książki, czasopisma, płyty muzyczne, filmy i audiobooki zbierane są właściwie przez cały rok. Jednocześnie czytelnicy doceniają, że za symboliczną złotówkę sami mogą nabyć coś cennego dla siebie. A my – bibliotekarze – promujemy Książnicę Pomorską, czytelnictwo i SBP, czym przyczyniamy się do upowszechniania książki i kultury.

Sylwia Matejek – od wielu lat zawodowo związana z Książnicą Pomorską, obecnie kierownik Działu Udostępniania; społecznie – przewodnicząca Koła nr 1 SBP przy Książnicy Pomorskiej, członkini zarządów Oddziału Szczecińskiego SBP i Okręgu Zachodniopomorskiego SBP.

Natalia Gromow

Miejska Biblioteka Publiczna w Gdyni

SIEĆ LABIB
PRAKTYKA DLA PRAKTYKA
OGÓLNOPOLSKI PROGRAM WYMIANY PRACOWNIKÓW
BIBLIOTEK WE WSPÓŁPRACY Z SIECIĄ LABIB

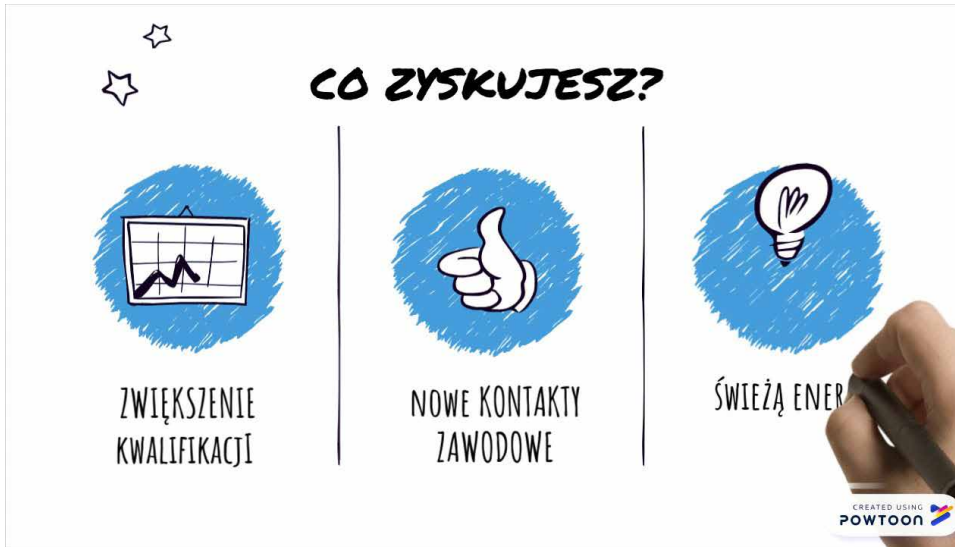
Wymień się pracą i jedź na praktykę! Jeżeli zastanawialiście się nad tym, jak pracuje się w innej bibliotece, a nie mieliście okazji spróbować, to projekt *Praktyka dla praktyka* jest właśnie dla Was. Jest to ogólnopolski partnerski program wymiany pracowników bibliotek. Polega on na wysłaniu pracownika do pracy w bibliotece partnerskiej na pięć dni roboczych i przyjęciu na jego miejsce osoby o podobnych kwalifikacjach na zastępstwo. W 2019 roku realizujemy czwartą edycję projektu. Dwie pierwsze finansowane były z dotacji Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w ramach sieci LABiB. Na realizację trzeciej i czwartej edycji otrzymaliśmy dofinansowanie z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu *Partnerstwo dla Książki*. Od początku w projekt zaangażowane były dwie biblioteki – Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdyni – i entuzjaści z sieci LABiB. Program został objęty patronatem portalu sbp.pl.

PRAKTYKA DLA PRAKTYKA

Logo projektu *Praktyka dla praktyka*

Dzięki pracy w innej instytucji zdobywamy nie tylko wiedzę i doświadczenie. Uczestnicy wymian podkreślają, że istotne jest również zawieranie zawodowych znajomości, a wyjazdy stają się inspiracją i motywacją do pracy. *Praktyka dla praktyka* daje korzyści nie tylko osobom wyjeżdżającym. Zaangażowanych jest znacznie więcej osób – opiekunowie praktyków oraz koleżanki i koledzy z biblioteki. Spotkanie i praca z osobą z zewnątrz pomagają spojrzeć na codzienne czynności z dystansem i dostrzec nowe możliwości. Świeża perspektywa, sposobność wymiany metod rozwiązywania codziennych problemów i inspiracja – na to najczęściej zwracali uwagę uczestnicy projektu.

Korzyści z udziału w projekcie

Drugą formą udziału w programie jest job shadowing polegający na obserwowaniu pracy mentora. Istotną częścią naszych działań jest blog praktykadlapraktyka.pl, współprowadzony przez uczestników wyjazdów, którzy zamieszczają na nim relacje z pobytów w bibliotekach partnerskich. Za jego pomocą prowadzimy również rekrutację uczestników programu. Osoba zainteresowana aplikuje na konkretne stanowisko we wskazanej placówce. Wyboru dokonuje praktyk z biblioteki partnerskiej, na podstawie nadesłanych aplikacji. Rekrutacja ma miejsce w czerwcu, a wyjazdy realizowane są jesienią.

W pierwszej edycji projektu udział wzięły cztery biblioteki. W 2019 roku mieliśmy osiem bibliotek partnerskich i osiem zgłoszonych. Praktycy odwiedzili Stary Sącz, Gdynię, Gdańsk, Kraków, Łódź, Olsztyn, Suwałki, Rumie, Brzeszcze, Cieszanów, Legionowo, Poznań, Koszalin i Opole. W 2018 i 2019 roku w projekcie brała udział Koszalińska Biblioteka Publiczna, która wymieniła się praktykami z Powiatową i Miejsko-Gminną Biblioteką Publiczną w Starym Sączu (2018) oraz z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną w Gdańsku (2019)¹. Dodatkowo w 2019 roku zrealizowaliśmy job shadowing, wysyłając do Działu Promocji Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie graficzkę z Działu Marketingu i Promocji Literatury Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku.

Sieć bibliotek zaangażowanych w realizację praktyki z roku na rok jest coraz większa. Co roku do projektu zgłaszają się nowe osoby i instytucje. To cieszy, bowiem zgodnie

¹ Relacje z wymian w 2018 roku znajdują się na stronie *Praktyki dla praktyka*, zob. <https://praktykadlapraktyka.pl/relacje-z-praktyk/nowe-pomysly-inspiracje-relacja-joanny-bober> (dostęp 19 listopada 2019), <https://praktykadlapraktyka.pl/uncategorized/malowniczy-stary-sacz-fachowy-zespol-relacja-anny-wieczorek> (dostęp 19 listopada 2019).

Anna Wieczorek w Powiatowej i Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Starym Sączu (2018)

z hasłem LABiBu, dzielenie się wiedzą i mnożenie pomysłów to recepta na rozwój i motywację w pracy, a nic tak nie dopinguje jak wyjazd i możliwość zdobywania doświadczeń zawodowych w nowym miejscu.

Natalia Gromow – absolwentka historii na Uniwersytecie Gdańskim oraz studiów podyplomowych *Marketing kultury* (Uniwersytet Warszawski) i *Innowacyjne praktyki public relations* (Uniwersytet Gdański). Od kwietnia 2016 roku dyrektorka Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdyni, wcześniej pracowała w Wojewódzkiej i Miejskiej Biblio-

tece Publicznej w Gdańsku na stanowisku kierownika Działu Marketingu i PR oraz rzecznika prasowego. Pomysłodawczyni i osoba odpowiedzialna za wdrożenie *Karty do Kultury*, inicjatorka ogólnopolskiej (nie)konferencji dla pracowników bibliotek *Kierunek-Wizerunek*, programu wymiany bibliotekarzy *Praktyka dla praktyka* oraz wielu kampanii marketingowych promujących czytelnictwo i korzystanie z bibliotek. Współzałożycielka Stowarzyszenia LABiB.

LABiB – to społeczność osób, które dostrzegają potencjał bibliotek i chcą go rozwijać, będąc aktywnymi przewodnikami tego procesu. Działają, mają pomysły, realizują projekty. Chcą zaszczerpić entuzjazm w innych. LABiB jest dla osób, które wierzą, że dzielenie się wiedzą, umiejętnościami i doświadczeniem jest wartością. Dla osób, które chcą wprowadzać zmiany w swoim otoczeniu. LABiB tworzą bibliotekarze i inne aktywne osoby, którym bliska jest idea nowoczesnej biblioteki wychodzącej naprzeciw różnorodnym potrzebom lokalnych społeczności.

Katarzyna Krajewska

Książnica Pomorska

Koło nr 1 Oddziału Szczecińskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

„KSIĄŻNICOWY QUEST” – TERENOWA GRA EDUKACYJNA PROGRAM „MIKROGRANTY”

Biblioteki coraz częściej wymagają ciekawych innowacyjnych form promocji. Szukając sposobu na przyciągnięcie nowych czytelników oraz zainteresowanie aktualnych, postanowiliśmy stworzyć quest nawiązujący do bogatej historii Książnicy Pomorskiej, jej zbiorów oraz ważnych dla niej postaci. Oprócz promowania tej instytucji, chcieliśmy wywołać u uczestników wydarzenia poczucie tożsamości z tym miejscem oraz osobiste emocje i wspomnienia z nim związane.

Wszystko zaczęło się od pomysłu, który narodził się między innymi wśród członków Koła nr 1 przy Książnicy Pomorskiej Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Następnie, w imieniu Zarządu Oddziału Szczecińskiego tej organizacji, został przygotowany wniosek do INKU – Szczecińskiego Inkubatora Kultury. Nasz projekt uzyskał najwyższą ocenę w ramach programu *mikrogranTY* współfinansowanego przez Urząd Miasta Szczecin, dzięki czemu przyznano nam dotację w wysokości 1990 zł. Autorami i współtwórcami *Książnicowego Questu* są Anna Kossak-Błachowicz, Anna Kotowska, Ela Malinowska oraz Katarzyna Krajewska.

Quest to inaczej zadanie, a konkretniej jest to rodzaj gry terenowej. Stanowi formę aktywnego spędzania czasu. Polega na odkrywaniu nieoczywistych cech i ciekawostek danego miejsca.

Jego cechą charakterystyczną jest to, że gracze wędrują przygotowanymi wcześniej, ale nieoznakowanymi szlakami, kierując się przy tym informacjami zawartymi w wierszowanych wskazówkach. W trakcie swej wędrówki uczestnicy questu rozwiązują zagadki pozwalające na ułożenie końcowego hasła. Ono z kolei umożliwi odnalezienie skarbu – w postaci rzeczowej, ale i niematerialnej. Ta pierwsza może mieć formę na przykład skrzyni czy schowka, w którym znajduje się jakiś przedmiot lub prezent, na przykład pamiątkowa pieczęć¹. Zdobyczą zaś niematerialną staje się wzbogacenie wiedzy o miejscu lub okolicy, w której rozgrywa się dany quest. Można go stworzyć na każdy temat.

1 <http://bestquest.pl/o-questingu.html> (dostęp 5 czerwca 2019).

Książnicowy Quest odbył się podczas tegorocznego Tygodnia Bibliotek w dniach 8–15 maja 2019 roku.

Elementami gry były między innymi wizyty w kolejnych czytelniach i zadania związane z ich zasobami. Przykładem mogą być odwiedziny questowiczów w Czytelni Pomorzoznawczej, w której mogli poszerzyć swoją wiedzę dotyczącą historii Szczecina, czy też w Czytelni Czasopism, w której novum dla wielu stanowiły mikrofilmy. W trasę questu wpleliśmy także lokalizacje znajdujące się w pobliżu biblioteki, które są związane z historią miasta, na przykład miejsce pamięci po spalonej w noc kryształową synagodze czy Fontannę Manzla.

W ten sposób Książnica Pomorska została osadzona w kontekście i krajobrazie miasta – zarówno historycznym jak i współczesnym.

W Tygodniu Bibliotek w naszej grze wzięło udział ponad 100 osób. Postanowiliśmy, że quest będzie trwał do odwołania. Wciąż cieszy się dużym zainteresowaniem. Do końca maja 2019 roku wzięło w nim udział 215 osób, w tym 69 osób słabowidzących. W tym przypadku, grupie graczy towarzyszył pracownik działającego przy Książnicy Pomorskiej Centrum Aktywności Kulturalnej Osób Niepełnosprawnych Wzrokowo, pełniąc funkcję lektora i opiekuna. Instytucję odwiedzały dzieci, młodzież, studenci, osoby dorosłe, seniorzy, turyści. Wyzwanie rozwiązania wszystkich zagadek podejmowano zarówno indywidualnie, jak i grupowo – w gronie znajomych albo rodzinie.

Warto zauważyć, że uczestnikami questu byli nie tylko stali czytelnicy naszej biblioteki, ale też osoby, które do Książnicy Pomorskiej trafiły po raz pierwszy dzięki tej właśnie grze. Skutkowało to zapisaniem się do niej i promocją czytelnictwa.

Szczególnie cennym efektem Książnicowego Questu jest *Księga Zdobywców Skarbu*, która, obrazując emocje i przedstawiając uczestników-graczy oraz twórców wydarzenia, staje się dokumentem życia społecznego, a więc materiałem, który jest gromadzony przez biblioteki. Tym bardziej satysfakcjonująca jest świadomość dla nas, bibliotekarzy, że przyczyniliśmy się do jej powstania.

Wydaje się, że takie jak quest nowoczesne formy interakcji z czytelnikami i gośćmi biblioteki są atrakcyjne, ale i, we współczesnym świecie, konieczne. O osiągniętym sukcesie, a także o zapotrzebowaniu na tego rodzaju inicjatywy, świadczą zaś wpisy w *Księdze Zdobywców Skarbu*. Przede wszystkim jest to jednak świadectwo potencjału biblioteki jako miejsca w przestrzeni publicznej. Miejsca, które wykracza poza standardowy (choć bardzo ważny) schemat składnicy i wypożyczalni książek.

Co najważniejsze, biblioteka po raz kolejny stała się przestrzenią aktywności NGOsu, którym jest SBP. To także należy postrzegać jako znak czasu, wyzwanie na przyszłość, ale i szansę owocnej współpracy.

Pieczęć potwierdzająca zaliczenie Książnicowego Questu

Księga Zdobywców Skarbu

Katarzyna Krajewska – z wykształcenia archeolog, bibliotekarz z wyboru. Ukończyła studia podyplomowe Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa na Uniwersytecie Szczecińskim. Od 20 lat pracuje w Książnicy Pomorskiej, obecnie jako kustosz w Oddziale Kontroli Zbiorów. Aktywna członkini Koła nr 1 przy Książnicy Pomorskiej SBP.

Program mikrogranTY! – skierowany jest do liderów społecznych, którzy marzą o zrealizowaniu małych inicjatyw dla lokalnej szczecińskiej społeczności. Podmioty zgłaszające się do projektu mają szansę otrzymać

2 tys. zł brutto, wsparcie organizacyjne, promocyjne i merytoryczne od zespołu INKU – Szczeciński Inkubator Kultury. Głównym celem programu jest wsparcie organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych, składających się z minimum trzech pełnoletnich osób, w inicjatywach społeczno-kulturalnych i społeczno-artystycznych o charakterze non-profit oraz włączającym i angażującym społeczność lokalną. Szczegóły na stronie <https://inku.pl/granty>.

Katarzyna Czarkowska

Koszalińska Biblioteka Publiczna

Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej Era Kobiet Koszalin

**STOWARZYSZENIE AKTYWNOŚCI LOKALNEJ ERA KOBIET
KOSZALIN**

Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej Era Kobiet Koszalin powstało ponad 10 lat temu. Jego głównymi celami są przede wszystkim: wzmocnienie roli i znaczenia kobiet w rozwoju społeczności lokalnych, podejmowanie działań na rzecz grup dyskryminowanych i przeciwdziałanie dyskryminacji, podejmowanie działań na rzecz aktywności kobiet w każdym wieku w życiu społecznym, rodzinnym i zawodowym. Realizujemy je, tworząc i wdrażając projekty dofinansowywane ze źródeł zewnętrznych; współpracując z instytucjami publicznymi, placówkami edukacyjnymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami na rynku lokalnym; promując wolontariat; organizując imprezy, konferencje, spotkania, dyskusje; prowadząc edukację społeczną; organizując wsparcie dla społeczności lokalnej. Na działania cykliczne i stałe składają się:

- Kongres Kobiet – powstał w 2009 roku jako ruch społeczny, aktywizujący kobiety w Polsce społecznie i politycznie. W Koszalinie Regionalne Kongresy Kobiet organizujemy od siedmiu lat. Z okazji każdego wydawany jest specjalny biuletyn. Kongres regionalny to panele dyskusyjne, debaty, wykłady. Towarzyszą im tzw. *parki kobiet*. W 2018 roku, podczas Regionalnego Kongresu Kobiet, prezentowana była wystawa z okazji 100-lecia uzyskania praw wyborczych przez kobiety, w 2019 – wystawa z archiwum państwowego *Kobiety w walce o niepodległość Polski*, wyemitowano też film *Silaczki*. Dzięki staraniom stowarzyszenia, w 2019 roku, władze miasta podpisały *Kartę Różnorodności*. Kongres Kobiet Koszalin pomaga i wspiera lokalne społeczności przy tworzeniu Regionalnych Kongresów Kobiet (na przykład w Kołobrzegu, Darłowie, Sławnie). Jesteśmy organizatorkami Manif.
- Kawiarnia Obywatelska – to cykl spotkań w kameralnym gronie, na których prowadzona jest dyskusja na określony temat, w której każdy ma prawo wyrazić swoją

Logo Stowarzyszenia Aktywności Lokalnej Era Kobiet Koszalin

opinię czy pogląd. Jej celem jest rozpoczęcie debaty, zbieranie opinii i rozmowy wokół nich oraz budowanie relacji pomiędzy uczestnikami / grupami uczestników.

- Centrum Praw Obywatelskich – Koszalińskie Centrum Praw Kobiet – to miejsce wsparcia dla kobiet, które są ofiarami przemocy. W Centrum Praw Kobiet mogą one liczyć między innymi na opiekę specjalistów oraz darmowe porady prawne. Każda pokrzywdzona kobieta znajdzie w centrum profesjonalną pomoc, na przykład możliwość spotkania z prawnikiem, psychologiem czy doradcą zawodowym. Jest stworzony tzw. kierunkowskaz pomocy, czyli aktywność polegająca na kierowaniu ofiar do organizacji czy placówek, w których pomoc jest udzielana. W Koszalinie brakuje bowiem informacji, gdzie i na jakie wsparcie można liczyć. W centrum pomoc otrzymują także kobiety, które mają problem ze znalezieniem pracy. Dla członkiń, wolontariuszek i osób zainteresowanych prowadzone są warsztaty.
- Nazywam się Miliard – ogólnoświatowa kampania społeczna przeciw przemocy wobec kobiet, której elementem wspólnym jest taniec, ponieważ tańcząc, kobiety „rządzą” swoim ciałem. W ten sposób okazujemy solidarność i wspieramy wszystkie kobiety na świecie, które doświadczają przemocy. W Koszalinie tańczymy razem z mieszkańcami na placu przed ratuszem i w klubie osiedlowym Na Skarpie. Dodatkowo co roku, na ogólnopolskim zjeździe morsów w Mielnie, organizowany jest taniec na plaży.

Ponadto Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej Era Kobiet Koszalin co roku uczestniczy w Festiwalu Organizacji Pozarządowych, na którym ma możliwość zaprezentować się mieszkankom i mieszkańcom Koszalina. W 2018 roku stowarzyszenie zorganizowało akcję oddawania krwi pod hasłem *100 kobiet odda krew z okazji 100-lecia uzyskania praw wyborczych przez kobiety*. Jesteśmy też organizatorkami Manif.

Stowarzyszenie działa we współpracy z instytucjami publicznymi, placówkami edukacyjnymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami na rynku lokalnym. Wśród nich można wymienić:

- Szkoły i uczelnie – stowarzyszenie współpracuje z placówkami edukacyjnymi w zakresie debaty oksfordzkiej będącej rodzajem dyskusji, w której obowiązują restrykcyjne zasady. Jej celem jest dyskusja nad tezą, nabycie umiejętności posługiwania się argumentami, utrzymanie kultury wydarzenia i szacunek dla odmiennych poglądów. Debatają przeciwnicy tezy oraz jej obrońcy. Każdą poprzedzają warsztaty, na których można się zapoznać z zasadami obowiązującymi w trakcie dyskursu i przećwiczyć je.
- Fundację Nauka dla Środowiska – jest lokalnym „grantodawcą”. Współpraca naszych stowarzyszeń polega na korzystaniu przez członkinie i wolontariuszki Ery Kobiet z szerokiej i ciekawej oferty szkoleniowej tej organizacji.
- Hospicjum – współpraca z nim polega na pomocy i wspieraniu zbiórek pieniędzy. W 2019 roku wolontariusze kwestowali na 7 Regionalnym Kongresie Kobiet,

Debata oksfordzka (2018)

Kurs języka migowego (2019)

Warsztaty WenDo (2019)

a co roku członkinie, wolontariuszki i wolontariusze stowarzyszenia, 1 listopada, zbierają datki na koszalińskim cmentarzu.

- Koszalińską Bibliotekę Publiczną – w 2019 roku odbyły się w niej warsztaty WenDo¹ dla mieszkanki Koszalina i pracownic instytucji. Dzięki dwudniowym zajęciom, ich uczestniczki wzmocniły pewność siebie, podniosły swoją samoocenę i nabyły umiejętności w zakresie samoobrony². Ponadto od stycznia tego roku, w Filii nr 9 Koszalińskiej Biblioteki Publicznej prowadzony był kurs języka migowego. Zajęcia miały na celu nauczenie ich uczestników podstawowych znaków Polskiego Języka Migowego, w takim zakresie, aby mogli oni nawiązać kontakt z osobami niesłyszącymi i niedosłyszącym lub im pomóc. Poza tym w trakcie kursu przekazywane były informacje o specyfice niepełno-

1 WenDo nie jest klasyczną sztuką walki, choć zawiera jej elementy, ale warsztatem mającym na celu wzmocnienie pewności siebie, poczucia własnej wartości oraz wyrobienie postaw asertywnych, co w efekcie ma zmniejszyć szansę na doznanie przez kobiety i dziewczęta przemocy, także seksualnej. Główny nacisk kładzie się na unikanie zagrożeń i niedopuszczanie do powstawania sytuacji krytycznych.

2 <https://szczecin.tvp.pl/41703012/jak-zapobiegac-agresji-i-jak-sie-przed-nia-bronic-kurs-samoobrony-dla-kobiet> (dostęp 6 listopada 2019).

sprawności której dotyczył. Tego rodzaju wiedza ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Dziękujemy za możliwość zaprezentowania naszej organizacji na IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego. Oczekujemy, że nawiązana w tym roku współpraca z Koszalińską Biblioteką Publiczną rozwinie się i Era Kobiet będzie mogła na następnych spotkaniach bibliotekarzy zachodniopomorskich pochwalić się kolejnymi nowymi i ciekawymi działaniami.

Katarzyna Czarkowska – bibliotekarka, kierowniczka Filii nr 9 Koszalińskiej Biblioteki Publicznej, wyróżniona w ogólnopolskim konkursie na stypendium im. Olgi Rok (2018), Organizatorka Kuchni Społecznej Koszalin, wiceprezeska Stowarzyszenia Aktywności Lokalnej Era Kobiet Koszalin, radna rady miejskiej, członkini Rady Kobiet przy Prezydencie Miasta Koszalin.

Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej Era Kobiet Koszalin – <http://www.erakobiet.koszalin.pl/?strony/dzialy=31>, <https://www.facebook.com/EraKobietKoszalin>

Natalia Sulima

Koszalińska Biblioteka Publiczna

Koszalińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne

MAŁE FESTIWALE TY I JA. KOSZALIŃSKIE TOWARZYSTWO SPOŁECZNO-KULTURALNE WE WSPÓŁPRACY Z BIBLIOTEKAMI

Koszalińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne już ponad 50 lat bierze udział w rozwoju lokalnego życia kulturalnego. Od 2004 roku współpracuje z Koszalińską Biblioteką Publiczną, organizując – wielokrotnie nagradzany – Europejski Festiwal Filmowy Integracja Ty i Ja (dalej EFF), prezentujący temat niepełnosprawności w mediach, kulturze, przestrzeni społecznej.

Festiwal od 16 lat łączy temat niepełnosprawności ze sztuką filmową i udowadnia, że „życie można zacząć wiele razy”. Uczą nas tego jego goście, osoby z niepełnosprawnością – artyści, sportowcy, podróżnicy, dziennikarze, działacze społeczni, designerzy. Wydarzenie jest przedsięwzięciem artystycznym, ale, podejmując zagadnienia ważne dla środowiska osób z niepełnosprawnością i procesu integracji, ma silny wydźwięk społeczny. Jesteśmy festiwalem otwartych głów, wrażliwych serc i pozytywnej energii.

W latach 2003–2019 zaprezentowaliśmy niemal 700 filmów – ważnych, mądrych, odważnych – zabierając widzów w podróż dookoła świata. Statuetki Motyla w konkursie filmowym otrzymały takie obrazy jak *W stronę morza* (reż. Alejandro Amenábar), *Motyl i skafander* (reż. Julian Schnabel), *Nietykalni* (reż. Olivier Nakache, Eric Toledano), *Dziewczyna z szafy* (reż. Bodo Kox), *Chce się żyć* (reż. Maciej Pieprzycy) czy *Nasza klątwa* (reż. Tomasz Śliwiński). Co roku gościmy w Koszalinie aktorów, reżyserów, scenarzystów, krytyków filmowych, wykładowców, ludzi kultury i mediów.

W 2019 roku EFF gościł w 49 miejscach w Polsce. Filmy prezentowano w 16 kinach w największych polskich miastach. W ten sposób przedstawialiśmy widzom ideę festiwalu bez konieczności wizyty w Koszalinie. Nasze filmy i wystawę zdjęć z Fotokonfrontacji sześciokrotnie prezentowano w Parlamencie Europejskim. W 2016 roku EFF otrzymał Nagrodę Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w kategorii *Krajowe wydarzenie filmowe*.

Równoległe do niego organizowane są Małe Festiwale Ty i Ja (dalej MF), których gospodarzami mogą być także biblioteki. W 2019 roku odbyły się one w 33 małych miejscowościach i instytucjach. Wśród ich organizatorów znalazły się biblioteki z województwa zachodniopomorskiego, z Będzina, Biesiekierza, Bobolic, Nowogardu i Świeszyna.

Baner Europejskiego Festiwalu Filmowego Integracja Ty i Ja z 2019 roku

Aby zostać organizatorem festiwalu, należy podpisać porozumienie o współpracy dotyczące realizacji MF w ramach EFF. Według niego do obowiązków organizatora EFF w Koszalinie należy udostępnienie:

- materiałów promujących,
- filmu o idei przedsięwzięcia,
- prezentowanych filmów do jednorazowego wykorzystania podczas MF (należy je zwrócić niezwłocznie po zakończeniu festiwalu).

Natomiast do obowiązków organizatora MF należy:

- przeprowadzenie kampanii promującej,
- organizacja i przeprowadzenie wydarzenia,
- przesłanie raportu z przebiegu imprezy (do dwóch tygodni po jej zakończeniu),
- zapewnienie bezpłatnych projekcji filmów,
- przestrzeżenie zakazu kopiowania prezentowanych obrazów.

Szczegółowych informacji udziela koordynator EFF oraz specjalista ds. organizacji MF. Zapraszamy do współpracy!

Natalia Sulima – specjalistka ds. pozyskiwania funduszy w Koszalińskiej Bibliotece Publicznej. Koordynatorka EFF oraz specjalistka ds. organizacji MF.

**Europejski Festiwal Filmowy Integracja Ty i Ja
Koszalińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne**

pl. Polonii 1, 75-415 Koszalin

Tel. +48 94 348 15 41, +48 606 641 448

Fax +48 94 348 15 50

Strona WWW integracjatyija.pl

E-mail n.sulima@integracjatyija.pl

Marcin Pierzchliński

Białogardzka Biblioteka Publiczna

POSZERZENIE DZIAŁALNOŚCI BIAŁOGARDZKIEGO KLUBU DYSKUSYJNEGO DZIĘKI FUNDUSZOM NGO

W październiku 2015 roku w białogardzkiej Izbie Tradycji Regionalnej, która funkcjonuje w formie bibliotecznej filii, utworzono Czytelnię Księgozbioru Aleksandra Kwaśniewskiego – bodaj jedyną czytelnię prezydencką w Polsce. Nieco wcześniej Białogardzka Biblioteka Publiczna otrzymała w darze od fundacji Aleksandra Kwaśniewskiego ponad 4 tys. książek. Wiele z nich to druki rzadkie, unikatowe; są pośród nich starodruki i publikacje w językach obcych. W siedzibie placówki, z uwagi na ograniczenia przestrzenne, udostępniono tylko połowę tej kolekcji.

Zastanawialiśmy się, co zrobić, aby to miejsce ożywić, ponieważ obawialiśmy się, że kolejna czytelnia w mieście może stać się miejscem nieodwiedzanym, pomijanym. Tak powstała idea utworzenia Klubu Dyskusyjnego – cyklu cotygodniowych spotkań wokół literatury, kultury, sztuki, kina itd. Pomysł „chwycił”; grono osób biorących w nich udział liczy od kilkunastu do kilkudziesięciu uczestników. Dyskusje nie mogą się odbyć bez kawy, którą podajemy nieodpłatnie wszystkim rozmówcom.

Jako prowadzący te spotkania, staram się poruszać tematy związane z aktualnym stanem kultury, a więc rozmawiamy o najnowszych książkach (w szczególności o poetyckich), komentujemy głośne filmy, opiniujemy nominacje do nagród, a także przypominamy ważne daty. Od początku działania zapraszam do naszego klubu interesujących gości. Są to lokalni artyści, społecznicy, pasjonaci, jak również pisarze i artyści z całego kraju. Z czasem zacząłem zapraszać ludzi wybitnie zasłużonych dla białogardzkiej kultury i społeczności oraz przypominać biografie tych, którzy od dawna nie żyją. Kolejnym krokiem rozwijającym tę czytelnię było rozpoczęcie działalności Dyskusyjnego Klubu Książki, które nastąpiło w 2017 roku.

Klub Dyskusyjny nie dysponuje osobnym budżetem, więc całość przedsięwzięcia finansowana jest z funduszy biblioteki. Właśnie to skłania mnie do podpatrywania sprawdzonych rozwiązań w innych placówkach, a w efekcie z korzystania z funduszy NGO. Co prawda, dotąd nie napisałem żadnego wniosku/projektu, ale wyobrażam sobie, że pozyskanie dodatkowych finansów byłoby szansą na rozwinięcie i uzupełnienie naszego programu. Planujemy spożytkować takie środki na dojazdy do dużych miast w regionie. Dzięki temu moglibyśmy wybierać się regularnie do teatrów, muzeów i kin. Zyskalibyśmy dzięki temu kolejne tematy do dyskusji, przy czym

Spotkanie z Gwido Zlatkesem – właścicielem wydawnictwa Vigoda Press (2017)

Spotkanie z Sabiną Szulakiewicz – animatorką życia kulturalnego w Białogardzie (2019)

Wiesław Kubasik opowiada o projekcie pomnika Czesława Niemena (2019)

Klub Dyskusyjny

16 października, godz. 17:00 - Jan Kobuszewski. Wspominamy legendarnego aktora teatralnego i filmowego oraz wybitnego komika

30 października, godz. 19:00 - Spotkanie z Łukaszem Orbitowskim pisarzem, redaktorem i prowadzącym program „Dezerterzy”

6 listopada, godz. 17:00 - Olga Tokarczuk laureatką Nagrody Nobla za rok 2018 w dziedzinie literatury!

13 listopada, godz. 17:00 - Joker - superbohater, czy antybohater? Przyglądamy się ikonie popkultury

Czytelnia Księgozbioru A. Kwaśniewskiego
Izba Tradycji Regionalnej
(Plac Wolności 4-5)

Program klubu (październik–grudzień 2019)

zwiększyłyby się rozeznanie członków klubu w zakresie wielkomijskich instytucji kulturalnych oraz pomniejszeniu uległoby infrastrukturalne wykluczenie, nieuchronnie związane z życiem na tzw. prowincji.

Jestem przekonany, że korzyści płynące z realizacji programów organizacji pozarządowych wpłyną na rozwój naszego Klubu Dyskusyjnego.

Korzystając z okazji, chciałbym wyrazić podziw i uznanie dla pracowników bibliotek w regionie, które od lat pozyskują takie środki. Spotkanie z Wami podczas IV Forum Bibliotekarzy Pomorza Zachodniego zmotywowało pracowników Białogardzkiej Biblioteki Publicznej do jeszcze większych starań oraz uświadomiło i pokazało nowe szanse rozwoju naszej instytucji.

Marcin Pierzchliński – poeta, artysta wizualny. Laureat projektu *Połów 2018* (Biuro Literackie), nominowany do nagrody głównej w XXIII konkursie im. Jacka Bierezi-
na. Publikował między innymi w „Lampie”, „Wakacie”
i „Dwutygodniku”. Jego wiersze znalazły się w antologii
„Globalne wioski” (Stowarzyszenie Instytut Badań nad
Dyskursami, 2019). W 2018 roku w koszalińskiej Galerii
Scena otworzono jego pierwszą indywidualną wystawę
zatytułowaną *Twoje niedbalstwo grozi pożarem*. Pracuje
w Białogardzkiej Bibliotece Publicznej, w której prowadzi
Dyskusyjny Klub Książki i organizuje spotkania autorskie.

Andżelika Gałęcka

Miejska Biblioteka Publiczna w Międzyzdrojach

„SZTUKA W KAWAŁKU...” – WERNISAŻ WYSTAWY PRAC UCZESTNIKÓW WARSZTATU TERAPII ZAJĘCIOWEJ W WOLINIE

27 marca 2019 roku w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Międzyzdrojach odbył się drugi wernisaż wystawy prac uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej w Wolinie, połączony z ich kiermaszem. Swoją obecnością zaszczytili nas miłośnicy sztuki oraz osoby o wielkim sercu. Celem przygotowania ekspozycji była integracja, a także zaprezentowanie pasji osób niepełnosprawnych oraz sposobu postrzegania przez nich świata. Wydarzenie zostało nazwane *Sztuka w kawałku*. Artyści zaprezentowali materiały wykorzystywane w twórczości: guziki, skrawki materiałów tekstylnych, kawałki drewna, kamyki, muszelki, fragmenty kory, kolorowe szkiełka znalezione podczas spacerów po plaży czy lesie. Zaprezentowali recykling w najlepszym wydaniu. Na przykład udowodnili, że z kawałków starej maszyny do mielenia mięsa może powstać ciągnik, ze starego okna – oparcie krzesła, a szuflada może dostać drugie życie i dzięki wyobraźni artystów stać się prawdziwym dziełem sztuki.

Warsztat Terapii Zajęciowej powstał w grudniu 2009 roku i wspiera osoby z niepełnosprawnością intelektualną z gmin Międzyzdroje i Wolin. W myśl zasady *niepełnosprawni im bardziej jest artystą, tym staje się mniej niepełnosprawni*, jego uczestnicy zaprezentowali swoje prace, które powstały w pracowni plastyczno-zdobniczej pod okiem wykwalifikowanych instruktorów, między innymi Lucyny Wiatr. W zależności od umiejętności i rodzaju niepełnosprawności, stworzyli, samodzielnie lub z pomocą terapeuty, szkatułki metodą decoupage, grafiki, driftwoodowe małe domy i latarnie, kolaże, rzeźbione w drewnie kapliczki, abstrakcje malowane farbami olejnymi, futurystyczne sowy, szyte sukulenty. W związku ze zbliżającymi się świętami wielkanocnymi, największym powodzeniem cieszyła się związana z nimi sztuka, czyli zajączki, stroiki na korze, prząsne kurki, pisanki, wielkanocne koszyczki.

Przybyłych na wernisaż gości powitały kierowniczka Warsztatu Terapii Zajęciowej w Wolinie Małgorzata Warczygłowa oraz dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Międzyzdrojach Andżelika Gałęcka. W imieniu wszystkich artystów o pasji tworzenia oraz o wykorzystanych technikach plastycznych opowiedzieli Emilia Staśkiewicz i Grzegorz Witkowski. Po krótkim wprowadzeniu głos zabrali przewodniczący Zarządu Koła

Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną w Wolinie Adam Jasiewicz oraz zastępczyni burmistrza Międzyzdrojów Beata Kiryluk. Następnie artyści zaprosili gości do rozmów na temat swojej pracy twórczej, zwiedzenia wystawy oraz na poczęstunek. Osoby przybyłe na wernisaż wykazały się hojnością – każda z nich zabrała ze sobą „kawałek sztuki”, w zamian wrzucając do puszek dobrowolny datek na rzecz twórców.

Organizacji kiermaszu podjęło się Międzyzdrojskie Stowarzyszenie Rodzina, które wspólnie z Miejską Biblioteką Publiczną w Międzyzdrojach chce zaakcentować, jak ważna w codziennym życiu jest pomoc i lokalna integracja. Zebraną kwotę, w wysokości 2492,90 zł, przekazano na konto Warsztatu Terapii Zajęciowej w Wolinie z przeznaczeniem na zakup sprzętu nagłośnieniowego i mikrofonu.

Jego uczestnicy sztukę traktują jako formę autoterapii, połączenie pracy z zabawą, które daje wiele radości, satysfakcji, a przede wszystkim wiarę we własne możliwości. Wernisaż wystawy tak zachęcił twórców do dalszej pracy, że już dziś zadeklarowali chęć wystawienia swoich prac jesienią.

Fotorelacja

Juliana Kiziewicz, Dagmara Sztul-Smyk

Biblioteka Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego

SPRAWOZDANIE Z XIII BAŁTYCKIEJ KONFERENCJI
„NARZĘDZIA I METODY PRACY BIBLIOTEKARZY,
PRACOWNIKÓW INFORMACJI I ANIMATORÓW KULTURY:
STAN OBECNY I PERSPEKTYWY ROZWOJU”
GDAŃSK, 16–17 MAJA 2019

W dniach 16–17 maja 2019 roku, w Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, w ramach cyklu *Zarządzanie i Organizacja Bibliotek*, odbyła się XIII Bałtycka Konferencja *Narzędzia i metody pracy bibliotekarzy, pracowników informacji i animatorów kultury: stan obecny i perspektywy rozwoju*.

Konferencję otworzył referat przewodniczącej Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Joanny Pasztelaniec-Jarzyńskiej, która poruszyła temat wieloaspektowych zmian oczekiwań użytkowników wobec działalności współczesnych bibliotek. Zwróciła uwagę na to, że ksiąźnice są obecnie przestrzeniami, w których ich użytkownicy uczą się współpracy i wymieniają informacjami. Zaznaczyła, że nowe formy relacji użytkownik – biblioteka pozwalają lepiej dostosować swoją ofertę do zróżnicowanych oczekiwań odbiorców. Zwróciła uwagę na holistyczne podejście do zaspakajania potrzeb obywateli poprzez poszerzanie wachlarza usług. Książnica oferuje już nie tylko typowe usługi biblioteczne i informacyjne, ale także – edukacyjne, na przykład kursy językowe, warsztaty kaligrafii, naukę tańca, różnorodnie zajęcia dla dzieci i młodzieży. Biblioteka stanowi w swoim środowisku ośrodek kultury, poprzez organizowanie wystaw, spotkań z ciekawymi ludźmi, ale również ośrodek naukowym i dydaktyczny ze względu na prowadzone szkolenia, wykłady, prelekcje, prezentacje itp. Jest także miejscem propagującym aktywność fizyczną i zdrowy tryb życia, na przykład poprzez organizację zajęć jogi czy fitnessu, szkoleń z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, a także prelekcji o wpływie żywienia na zdrowie.

Atrakcyjne formy działalności wprowadzają biblioteki do sektora usług publicznych. Okazuje się, że ich użytkownicy oczekują poszerzenia oferty poprzez kształcenie, na przykład kompetencji cyfrowych. Obecnie główną siłą napędową zmian są nowe technologie, w tym przede wszystkim internet oraz media społecznościowe. Biblioteka dostarcza przestrzeni dla wszystkich zainteresowanych. Zmienia się ona diametralnie na przestrzeni lat. Książnice coraz częściej funkcjonują w nowych dużych obiektach.

Uaktualniono standardy estetyki wyposażenia, przeznaczonego już nie tylko do nauki, lecz także do relaksu czytelników i użytkowników przestrzeni. Część odwiedzających nie przychodzi by przede wszystkim korzystać z literatury, ale bardziej poszukuje innych usług, na przykład warsztatów czy szkoleń. Biblioteki zapewniają też przestrzeń do twórczej aktywności. Organizują liczne wystawy i warsztaty, a także udostępniają ją jako miejsce do eksperymentowania. Użytkownik w księżnicy staje się partnerem, współtwórcą i komentatorem oferty. Zwraca uwagę indywidualizacja usług i narzędzi dostosowywana do ich odbiorców i przez nich współtworzona. Biblioteka zauważa konieczność wykorzystania kolektywnej inteligencji w dostosowywaniu się do zmieniającej się szybko rzeczywistości. Wobec bibliotekarzy oczekuje się wysokiej jakości usług. Stają się oni liderami zmian także poprzez budowę relacji z otoczeniem. Muszą się wykazywać nowymi kompetencjami – rzeczowymi, marketingowymi, promocyjnymi, cyfrowymi, informacyjnymi, animacyjnymi, mediacyjnymi i pedagogicznymi. Powinni być obeznani z rzecznictwem i mediami społecznościowymi, a także cechować się gotowością do partnerstwa oraz wprowadzania i akceptowania zmian, które są nie do uniknięcia.

Referat wprowadzający potwierdził nasze odczucia odnośnie współczesnych wyzwań, z którymi spotykają się bibliotekarze, oraz wymagań użytkowników wobec instytucji biblioteki jako takiej.

Następny ciekawy wykład wygłosili dr Marcin Kania i mgr Karina Olesiak. Nosił on tytuł *Fotograf w bibliotece. Rola przekazu wizualnego w promowaniu kultury*. Prelegenci zwrócili uwagę na młode pokolenie, które myśli i komunikuje się za pomocą obrazów. Jednocześnie, w związku z korzystaniem z szybkiego internetu i natychmiastowego dostępu do wiadomości/wiedzy, jest to generacja, która ciągle się spieszy, potrzebuje i wymaga szybkich usług, sprawnej obsługi, krótkiego czasu do uzyskania niezbędnej informacji. Młodzi dorośli to także osoby dociekliwe i krytyczne, które są skłonne poświęcić swój czas, umieścić nawet długi post, gdy coś je zachwyci lub zirytuje, aby poinformować o tym media internetowe, a więc cały świat. Obrazy, czyli fotografie w bibliotece, pełnią rolę informacyjną. Zapowiadają imprezy, a także, poprzez obraz, je komentują. Młodzi dorośli chętnie zamieszczają w mediach społecznościowych swoje uwagi. Lepiej by były one pochlebne, niż prześmiewcze. Dlatego profesjonalna fotografia w bibliotece jest tak ważna. Autorzy referatu podkreślili, że fotografie w obecnych czasach muszą się wyróżniać jakością, niebanalnym ujęciem sytuacji, miejsca. Bardzo ważne jest, by biblioteczny fotograf miał oryginalny pomysł, by uchwycił intrygującą sytuację. Równie istotna jest kolorystyka zdjęcia. Na ich różnych przykładach ze stron WWW bibliotek wskazywano najczęstsze błędy fotografa. Zwracano uwagę także na fotografie ciekawe, intrygujące, które zatrzymają na chwilę odbiorcę, zaciekawią i zachęcą do udziału w wydarzeniach mających miejsce w bibliotece. Krytyczne podejście odbiorców, związane z galerią fotografii, bierze się z faktu, że robienie zdjęć stało się zajęciem-hobby dostępnym dla każdego. Telefony komórkowe są zaopatrzone w aparaty dobrej klasy, dzięki którym młodzi ludzie wykonują tysiące fotografii. Wiele z tych

najlepszych trafia do mediów społecznościowych. Użytkownicy aparatów cyfrowych są zaznajomieni z technikami wykonywania zdjęć na dobrym poziomie, głównie pod względem kompozycji i późniejszej obróbki. Autorzy referatu przedstawili przykładowe aparaty fotograficzne, powszechnie dostępne na rynku, które warto przekazać biblioteczemu fotografowi. Zaprezentowali także niezbędną literaturę przedmiotu. Zachęcali do tworzenia fotoreportaży, w których obrazy układają się w opowieść o wydarzeniu. Podkreślali, że zdjęcia ze szkoleń i warsztatów nie muszą być nudne. Ważne by uchwycić ciekawy moment, emocje – radość, zaskoczenie, zamyślenie itp. Zachęcali także do tworzenia fotografii czarno-białych, portretów na tle regałów z książkami, czy z książką, ważne aby z pomysłem. Prowadzący wykład wielokrotnie podkreślał, że jeśli zdjęcie nie jest wystarczająco dobre, to znaczy, że fotografujący nie był wystarczająco blisko osób fotografowanych. Na zakończenie podano przepisy prawne dotyczące wizerunku, podkreślając jednocześnie, że dobrze widziane i konieczne jest pytanie podczas wydarzeń, czy ktoś z ich uczestników nie życzy sobie zdjęć. Takiej osobie dobrze jest wręczyć kolorową kartkę, prosząc o przypięcie jej do ubrania. Ułatwi to ją pominąć. Takie działanie potwierdza, że biblioteka szanuje każdą osobę, jej decyzje i wybory. Uczestnik czuje się podmiotowo, a bibliotekarz-fotograf wie, że postępuje profesjonalnie.

W dalszej kolejności wystąpiła Lidia Szczygłowska, która zaprezentowała *SciVal – nowe narzędzie bibliometryczne do analizy dorobku naukowego*. Jest ono dostępne dla wszystkich uczelni, które wykorzystują je do planowania badań naukowych. Stosując je, naukowcy mogą przeglądać badania i publikacje z wybranej dyscypliny, obserwować trendy w nauce, tematy topowe, wyciszane oraz uspione. Badacze mogą szukać potencjalnych współpracowników, z którymi mają wspólne obszary zainteresowań, a także mierników i wskaźników do ich działalności naukowej. SciVal proponuje szybki dostęp do wyników badań z ponad 14 tys. instytucji badawczych na świecie. Korzystając z tego narzędzia, pracownik naukowy może analizować i wizualizować w formie graficznej wyniki swoich badań oraz innych uczonych. Jest też możliwość porównywania instytucji badawczych, szukania możliwości współpracy, a także analizy trendów, zapoznawania się z nowymi tematami. Autorka podkreśliła, że SciVal pozwala mieć dostęp do analiz dorobku naukowego, pomaga ukazać badania pracownika naukowego na tle swojej dyscypliny, wspomaga w znalezieniu autorów publikacji i instytucji pracujących nad określonym tematem, podpowiada też, z którymi instytucjami warto współpracować. Na zakończenie Lidia Szczygłowska zaprezentowała możliwości wykorzystania omawianego narzędzia, prezentując w praktyce wykorzystanie danych, które znajdują się w bazie SciVal. Wystąpienie spotkało się z dużym zainteresowaniem, szczególnie pracowników działów informacji naukowej w bibliotekach szkół wyższych.

Następny wykład *Blended learning jako metoda edukacji bibliotekarza i czytelnika* wygłosiła dr inż. Beata Korzystka z Biblioteki Politechniki Poznańskiej. Jej prezentacja skupiła się na zagadnieniu uczenia się. Prelegentka zwróciła uwagę, że należy wreszcie podejść w sposób personalistyczny do nauczania. Jest wiele poznanych i opisanych

ścieżek nauki tego samego zagadnienia, tych samych treści. Każde zagadnienie można zreferować w różny sposób, dostosowany do preferencji odbiorczych słuchacza. Niezwykle ważne jest wprowadzenie elastyczności, współpracy i integracji we współczesne sposoby uczenia się i nauczania. Nauka rozwija się skokowo. Do momentu gdy do poznania są stosunkowo nieskomplikowane zagadnienia lub gdy konieczne jest łączenie prostych elementów – wówczas można działać indywidualnie. Natomiast gdy pojawiają materiały o dużym stopniu trudności – konieczne są wspólne poczynania. Wtedy bardzo ważne okazują się różnorodne podejścia do tematu. Blended learning to łączenie różnych modułów instruktarskich, a dokładniej – scalanie różnych metod nauczania. Autorka wykładu podkreślała zalety metody łączenia nauczania zdalnego z nauczaniem tradycyjnym. Szeroka dostępność do wiedzy online zachęca do stosowania tej metody. Uwzględnianie i tworzenie ścieżek różnych sposobów dochodzenia do określonej wiedzy otwiera nowe możliwości, pobudza kreatywność wszystkich uczestników w procesie nauki. Szerzej została omówiona *metoda odwróconej klasy*. Za jej prekursorów uważa się nauczycieli chemii Jonathana Bergmanna i Aarona Samsa, którzy w liceum w Woodland Park (USA), w 2007 roku, nagrywali swoje wykłady i umożliwiali dostęp do nich uczniom nieobecny na lekcjach. Okazało się, iż pozostali uczniowie również chętnie oglądali nagrania, przez co lepiej opanowali materiał i chcieli o tym rozmawiać. Odwrócenie tradycyjnego procesu nauczania, czyli model odwróconej klasy, zakłada, że materiał teoretyczny uczniowie/studenti poznają w domu. Właśnie w nim następuje proces zdobycia wiedzy i jej zrozumienia. Na zajęcia uczniowie/studenti przychodzą z wiedzą teoretyczną i pytaniami, ewentualnymi wątpliwościami. W czasie zajęć wykonują praktyczne zadania i ćwiczenia, które sprawdzają i utrwalają ich wiedzę. W trakcie tego procesu następuje jej zastosowanie, analiza i synteza. Wykładowca/nauczyciel czuwa nad działaniami uczniów/studentów, sprawdza jak zrozumieli materiał, wyjaśnia trudniejsze aspekty materiału. Może zastosować aktywne formy pracy w grupach, dyskusje, projekty badawcze. Nauczyciel staje się w takim wypadku bardziej mentorem, doradcą niż wykładowcą. Uczniowie/studenti przejmują na siebie odpowiedzialność za zdobywanie wiedzy, samodzielnie lub wspólnie poznają materiał i wykorzystują go w praktyce. Pytania odnośnie bardziej skomplikowanych treści i wspólne dochodzenie do odpowiedzi aktywizuje wszystkich uczestników rozmowy, dyskusji. Zadający pytanie ukazuje problem do rozwiązania. Adeptci nauki mają do dyspozycji mentora, który w razie problemów wskaże, podpowie, naprowadzi. W tej sytuacji istnieje też możliwość, iż wykładowca z uczniami odkryją inną drogę dochodzenia do rozwiązania lub zauważą nowe prawidłowości, relacje, uwarunkowania, nad którymi wcześniej się nie zastanawiali. Uczestnikami procesu nauki są w takim wypadku jednocześnie uczniowie i nauczyciele. Zaciera się hierarchiczność, rodzi się współpraca w poznawaniu nauki i świata. Blended learning to nic innego jak scalanie różnych metod nauczania tak, aby uzyskać najlepsze efekty, takie jak: zrozumienie, zapamiętanie, zastosowanie w praktyce poznanych metod i narzędzi, refleksja nad możliwym innowacyjnym zastosowaniem.

Przyszłość nauki i edukacji zależy od zastosowania osiągnięć naukowych dotyczących działania mózgu, zapamiętywania, przetwarzania wiadomości i tworzenia nowego podejścia do znanych treści.

Wykład został przyjęty z dużym zainteresowaniem i oczekiwaniem na szybkie zmiany w szkołach/uczelniach, czego wyraz dawali słuchacze w pytaniach i rozmowach po jego zakończeniu.

Wykład dr. Marcina Karwowskiego *Żywa biblioteka – metoda wykorzystująca model funkcjonowania biblioteki* dotyczył pomysłu trudnego do zastosowania, ale bardzo interesującego i jednocześnie, poprzez wykorzystanie niezwyklej formy spotkań, niezwykle potrzebnego. W żywej bibliotece książkami są ludzie, z którymi wypożyczający-czytelnik prowadzi rozmowy – słucha opowieści człowieka, jakby miał do czynienia z ożywioną książką. W takiej księżnicy jest katalog z publikacjami, których tytuły „żywe książki” same formułują. Mają one zachęcać do „wypożyczenia”, a jednocześnie wprowadzić w temat rozmowy. Forma ta ma na celu łamanie stereotypów i budowanie relacji między ludźmi. Angażuje uczestników po obu stronach, a rozmowy prowadzone są na żywo. Uczy prowadzenia dialogu, słuchania, zrozumienia, empatii. Żywa biblioteka to przestrzeń do dialogu, spotkania, rozmowy. Poznanie nowego, innego.

Półka to miejsce czasowego odpoczynku „żywej książki” po etapie poznawania-czytania. Ważne jest przygotowanie psychiczne jej i czytelnika. Prelegent podkreślał, iż niezbędne jest poznanie i zaakceptowanie regulaminu oraz przestrzeganie ustaleń dla dobra wszystkich uczestników wydarzenia. W Polsce obecnie jest 80 instytucji, które organizują tego rodzaju formę zajęć (bardzo często zapewniają również wsparcie psychologów uczestnikom spotkań).

Żywa biblioteka opiera się na pięciu filarach: równym dostępie, bezpłatności, bezpieczeństwie, zaufaniu, niezależności. Do tej pory w bibliotekach miało miejsce 80 wydarzeń związanych z czytaniem „żywych książek”, w domach kultury – 30, muzeach – 26, szkołach – 24, miejscach publicznych – 15, uczelniach – 14, restauracjach – 12, firmach – 2. Podmioty prowadzące tego typu wydarzenia, wymienione przez prelegenta, to między innymi: Zespół Szkół Politechnicznych Energetyk w Wałbrzychu, Ogólnopolskie Forum Inicjatyw Pozarządowych, Koleje Dolnośląskie, Credit Agricole Bank Polska SA, Wrocławski Klub Sportowy Śląsk Wrocław SA. Żywa biblioteka daje możliwość spotkania, zmiany utartych schematów i sposobów myślenia, otwarcia się na to co nowe i jeszcze nieznanne. Jednocześnie pozwala pozbyć się lęku i obawy przed tym co niezrozumiane i nieznanne. Sprzymierzeńcami są poznanie i wiedza. Prelegent z pasją opowiadał o idei i zastosowaniu metody „żywej książki”. Wykład cieszył się dużym zainteresowaniem. W pytaniach do prowadzącego wyczuwało się jednak przekonanie, że metoda ta jest bardzo wymagająca i jednocześnie innowacyjna. Słuchacze wyrażali uznanie i podziw dla organizatorów za zaangażowanie się w przygotowywanie tego typu wydarzeń.

Oprócz obejrzenia przygotowanych prezentacji i wysłuchania wygłoszonych referatów, istniała również możliwość uczestniczenia w wybranych warsztatach. Za

jedne z ciekawszych należy uznać poprowadzone przez Annę Jeglińską, zatytułowane *Kreatywne gry książkowe*, oraz Marcina Karwowskiego – *Zainspiruj się – przegląd niecodziennych metod*.

Anna Jeglińska jest psychologiem biznesu i trenerem z doświadczeniem naukowym, zdobytym podczas pracy w Polskiej Akademii Nauk, oraz dydaktycznym, uzyskanym na Uniwersytecie Warszawskim. Jej pasją jest wykorzystywanie nowych technologii w promowaniu i upowszechnianiu szeroko pojętego czytelnictwa. Z racji ukończonych studiów psychologicznych o specjalności nauka o mózgu (neuronauka), stara się promować ideę łączenia uczenia się z zabawą i ruchem w atmosferze spontaniczności, unikając wszelkiego napięcia i stresu utrudniającego zdobywanie wiedzy. W czasie zajęć zachęcała nas do projektowania gier książkowych przy pomocy platform do tworzenia gier. Podkreśliła, że tworzenie gier wymaga czasu, kreatywności, współpracy i zaangażowania, ale daje dużo satysfakcji i radości, zarówno twórcom jak i uczestnikom. Wspomniała o tego rodzaju pomocach przygotowywanych dla studentów ekonomii i zarządzania, które spotykają się z bardzo dobrym przyjęciem.

Gry książkowe powstają metodą projektową. Można je porównać do gier terenowych, w których zastosowano nowe technologie, na przykład kody QR. Są responsywne, czyli specjalnie przystosowane do wygodnego używania na różnych wyświetlaczach, w tym na ekranach urządzeń mobilnych. Uczestnicy gry, w terenie, wyposażeni w smartfony, rozwiązują zagadki i problemy, odpowiadając na pytania samodzielnie lub w grupach. Przy okazji poznają między innymi kulturę, historię i przyrodę regionu. Gra zawiera miejsca i zdarzenia zachęcające do zgłębienia tych tematów. Dodatkową atrakcją wskazaną przez prelegentkę jest możliwość oceny gry i wyrażenia opinii o niej w mediach społecznościowych.

Prowadząca często powoływała się na grę powstałą na podstawie książki Tomasza Małkowskiego *Poszukiwacze zaginionej wazy*. Jako przykłady ciekawych rozwiązań podała gry *Śladami Tyrmanda* (Warszawa) i *Śladami lwów* (Wrocław). Uczestnicy warsztatów otrzymali zadanie polegające na podzieleniu się na zespoły, wybraniu przez każdy książki, wstępnym opracowaniu na jej podstawie tematu i fabuły gry, wybraniu rzeczywistego miejsca akcji. Praca miała oprzeć się na 10 krokach. Działanie w zespołach uzmysłowiło uczestnikom warsztatów problemy i trudności, z którymi muszą mierzyć się kreatorzy gier książkowych, a jednocześnie stanowiło okazję do uczenia się współpracy przez nieznające się wcześniej osoby.

Marcin Karwowski jest doktorem nauk humanistycznych w dziedzinie bibliologii i informatologii, dyplomowanym infobrokerem i trenerem, członkiem stowarzyszenia Mensa Polska. W obszarze jego zainteresowania są między innymi metody pracy ułatwiające przyjmowanie i przetwarzanie informacji. Bada nowe sposoby przyswajania wiedzy poprzez łączenie różnych kanałów poznawczych. Prowadzi szkolenia z zakresu zarządzania personelem, rekrutacji, wyszukiwań personalnych, cyberbezpieczeństwa, komunikacji międzyludzkiej.

W trakcie warsztatów *Zainspiruj się – przegląd niecodziennych metod* zapoznał uczestników z wieloma niestandardowymi metodami możliwymi do zastosowania w bibliotekach, służącymi skuteczniejszej analizie oczekiwań użytkowników. Zachęcał do prowadzenia badania obsługi czytelnika, na przykład za pomocą techniki *tajemniczego klienta*. Podkreślał wagę podmiotowego podejścia do czytelnika i właściwej komunikacji z nim. Postulował rozważenie przebudowy procesów bibliotecznych.

Do niecodziennych metod zaliczył grywalizację, czyli wprowadzenie elementów współzawodnictwa do tych aspektów życia społecznego, które nie były z nimi kojarzone (na przykład bicie rekordu przeczytanych książek albo rywalizacja o największą liczbę książek oddanych w pierwszym terminie). Zachęcał, aby wdrażać elementy gier do życia uczniów/studentów poprzez zdobywanie kolejnych poziomów wiedzy, na przykład z zakresu mikrobiologii. Trudniejsze testy mogłyby stanowić kolejne poziomy zdobytej wiedzy, za którą byłyby przyznawane punkty. Ich określona liczba mogłaby na przykład umożliwiać uczestniczenie w ważnych uroczystościach na uczelni, na które studenci z najwyższą liczbą zgromadzonych punktów dostawaliby imienne zaproszenia. Prelegent proponował umożliwienie czytelnikom zbierania pozytywnych punktów za przeróżne sprawności, na przykład za częste wypożyczanie książek, oddawanie książek w terminie, uczestnictwo w wydarzeniach bibliotecznych czy długi czas spędzony w czytelni. Sugerował wyznaczenie półki/regalu z książkami „tylko dla vipów” – przeznaczonymi dla czytelników z największą liczbą zebranych punktów. Wielokrotnie podkreślał, że w grywalizacji bardzo ważne jest współzawodnictwo, a do niego młodzi są przyzwyczajeni poprzez gry internetowe. Proponował zawieszenie specjalnej gabloty z najlepszymi wynikami i nazwami przydzielonymi zdobywcom określonej liczby punktów (mogą one być także powiązane z punktacją ECTS – zebranie największej liczby punktów w danym roku warunkowałoby otrzymanie dodatkowych punktów ECTS). Studenci z określoną punktacją zostawaliby vipami z przydomkami: Rektor, Dziekan, Dyrektor, Kierownik, Menager, Wolontariusz Weteran, Wolontariusz Lider, Wolontariusz Działacz, Wolontariusz Aktywny, Wolontariusz Raczujący. Marcin Karwowski proponował także, aby za punkty czytelnicy otrzymywali specjalne nagrody, czyli prezenty dla wybranych, na przykład możliwość skorzystania z pozycji niedostępnych dla ogółu czytelników czy redukcję zadłużenia względem biblioteki. Przypominał, by co pewien czas (na przykład po roku) resetować punktację, aby gra nie traciła na intensywności.

Prowadzący zajęcia zachęcał również do tworzenia teczek tematycznych – *laptbooków* w celu zbierania informacji na określony temat w jednym miejscu, w atrakcyjnej formie, przy wykorzystaniu środków artystycznych, na przykład w formie mapy, plakatu, układanki, notatki graficznej. Chodzi o uatrakcyjnienie procesu przekazywania informacji i nauki. Trudność w tworzeniu *laptbooków* mogą stanowić pracochłonność oraz konieczność wykorzystania kreatywności studentów.

Inną zaproponowaną formą grywalizacji były podchody stacjonarne. Ich celem jest wspieranie zaradności, rozwijanie umiejętności pracy zespołowej, uczenie przez działanie.

Mogą odbywać się w jednym budynku. Aby je zorganizować należy w nim rozmieścić strzałki wskazujące kierunek wędrówki graczy. Aby ułatwić przydzielanie zadań do wykonania poszczególnym grupom, warto wykorzystać kody QR. Kolory kartek na których zostaną wydrukowane mogą określać liczbę punktów możliwych do uzyskania. Podchody dobrze sprawdzają się w dużych grupach, ale wymagają wcześniejszego dokładnego przemyślenia i przygotowania tematu, mającego być sprawdzianem dla grupy.

Według Marcina Karwowskiego, w bibliotekach świetnie sprawdzają się nowoczesne rozgrywki-konkursy, na przykład turniej planszówkowy czy... konkurs na najlepszego mema o bibliotekarzach. Aby je przeprowadzić, należy wcześniej przygotować wymagania i zasady, a także przeprowadzić efektywną promocję wydarzenia.

Dodatkowo prowadzący warsztaty przedstawił koncepcję klubów literackich *book sprint* czyli Podręcznika Otwartej Nauki. Chodzi w niej o przygotowanie studentów do współdziałania i zachęcenie do zaangażowania się przy pisaniu artykułu naukowego, na przykład na sesję koła naukowego. Zadaniem grupy jego członków jest, w ciągu 5–10 dni, opisanie i przedstawienie określonego zagadnienia. Mobilizacja w tak krótkim czasie powoduje, iż artykuł jest ukończony najwyżej tylko w 80%. W normalnych warunkach, bez tego szczególnego warunku, pisanie trwałoby kilka tygodni albo i miesięcy. Praca w grupie pod presją czasu powoduje, że następuje szczegółowy podział zadań i szybka realizacja w celu dotrzymania terminu. Podział materiału do opracowania przez konkretne osoby oraz trzygodzinne spotkania online wystarczą, by powstał dobry artykuł naukowy. Osoby zaangażowane w projekt powinny być podzielone na piszące i sprawdzające, a także mieć mentora/mentorów. Został przedstawiony przykład Norwegii, w której każdy nowy kazus prawniczy jest bardzo szybko opracowywany przez grupę prawników, a jego opis w języku popularno-naukowym publikowany w sieci w sposób dostępny dla wszystkich. Bardzo ważne zastosowanie mają w tej metodzie tematy ważne ze względów społecznych, często niezrozumiałe, lub budzące wiele niepotrzebnych, często skrajnych, emocji. Koncepcja przewiduje, że młodzi naukowcy opracują dany temat w zrozumiałym języku, a wyniki swojej pracy opublikują na stronie internetowej Podręcznika Otwartej Nauki. Artykuł powinien być podpisany przez autorów, sprawdzających i mentorów, zatwierdzony przez uczelnię na której powstał, aby było wiadomo, że jest obiektywny. Ponadto powinien mieć dołączoną bibliografię z linkami do wykorzystanych materiałów, potwierdzającą profesjonalizm autorów. Metoda Podręcznika Otwartej Nauki na tyle zafrapowała słuchaczy, że w kularach, w czasie rozmów, proponowaliśmy tematy, które można by zamieścić w formie opracowań we wspomnianym serwisie WWW.

Konferencję uważamy za udaną. Tematy wystąpień i warsztatów były bardzo inspirowane, czemu dałyśmy wyraz w niniejszym sprawozdaniu.

Katarzyna Żák-Caplot

Biblioteka Muzeum Warszawy

KONFERENCJA „BIBLIOTEKI MUZEALNE WCZORAJ, DZIŚ, JUTRO”, CZYLI NAJTRUDNIEJSZY PIERWSZY KROK

O bibliotekach muzealnych nie mówi się w Polsce wcale albo bardzo mało. Nawet środowisko bibliotekarskie nie do końca zna specyfikę działania tego typu placówek, które funkcjonują na pograniczu bibliotecznej i muzealnej rzeczywistości. Ich fenomen polega na tym, iż będąc, zgodnie z ustawą o bibliotekach, bibliotekami fachowymi, jednocześnie pełnią wybrane funkcje przeznaczone dla bibliotek publicznych, naukowych oraz szkolnych, gdyż obligują je do tego statuty macierzystych muzeów. Polskie biblioteki muzealne nie wchodzą w skład krajowej sieci bibliotecznej ani nie są objęte przepisami ustaw regulujących życie muzeów.

Mimo iż w innych krajach biblioteki muzealne są ważną częścią swoich muzeów, w Polsce nie dostrzega się jednak nadal potencjału, który niesie za sobą posiadanie w strukturze dobrze działającej i dofinansowanej tego typu agendy, obsługującej nie tylko pracowników, lecz także oferującej usługi informacyjne oraz edukacyjne wszystkim odwiedzającym instytucję. W nowych budynkach muzealnych, mimo wyartykułowanego zapotrzebowania potencjalnych użytkowników, nie planuje się przestrzeni bibliotecznych, a niektóre muzea dążą do zamykania swoich bibliotek jako nierentownych działów, wymagających jedynie nakładów lokalowych i finansowych. Prowadzenie bibliotek w muzeach, w których są one często postrzegane jako działalność dodatkowa do statutowej, jest nie lada wyzwaniem.

Oczywiście, istnieje również wiele muzeów, które rozumieją rolę, jaką pełnią funkcjonujące w nich biblioteki i ich pracownicy. Dlatego też, po raz pierwszy w historii, bibliotekarze postanowili się spotkać oraz opowiedzieć, podyskutować o swoich doświadczeniach, legislacyjnych i organizacyjnych trudnościach, a także wymienić się dobrymi praktykami.

18 października 2019 roku odbyła się pierwsza ogólnokrajowa konferencja bibliotekarzy i pracowników bibliotek muzealnych *Biblioteki muzealne wczoraj, dziś, jutro* pod patronatem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Stowarzyszenia Muzealników Polskich, w której wzięło udział 67 bibliotekarzy i pracowników bibliotek muzealnych z 43 polskich muzeów.

Otwarcie konferencji

Uczestników wydarzenia gościła, przy Rynku Starego Miasta, Biblioteka Muzeum Warszawy. Konferencję podzielono na 3 panele, w ramach których uczestnicy wysłuchali 14 referatów. Otworzyła ją dyrektor Muzeum Warszawy Ewa Nekanda-Trepka.

W ramach pierwszej sesji plenarnej wystąpił gość honorowy Alena Petruželková, wiceprzewodnicząca Komisji Bibliotecznej Stowarzyszenia Muzeów i Galerii Republiki Czeskiej oraz kierownik Biblioteki Muzeum-Miejsca Pamięci Narodowej Literatury Republiki Czeskiej, która przybliżyła polskim kolegom sposób i obszary działalności czeskiej organizacji branżowej, czyli Komisji Bibliotecznej Stowarzyszenia Muzeów i Galerii Republiki Czeskiej.

Powyższa sesja odnosiła się głównie do tematów obejmujących całe środowisko bibliotekarzy muzealnych. Z kolei Katarzyna Żák-Caplot z Biblioteki Muzeum Warszawy pochyliła się nad aktualną definicją biblioteki muzealnej, jej obrazem statystycznym rysowanym przez instytucje państwowe (Główny Urząd Statystyczny, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów) oraz wyjątkowym rodzajem hybrydowości, który biblioteki muzealne reprezentują. Wystąpienie Justyny Długosz z Biblioteki Muzeum Śląskiego skoncentrowane było na wykorzystaniu narzędzi marketingowych w planowaniu działań zmodernizowanej biblioteki muzealnej, funkcjonującej w nowoczesnej instytucji. Natomiast Paweł Siębor (Muzeum Śląskie) oraz Malwina Tomala-Pietrzak (Mazowiecka Biblioteka Cyfrowa, Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy) przekonywali do korzystania z elektronicznych źródeł informacji oraz korzyści z niego płynących dla biblioteki i macierzystego muzeum.

Sesja panelowa

Na kolejną część konferencji złożyły się dwie tematyczne sesje panelowe. Pierwsza z nich obejmowała zagadnienia, związane z działalnością większych bibliotek, głównie muzeów narodowych. Dr Magdalena Olszewska i Monika Warzywoda opowiedziały o historii, sytuacji obecnej i perspektywach rozwoju Biblioteki Muzeum Narodowego w Warszawie. Sabina Serafin z Biblioteki Muzeum Narodowego w Krakowie zaprezentowała pracę bibliotekarzy nad podniesieniem dostępności źródeł informacyjnych oraz promocją biblioteki wśród użytkowników. Marta Kurzyńska z Biblioteki Muzeum Narodowego w Szczecinie omówiła realia i perspektywy działalności biblioteki w strukturach muzeum, opowiedziała o wydarzeniach promujących bibliotekę oraz znaczącej dla niej roli funkcjonowania w strukturach Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, która może stanowić platformę zarówno do współpracy bibliotek muzeów i archiwów Pomorza Zachodniego, jak i upowszechniania informacji o ich działaniach i zasobach.

Równoległy panel poświęcono zagadnieniom związanym z bibliotekami mniejszych tematycznych muzeów. Agnieszka Jeż z Biblioteki Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie omówiła historię i obecną rolę biblioteki jako źródła wiedzy zarówno specjalistów, jak i pasjonatów. Z referatu dr Marty Przygody-Stelmach można było dowiedzieć się, jak wysiłkami pracowników muzeum powstał wyjątkowy księgozbiór Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie i w jaki sposób służy on wszystkim użytkownikom biblioteki i muzeum. W końcu Anna Krzysztofik przedstawiła działalność Biblioteki Muzeum Warszawy pod kątem jej licznych projektów edukacyjnych i popularyzatorskich, skierowanych na systematyczne pozyskiwanie nowych użytkowników zarówno biblioteki jak i całego muzeum.

Spotkanie podsumowujące

Ostatni panel, który nazwać można podsumowującym, stanowił wyjątkowe spotkanie, posiadał swoje optymistyczne jak i niepokojące środowisko bibliotekarzy muzealnych akcenty. Otworzyła go Magdalena Skrejko, która opowiedziała o rozwoju i perspektywach biblioteki w kontekście trwającej rewitalizacji Muzeum Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie.

Urszula Zajączkowska, prezes Opolskiego Oddziału Stowarzyszenia Muzealników Polskich, zaznajomiła uczestników konferencji z problemem, z którym zmagają się biblioteka Muzeum Śląska Opolskiego, zagrożona od pewnego czasu definitywnym zamknięciem. Natomiast dr Sylwia Szarejko opowiedziała o rozważaniu nad zasadnością tworzenia biblioteki i jej potencjalnym miejscem w projekcie tworzenia Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku. Ponadto omówiła wyzwania, które w związku z tym stoją przed pracownikami, pragnącymi tę bibliotekę stworzyć.

Konferencja zakończyła się gorącą dyskusją. Podsumowanie to pomogło bibliotekarzom muzealnym nie tylko lepiej się poznać, lecz także zmapować najważniejsze problemy, z którymi zmagają się całe środowisko. Mowa przede wszystkim o roli i miejscu biblioteki w macierzystym muzeum, współpracy na linii biblioteka – macierzyste muzeum, czy trudnościach legislacyjnych i organizacyjnych, związanych z nieuwzględnieniem bibliotek specjalistycznych (w tym, oczywiście, bibliotek muzealnych) w krajowej sieci bibliotecznej.

Konferencja zakończyła się wspólnym zwiedzaniem biblioteki i wystawy głównej Muzeum Warszawy zatytułowanej *Rzeczy warszawskie*.

2019 rok jest bardzo ważny dla bibliotekarzy muzealnych, gdyż, oprócz pierwszej krajowej konferencji, odbyły się również dwa regionalne spotkania, zorganizowane przez Bibliotekę Muzeum Śląskiego w Katowicach (w czerwcu) oraz Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku (w grudniu).

Program Konferencji *Biblioteki muzealne, wczoraj, dziś, jutro*

Sesja plenarna 1

Katarzyna Żák-Caplot (Biblioteka Muzeum Warszawy), *Biblioteka muzealna – próba definicji, czyli model hybrydowy inaczej.*

Alena Petruželková (Komise knihovníků Asociace muzeí a galerií ČR; Památník národního písemnictví, Knihova), *Działalność bibliotek muzealnych w ramach prac Komisji Bibliotekarzy przy Asocjacji Muzeów i Galerii w Republice Czeskiej.*

Justyna Długosz (Biblioteka Muzeum Śląskiego w Katowicach), *Miejsce i rola aktywnej biblioteki muzealnej w nowoczesnej instytucji kultury na przykładzie Biblioteki Muzeum Śląskiego w Katowicach.*

Paweł Siębor (Biblioteka Muzeum Śląskiego w Katowicach), *Bazy danych jako pomoc naukowa bibliotek muzealnych na przykładzie Biblioteki Muzeum Śląskiego w Katowicach.*

Malwina Tomala-Pietrzak (Mazowiecka Biblioteka Cyfrowa, Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy), *Biblioteka muzealna w świecie cyfrowym.*

Sesja panelowa 1

Dr Magdalena Olszewska, Monika Warzywoda (Biblioteka Muzeum Narodowego w Warszawie), *Biblioteka Muzeum Narodowego w Warszawie – historia – działalność – perspektywy.*

Sabina Serafin (Biblioteka Muzeum Narodowego w Krakowie), *Biblioteka Muzeum Narodowego w Krakowie. Historia i wyzwania współczesności.*

Marta Kurzyńska (Biblioteka Muzeum Narodowego w Szczecinie), *Biblioteka Muzeum Narodowego w Szczecinie – blaski i cienie codzienności.*

Sesja panelowa 2

Agnieszka Jeż (Biblioteka Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie), *Biblioteka Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie – historia i specyfika zbiorów.*

Dr Marta Przygoda-Stelmach (Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie), *Księgozbiór Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie jako przykład ratowania dziedzictwa historycznego powiatu sochaczewskiego.*

Anna Krzysztofik (Biblioteka Muzeum Warszawy), *Edukacja biblioteczna w muzeum na przykładzie Biblioteki Muzeum Warszawy.*

Sesja plenarna 2

Magdalena Skrejko (Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie), *Apendyks do Muzeum Fotografii w Krakowie.*

Urszula Zajączkowska (prezes Opolskiego Oddziału Stowarzyszenia Muzealników Polskich), *Organ prowadzący a biblioteka muzealna w Muzeum Śląska Opolskiego.*

Dr Sylwia Szarejko (Muzeum Pamięci Sybiru), *Zbiory biblioteczne Muzeum Pamięci Sybiru – jak stworzyć atrakcyjną bibliotekę w przestrzeni muzealnej i sprostać wyzwaniom czytelniczym odwiedzających.*

Władysław Michnal

Emerytowany pracownik Książnicy Pomorskiej (pracował w l. 1962–2003)

ANDRZEJ ŁOZIŃSKI – BIBLIOTEKARZ KUSTOSZ, STARSZY DOKUMENTALISTA DYPLMOWANY

Andrzej Łoziński urodził się 2 marca 1935 roku w Pruszkowie koło Warszawy. Jego rodzice Tadeusz i Maria (z domu Strabanik) byli rodowymi warszawiakami. Zostali małżeństwem w 1930 roku. Ojciec był fotografem. Jego zdjęcia ukazywały się w prasie warszawskiej. Dobrze znał zabytki miasta, dlatego pełnił też funkcję przewodnika. Matka zajmowała się domem. Andrzej ma siostrę Barbarę, która urodziła się w 1932 roku. Wojna zastała rodzinę w Warszawie. Kiedy wojska niemieckie zbliżyły się do stolicy, ojciec, w obawie przed aresztowaniem, wywiózł rodzinę na wieś w okolicy Raciąża (powiat sierpecki), gdzie dalej pracował jako fotograf. Syn, w miarę swoich możliwości, pomagał w gospodarstwie rolnym. Jego ulubionym zajęciem było pasienie krowy. Szkołę podstawową ukończył w Raciążu w 1949 roku.

Andrzej Łoziński (2018)

Fot. archiwum prywatne A. Łozińskiego

Po zakończeniu wojny ojciec został aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa, gdyż robił zdjęcia partyzantom Armii Krajowej. W więzieniu spędził ponad dwa lata. W 1948 roku został zwolniony i wrócił do Raciąża. Później przez całe życie był inwigilowany i prześladowany przez organy bezpieczeństwa.

Z Raciąża rodzina przeniosła się Szreńską (powiat mławski). W Mławie, w 1953 roku, Andrzej uzyskał świadectwo dojrzałości w Liceum Ogólnokształcącym im. Stanisława Wyspiańskiego. Ojciec, widząc zainteresowania syna książkami, wysłał go do Jarocina. W mieście tym ukończył Państwowy Kurs Bibliotekarski (9 września 1953 – 28 lutego 1954), zdobywając średnie kwalifikacje. Z Jarocina przyjechał do Szczecina w poszukiwaniu pracy. Zgłosił się do dr. Stanisława Telegi, dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, który urzędował wówczas jeszcze w budynku przy placu Dzierżyńskiego 1 (obecnie Armii Krajowej 1). Dyrektor skierował go do Kamienia Pomorskiego na stanowisko kierownika Biblioteki Powiatowej (od 1955 Powiatowej i Miejskiej Biblio-

Zdjęcie ślubne dziadków – Mariana i Heleny Łozińskich (Warszawa, 14 lutego 1904)

Fot. archiwum prywatne A. Łozińskiego

teki Publicznej). Placówka mieściła się w byłym Pałacu Biskupów. Umeblowanie było proste i niewystarczające, a wnętrza wymagały remontu. Jego głównymi zadaniami były: pomoc w organizacji punktów bibliotecznych w powiecie, nadzór nad funkcjonowaniem placówek bibliotecznych, prowadzenie szkolenia pracowników z zakresu podstaw wiedzy bibliotekarskiej. Kierował pracą czteroosobowego zespołu bibliotekarek. Często jeździł rowerem, odwiedzając biblioteki terenowe i pomagając rozwiązywać podstawowe sprawy organizacyjne. Do Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej jeździł na seminaria dokształcające oraz ze sprawozdaniami z pracy. W Kamieniu Pomorskim pracował tylko dwa lata (1 marca 1954 – 1 kwietnia 1956), gdyż powołano go do zasadniczej służby wojskowej. Odbił ją w pułku zmechanizowanym w Słupsku w latach 1956–1957. Po spełnieniu obowiązku wojskowego nie mógł wrócić do pracy w bibliotece w Kamieniu Pomorskim, ponieważ jego stanowisko było już zajęte. Funkcję kierownika pełnił Jan Chyliński, a od końca 1957 roku – przez dłuższy czas – Władysław Kowalczyk.

Przeniósł się więc do siostry, która mieszkała pod Piasecznem, i zatrudnił się w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy. Przepracował w jej śródmiejskiej filii dwa lata (1 listopada 1957 – 30 listopada 1959) na stanowisku młodszego bibliotekarza. W 1959 roku rozpoczął zaoczne studia polonistyczne na Uniwersytecie Warszawskim. Trudności mieszkaniowe oraz uciążliwość dojazdów do pracy skłoniły go do szukania lepszych warunków. Z biblioteki odszedł na własną prośbę z bardzo dobrą opinią. Na początku stycznia 1960 roku, za namową kolegi, przyjechał do Szczecina i zgłosił się do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej. Skierowano go do PiMBP w Myśliborzu. Kierował nią wówczas Ludwik Paszczuk, który powierzył mu stanowisko kierownika Działu Gromadzenia i Opracowania Zbiorów. Praca ta nie ograniczała się tylko do biblioteki macierzystej. Do zadań działu należała także pomoc wszystkim placówkom w powiecie w doborze i opracowaniu zbiorów. Dużym problemem była wówczas selekcja zbiorów nieprzydatnych, którą przeprowadzano komisyjnie.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie organizowała systematycznie kursy dokształcające bibliotekarzy w różnych specjalnościach. Uczestnicząc w takim kursie bibliograficznym, w 1961 roku, Andrzej Łoziński poznał Marię Marszałek, przyszłą żonę, która pracowała w WiMBP w Szczecinie. Ślub odbył się w grudniu tego

samego roku. Z małżeństwa tego urodziła się trójka dzieci – Beata (1963), Mariusz (1964) i Paweł (1966). Maria Łozińska, z wykształcenia romanistka, była zasłużoną bibliotekarką. Pełniła wiele funkcji kierowniczych i dosłużyła się stanowiska starszego kustosa. Przepracowała 36 lat i w grudniu 1992 roku odeszła na emeryturę. Zmarła w 2009 roku¹.

Andrzej przepracował w Mysliborzu tylko dwa lata (7 stycznia 1960 – 28 lutego 1962), ponieważ 1 marca 1962 został zatrudniony w WiMBP w Szczecinie, w której objął stanowisko bibliografa w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym. W trakcie pracy kontynuował zaoczne studia na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Napisał pracę magisterską zatytułowaną *Strona znaczeniowa nazw broni białej miotającej używanej w Polsce od X do końca XVIII wieku*. W 1966 roku ukończył studia i uzyskał tytuł magistra filologii polskiej. W 1966 roku przeniesiono go do Oddziału Klasyfikacji i Inwentaryzacji Zbiorów. Pracował w nim do 31 października 1968 roku. Wcześniej, w 1967 roku, opublikował artykuł dotyczący bibliografii². Cieszył się opinią pracownika sumiennego, systematycznego i bardzo koleżeńskiego. Rozwiązał umowę o pracę za porozumieniem stron, ze względu na nową pracę na stanowisku kierowniczym.

1 listopada 1968 roku objął stanowisko starszego inspektora ds. informacji naukowej i technicznej w Zjednoczeniu Gospodarki Rybnej w Szczecinie. Przepracował w nim do 30 września 1973 roku. Do jego obowiązków należał nadzór merytoryczny nad funkcjonowaniem informacji w gospodarce rybnej oraz ich koordynacja. Ponadto gromadził je dla Centrali Zjednoczenia Gospodarki Rybnej w Polsce. W „Biuletynie Zjednoczenia Gospodarki Rybnej”, w kolejnych latach, opublikował cztery artykuły dotyczące informacji branżowej³ oraz siedem krótkich bibliografii adnotowanych w latach 1970–1971. W dotyczącej go opinii można przeczytać, że obowiązki wykonywał sumiennie i prawidłowo.

Po rozwiązaniu umowy za porozumieniem stron, zatrudnił się 1 października 1973 roku w Bibliotece Głównej Wyższej Szkoły Morskiej w Szczecinie, w Dziale Informacji Naukowej, jako dokumentalista na stanowisku kustosa. Jej dyrektorem był wówczas Ryszard Dżaman (w 1968 odszedł z WiMBP w Szczecinie, w której był instruktorem), który kierował nią do 1981 roku. Andrzej Łoziński systematycznie podnosił swoje kwalifikacje. W dniach 29–30 marca 1976 roku zdał egzamin przed Komisją Egzaminacyjną dla Dyplomowanych Pracowników Dokumentacji Naukowej działającą

1 C. Judek, *Z żałobnej karty. Maria Łozińska (1932–2009)*, „Bibliotekarz Zachodniopomorski” 2009, nr 2, s. 87–90.

2 A. Łoziński, *Bibliografia w zbiorach Biblioteki Głównej im. S. Staszica w Szczecinie i kartoteka tych bibliografii*, „Bibliotekarz Zachodnio-Pomorski” 1967, nr 4, s. 68–72.

3 *Problem informacji w morskim przemyśle rybnym*, „Biuletyn Zjednoczenia Gospodarki Rybnej” 1969, nr 3, s. 73–80; *Służba informacji w przedsiębiorstwie połowowym*, „Biuletyn Zjednoczenia Gospodarki Rybnej” 1971, nr 11, s. 52–59; *Praktyczny model systemu wyszukiwania informacji naukowo-technicznej w rybołówstwie*, „Biuletyn Zjednoczenia Gospodarki Rybnej” 1973, nr 8, s. 71–75; *Rybołówstwo wymaga badań dna morskiego*, „Biuletyn Zjednoczenia Gospodarki Rybnej” 1973, nr 9, s. 43–51.

Świadectwo zdania egzaminu na dyplomowanego pracownika dokumentacji naukowej (z 31 marca 1976)

Ekzlibris Biblioteki Wyższej Szkoły Morskiej w Szczecinie

przy Polskiej Akademii Nauk. W związku z tym w 1977 roku otrzymał stanowisko dokumentalisty dyplomowanego, a w 1981 – starszego dokumentalisty dyplomowanego.

W 1979 roku prof. dr Aleksander Walczak, rektor Wyższej Szkoły Morskiej złożył mu gratulacje (z okazji jubileuszu 25-lecia pracy) za trud wniesiony w rozwój uczelni. Wtedy też otrzymał odznakę Zasłużony Pracownik Morza. Andrzej Łoziński pełnił funkcje sekretarza Podkomitetu Redakcyjnego Wydawnictw Naukowych Wyższej Szkoły Morskiej i redaktora naukowego serii „Prace Biblioteki Głównej”. Otrzymał za to pisemne podziękowanie. Pod koniec 1981 roku, przez miesiąc (do nowych wyborów), był pełniącym obowiązki dyrektora Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Morskiej. Opracował kolejną publikację bibliograficzną dotyczącą jej pracy na rzecz wspomagania kształcenia studentów macierzystej uczelni⁴.

Na emeryturę odszedł 30 czerwca 1995 roku. Za swoją pracę otrzymał serdeczne podziękowanie od rektora prof. dr. kpt. ż. w. Aleksandra Walczaka, także w imieniu Senatu, pracowników i studentów. Przez cały okres życia zawodowego był członkiem

4 *Przedmioty zawodowe wykładane w WSM w Szczecinie a wybrane bibliografie gromadzone przez Bibliotekę Główną od roku 1971*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Morskiej” 1987, nr 29, „Prace Biblioteki Głównej”, s. 89–110.

25-lecie małżeństwa Andrzeja i Marii Łozińskich, od lewej dzieci – Mariusz, Paweł i Beata (1987)

Fot. archiwum prywatne A. Łozińskiego

Andrzej Łoziński (1994)

Fot. archiwum prywatne A. Łozińskiego

Andrzej Łoziński wśród koleżanek z pracy, zdjęcie wykonane z okazji jego odejścia na emeryturę (30 czerwca 1995)

Fot. archiwum prywatne A. Łozińskiego

Andrzej Łoziński (w środku, w okularach) na noworocznym spotkaniu seniorów w Książnicy Pomorskiej (11 stycznia 2019).
Fot. J. Surudo

Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Poza wspomnianą odznaką Zasłużony Pracownik Morza został uhonorowany także Odznaką Gryfa Pomorskiego *Za zasługi dla Pomorza Zachodniego*.

Będąc już na emeryturze, został powołany do Akcji Katolickiej. Jako jej członek opublikował w 2007 roku, w czasopiśmie „Studnia Jakubowa”, dwa artykuły⁵.

Kolego Andrzeju przyjmij życzenia dobrego zdrowia i wielu lat życia.

5 *Krzyż i korona*, „Studnia Jakubowa” 2007, nr 3, dotyczy historii godła Polski na przestrzeni wieków; *Patrząc na krzyż*, „Studnia Jakubowa” 2007, nr 6, opisuje rozumienie krzyża na przestrzeni wieków.

Kazimiera Fecak

Emerytowana pracownica Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nowogardzie (pracowała w l. 1971–2016)

FRANCISZEK WÓJCİK – TWÓRCA NOWOGARDZKIEJ BIBLIOTEKI

Franciszek Wójcik urodził się 11 lipca 1929 roku w Radomiu, w rodzinie Aleksandra (pracownika kolejowego) i Anny (z domu Sekuła). Rodzice wraz z jedynakiem przenieśli się do Szczebrzeszyna, w którym rozpoczął naukę w gimnazjum. Kontynuował ją w liceum męskim w Zamościu. W 1950 roku Franciszek, jako uczeń ostatniej 11 klasy, przygotowywał się do matury, kiedy w szkole wydarzył się incydent. Jeden z uczniów strącił portret marszałka Konstantego Rokossowskiego (chyba najbardziej znienawidzonego przedstawiciela komunistycznych władz), który, spadając, rozbił się. W okresie terroru stalinowskiego to wydarzenie urosło do rangi manifestacji politycznej. Uczniowie solidarnie nie wydali kolegi, zdając sobie sprawę, jakie mógłby ponieść konsekwencje. Władze szkolne podjęły jednak zdecydowane działania. Kilka miesięcy przed maturą Franciszek, wraz z kilkoma kolegami, został usunięty ze szkoły i w ten sposób niedopuszczony do egzaminu dojrzałości. Wyjechał do Lublina i jako ekstern zdał maturę. W latach 1950–1953 studiował historię na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W tym okresie była to jedyna w Polsce uczelnia, na którą komunistyczne władze nie miały wpływu. Uzyskał dyplom pierwszego stopnia ze specjalizacją bibliotekarstwo. Tytuł magistra historii otrzymał na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu. Podczas studiów, w 1952 roku, w Lublinie, ożenił się z Teresą Czubko. Wobec tego, że założył rodzinę, mając w ręku dyplom, rozpoczął poszukiwanie pracy.

Już wtedy był przekonany, że zatrudnienie w bibliotece byłoby zgodne z jego zamiłowaniem. Skierował więc swoje kroki do największej biblioteki w Polsce – Biblioteki Narodowej. Dla niej jednak, mimo jej trudności kadrowych, okazał się niepotrzebny, niepewny politycznie. Niepożądane było również to,

Franciszek Wójcik

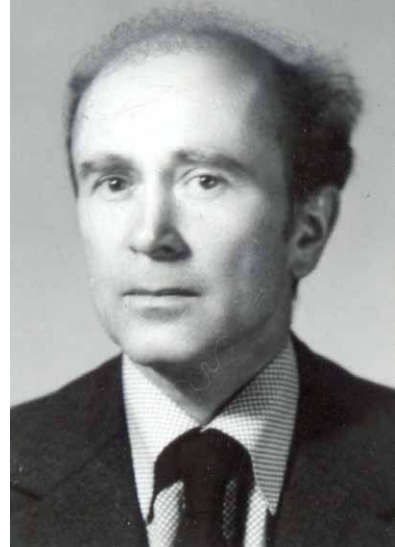
Franciszek Wójcik z żoną Teresą i Morusem

że był absolwentem KUL-u. Jeden z bibliotekarzy doradził mu wtedy poszukiwanie pracy w Szczecinie. Pełen obaw napisał do funkcjonującej w tym mieście biblioteki wojewódzkiej. Po kilku dniach otrzymał odpowiedź, że jest praca w Nowogardzie, którą można natychmiast podjąć. Na początku listopada 1953 roku Franciszek sam przyjechał do Nowogardu. Otrzymał etat kierownika Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej. Miasto było w ponad 60% zniszczone w wyniku działań wojennych. Częściowo odgruzowane było tylko centrum. Mieszkań brakowało, dlatego początkowo urządził sobie lokum za regałami z książkami na piętrze starego gmachu biblioteki stojącego przy ulicy Marii Konopnickiej (nieistniejącym już)¹. Panowały w nim fatalne warunki do pracy i życia. Młody kierownik dopiero kilka miesięcy później otrzymał samodzielne mieszkanie przy ulicy Wilków. Wtedy dołączyła do niego żona z dzieckiem. Po roku urodził się im kolejny syn – Wiesław.

Franciszek Wójcik przepracował w Nowogardzie 38 lat. Przez 7 lat (1955–1962) pełnił funkcję zastępcy kierownika Wydziału Oświaty i Kultury Prezydium Powiatowej Rady Narodowej, następnie kierował pracą Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, a od 1975 roku był dyrektorem Oddziałowej Biblioteki Publicznej, która kilka razy zmieniła

1 Przed wojną mieszkał w nim niemiecki pastor protestancki. Po latach jego córka Karla Honig zaprzyjaźniła się z rodziną Wójcików. Znajomość ta przetrwała do końca jej życia.

jeszcze nazwę. Starał się poprawić warunki lokalowe. W 1965 roku udało się zdobyć pomieszczenie na czytelnię i wypożyczalnię dla dorosłych przy ulicy 3 Maja. Oddział dziecięcy i administracja zostały w starym budynku do roku 1973 roku. Głównie dzięki jego staraniom wybudowano w Nowogardzie, w centrum miasta przy placu Wolności 8, nowy obiekt o powierzchni 1,5 tys. m². Do użytku oddano go w maju 1978 roku. Na parterze zlokalizowano Oddział dla Dorosłych (czytelnię i wypożyczalnię oraz salę języków obcych), a na pierwszym piętrze – Oddział Dziecięcy (czytelnię i wypożyczalnię), pomieszczenia administracji oraz Bibliotekę Pedagogiczną². W podziemiach urządzono dużą salę wystawową, salę baśni dla dzieci oraz izbę pamięci. Już wtedy Franciszek Wójcik zdawał sobie sprawę z tego, że biblioteka

Franciszek Wójcik

3 maja 1980 roku

² Franciszek Wójcik starał się, aby powstał Oddział Pedagogiczny, ale nie otrzymał na to zgody.

Franciszek Wójcik w 1991 roku

nie może być tylko gmachem pełnym książek, ale musi się w niej ciągle coś dziać, powinna tętnić własnym życiem, zachęcać i przyciągać, szczególnie młodych czytelników. Zaslugą dyrektora było też zgromadzenie dużego księgozbioru naukowego. Nie tylko dbał o zakup niezbędnych nowości, ale też uzupełniał zbiory zakupami w antykwariatach. Był bardzo dumny z księgozbioru czytelnicy.

Ponadto zainicjował *Jesienne Spotkania z Literaturą i Sztuką*.

Między innymi dzięki tego rodzaju działalności, po 1978 roku, nowogardzka biblioteka zyskała niekwestionowaną pozycję jednej z najlepszych w kraju. W 1988 roku uznano ją za najlepszą w kraju i uhonorowano nagrodą Złotego Wawrzynu.

Franciszek Wójcik był nieprzeciętnym bibliotekarzem i organizatorem, a także aktywnym działaczem społecznym i wybitnym przedstawicielem kultury ziemi nowogardzkiej. Działał w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich i w Towarzystwie Miłośników Ziemi Nowogardzkiej. Był dyrektorem wymagającym zarówno od siebie jak i od kadry. Utrzymywał dystans w stosunku do swoich podwładnych, zależało mu jednak na podnoszeniu kwalifikacji pracowników. Za swoją aktywność zawodową i społeczną był wielokrotnie odznaczany. Otrzymał między innymi Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal XXX-lecia PRL, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal 40-lecia Pomorza Zachodniego, Odznakę Zasłużony Działacz Kultury, Odznakę Gryf Pomorski, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Zmarł 20 marca 1992 roku na zawał serca przy biurku w swoim gabinecie.

Oto jak mówił o swojej pracy:

Być społecznikiem to znaczy być oddanym duszą sprawom miejsca własnego zamieszkania, stronom ojczystym, współmieszkańcom, przyjaciołom. Jeśli do tych spraw ma się gorące serce, wszystko co nas otacza nabiera innego wymiaru – zaczyna nas obchodzić jak sprawy własne, a może jeszcze więcej.

Na jednym z zebrań Towarzystwa Miłośników Ziemi Nowogardzkiej padła propozycja, aby przed biblioteką stanęła ławeczka upamiętniająca postać dyrektora Franciszka Wójcika.

Ks. Jan Marcin Mazur

Wykładowca akademicki, duszpasterz środowisk twórczych

**CANTARE ET VIVERE
WANDA WARSKA (1930–2019)
POMORSKIE SZLAKI ARTYSTKI**

Wanda Warska zmarła po długiej chorobie 6 lipca 2019 roku w Laskach pod Warszawą, w których znalazła schronienie i opiekę. W ostatnich tygodniach odejście znanej wokalistki jazzowej i piosenkarki wywołało znaczny rezonans w mediach i w środowiskach artystycznych.

W ostatnich 10 latach swego życia artystka nawiązała przyjazne więzi ze Szczecinem. Osobiste doświadczenie uczestnictwa w aktywności kręgu szczecińskich przyjaciół Wandy Warskiej, poniekąd tłumaczy potrzebę utrwalenia postaci artystki słowem wdzięczności, a także jej pożegnania.

Urodziła się 20 kwietnia 1930 roku w Poznaniu. W mieście tym, po wojnie, ukończyła Szkołę Muzyczną i Szkołę Baletową im. Stanisława Miszczyka. Uczyła się śpiewu u Janiny Janowickiej-Kopczyńskiej i Franciszka Delekty. Studia podjęła na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Jej debiut jako wokalistki jazzowej miał miejsce w Warszawie, podczas Światowego Festiwalu Młodzieży i Studentów w 1955 roku. W tym samym roku poznała Andrzeja Kurylewicza, z którym zawarła małżeństwo. Latem 1956 roku, na Międzynarodowym Festiwalu Jazzowym w Sopocie, wystąpiła jako wokalistka z Kwintetem Andrzeja Kurylewicza. Pierwszym etapem artystycznego itinerarium małżeńskiego duetu stał się Kraków. Połowa lat 50. ubiegłego wieku to okres nabrzmiewania społecznych i ideowych napięć, które doprowadziły do październikowego przełomu jesienią 1956 roku. Swoiste preludium do polskiego października stanowiła rewolta robotników w Poznaniu w końcu czerwca tego samego roku. Rozpoczął się okres destalinizacji na wielu płaszczyznach życia społecznego, w tym także kultury. Znaczącą rolę w tych przemianach odegrały środowiska młodej polskiej inteligencji. Ruch odnowy ogarnął cały kraj. W Krakowie wyodrębniły się szczególnie dwa kręgi ludzi chcących przywrócić kulturze i twórczości artystycznej, odebraną im przez komunistów, autonomię i podmiotowość. Jeden krąg stanowiło środowisko związane z redakcją „Tygodnika Powszechnego” skupione wokół Jerzego Turowicza (1912–1999). Drugi tworzyli plastycy, a także przedstawiciele innych sztuk – wśród nich dominującą osobowością był Tadeusz Kantor (1915–1990). Artysta ten oddany był dwóm pasjom – teatrowi i malarstwu. Osiągał w nich znaczące międzynarodowe sukcesy. W przypadku twórczości teatralnej można mówić o sukcesie światowym. Środowisko skupione wokół Tadeusza Kantora spotykało się

Wanda Warska (z lewej) z Danutą Falkowską w Karwi

w Galerii Krzysztofory. Średniowieczna budowla ma barwną historię. Bezpośrednio przed przekazaniem tego miejsca artystom, gospodarzem zabytkowego obiektu było socjalistyczne przedsiębiorstwo Centrala Rybna z niezbędnymi dla jego funkcjonowania basenami dla ryb¹.

Przy znacznej pomocy władz miejskich Krakowa przeprowadzono remont obiektu, który rychło stał się autentycznym, wykreowanym przez środowiska twórcze, rzeczywistym centrum kultury. Dnia 21 czerwca 1958 otwarto w nim I Wystawę Grupy Krakowskiej². W Galerii Krzysztofory oprócz plastyków pojawiali się także muzycy, a wśród nich jeden z liderów i animatorów jazzu w Polsce – Andrzej Kurylewicz (1932–2007) z wokalistką w jego kwintecie, a równocześnie żoną Wandą Warską. Władze w 1957 roku przekazały formalnie obiekt środowisku plastyków, czyli wspomnianej Grupie Krakowskiej. Niektóre osoby z tego ugrupowania związane były wcześniej z założonym przez Tadeusza Kantora i działającym w latach 1933–1939 Teatrem Artystycznym Cricot, a także Teatrem Niezależnym funkcjonującym podczas okupacji niemieckiej³. *Cricot* to anagram, czyli odwrócenie zwrotu *to cyrk*. Pierwszym spektaklem, który wystawił ten teatr, był dramat Witkacego *Mq-twa*. Premiera odbyła się 12 maja 1956 roku. W zespole znalazły się między innymi Maria Stangret (1929–2020) i Krystyna Zachwatowicz.

Krzysztofory wyremontowano ostatecznie w 1959 roku. Pewnego rodzaju dopełnieniem tego, co się w nich działo, była działalność Piwnicy pod Baranami, kierowanej przez Piotra Skrzyneckiego (1930–1997). Wanda Warska prowadziła w niej przez pewien czas własny teatrzyk Klara⁴. Na potrzeby tej scenki komponowała muzykę i pisała teksty. Krakowski

1 Więcej na temat tej galerii zob. I. Kienzler, *Tadeusz Kantor. Sztuka ponad miłość*, Warszawa 2020, s. 178.

2 Zob. *ibid.*, s. 179.

3 Zob. K. Pleśniarowicz, *Kantor*, Warszawa 2018, s. 115.

4 Premierowy występ miał miejsce w 1960 roku. W skład zespołu wchodził między innymi Krzysztof Litwin i Piotr Skrzynecki.

okres twórczości trwał do 1963 roku. Był to czas dojrzewania osobowości artystycznej Wandy Warszawskiej, umacniania środowiskowych przyjaźni i krystalizowania się ideowych oraz aksjologicznych wyborów. Mówiąc o kręgu krakowskich przyjaciół, należy trochę miejsca poświęcić postaci Tadeusza Kantora i wspomnieć o Wandzie Czelkowskiej, utalentowanej rzeźbiarce, uczennicy mistrza Xawerego Dunikowskiego (1875–1964)⁵. Obie artystki były sobie wierne w przyjaźni aż do końca.

Artystyczne małżeństwo Wandy i Andrzeja Kurylewiczów podjęło decyzję o przeniesieniu się do Warszawy. Zapewne było to w jakiej mierze związane z faktem, że Andrzej uzyskał posadę jako redaktor muzyczny w radiu. Obie polskie stolice, dawna i nowa, choć położone nad Wisłą, różniły się dość znacznie, historycznymi, kulturowymi i społecznymi realiami, nie wspominając o imponderabiliach⁶.

Wolno sądzić, że dziełem życia małżonków stała się stworzona i animowana przez nich Piwnica Artystyczna. Zaczynali przy Nowym Świecie w 1966 roku. W 1967 uzyskali starą gotycką piwnicę w jednej z kamieniczek położonych przy Rynku Starego Miasta. Oczywiście wymagało to wielu starań i trudu. Piwnica była ocalałą częścią stołecznego miasta, które zostało skazane na śmierć i, jak przypominał papież Jan Paweł II w pamiętnej homilii wygłoszonej 2 czerwca 1979 roku, opuszczone przez sojuszników. Dzisiaj można mówić o swoistym zmartwychwstaniu Starego Miasta. Odbudowa stolicy była jednym z priorytetów nowej władzy. Z ideą tą identyfikował się cały naród. Cegłę niezbędną do urzeczywistnienia tego dzieła pozyskiwano między innymi z ruin pomorskich kościołów. Stare Miasto, które podczas Powstania w sierpniu 1944 stało się jednym z centralnych miejsc walk, ostatecznie legło w gruzach, a tysiące bohaterskich powstańców i cywilów znalazło tu śmierć. Danina krwi, którą w tym czasie i w tym miejscu złożyli Polacy, została wchłonięta w to rumowisko gruzów. Po wojnie przetransportowano je na warszawską Pragę, gdzie zdecydowano wybudować wielki obiekt sportowy, któremu nadano imię Stadionu Dziesięciolecia Manifestu Lipcowego. Zroszone bohaterską krwią gruzowisko stało się podstawowym budulcem tego obiektu⁷. W refleksji humanistycznej, a także w poważniejszej publicystyce przewija się od czasu do czasu pytanie, które postawił w 1945 roku Theodor W. Adorno (1903–1969) – czy poezja jest możliwa po Auschwitz? Trawestując to pytanie, można zapytać się o możliwość i sens poezji na Starym Mieście w Warszawie. Skądinąd wiadomo, że tak przed wojną, jak i w latach powojennych mieszkali tam ludzie pióra, wspomnijmy choćby Stefana Żeromskiego (1864–1925), czy też ks. Jana Twardowskiego (1915–2006). Wspomniane wyżej okoliczności prowadzą myśl do Orfeusza.

Ten mityczny, śpiewak i poeta, przybył z naddunajskiej Tracji i został „zhellenizowany”, co uczyniło go postacią uniwersalną i poniekąd niezbędną przy próbie odpowiedzi na

5 Pani Wanda Czelkowska zechce przyjąć serdeczne podziękowania za dostarczone autorowi informacje dotyczące krakowskich lat Wandy Warszawskiej i Andrzeja Kurylewicza.

6 Kraków był miastem wspaniałym, ale biednym, wyżyć tutaj, zwłaszcza z jazzu, nie dało się. Pierwszy wyjechał Krzysztof Komeda, za nim Kurylewiczowie.

7 Nazwa stadionu raczej propagandowo-optimistyczna, chciała jak się wydaje zatrzeć w pamięci zbiorowej tragedię Miasta Nieujarzmionego – tak nazywał stolicę jej pasterz, a zarazem powstaniec kard. Stefan Wyszyński.

pytanie postawione przez żydowsko-niemieckiego filozofa. Wybitni znawcy antyku widzą w nim herosa kultury, którego można porównać z Prometeuszem. Ten ostatni, jak wiadomo, wykradł bogom ogień, ale *hexometrum inventum primitus ab Orpheo*, jak stwierdził Horacy w swojej *Ars Poetica*⁸. Heksametram daktylicznym stosowanym był w bukolikach, hymnach religijnych i elegiach. Natomiast wątki orfickie odnajdujemy w dziełach Platona i ocalałych fragmentach „mrocznego” Heraklita z Efezu (ok. 540 – ok. 480 ac.)⁹. Mityczny Orfeusz, choć miał władzę nad dzikimi zwierzętami, zginął tragicznie, ale pieśń jego żyje. Starożytny autor Pindar pochodzący z Teb (518–446 ac.) podkreślał, że słowa poety trwają dłużej niż czyny sławnych mężów. Pieśń ujdzie cało (Cyprian Kamil Norwid) i wędruje z człowiekiem, przyjmując jego przyrodzoną i metafizyczną kondycję: *homoviator* – wędrownik.

Myśl teologiczna Kościoła Wschodniego eksponuje wątek poezji, jest on obecny w akcie stworzenia człowieka (*Księga Rodzaju* 1.26) na obraz i podobieństwo swego Stwórcy. Bóg – Poeta udziela człowiekowi czegoś ze swej niezmiernych mocy kreacji poetyckiej. Tym samym poezja stała się częścią chrześcijańskiej antropologii. Osobowy rozwój człowieka, wypełnienie zleconej mu przez Stwórcę misji nie może się dokonać bez uwzględnienia tego wymiaru podobieństwa, które również stanowi o jego tożsamości¹⁰. Zatrzymując się nad fenomenem poezji i jej niemożliwością po Auschwitz – dodajmy, obecna w refleksji humanistycznej funkcjonowała znacznie dłużej – nie można pominąć słynnej frazy Friedricha Hölderlina (1770–1843) – *Poetycko mieszka człowiek na tej ziemi*¹¹.

Przybysze z Krakowa, Wanda i Andrzej, w 1966 roku założyli w Warszawie niecodzienną instytucję, pierwotnie nazywała się Piwnica Wandy Warszawskiej. Później przemianowano ją na Piwnicę Artystyczną Kurylewiczów. Jak już wspomnieliśmy od 1967 roku mieściła się ona na Rynku Starego Miasta. Przymiotnik *artystyczna* jest swoistą deklaracją otwartości na różne formy uprawiania sztuki. Ową różnorodność gwarantuje poniekąd obecny w polskim słowie *artystyczna* łaciński rdzeń *ars*. W Piwnicy Artystycznej Kurylewiczów dominowała oczywiście muzyka, ale wspaniale dopełniała ją poezja śpiewana przez Wandę Warszawską. Autorem muzyki był Andrzej Kurylewicz. Swoje prace wystawiała w tym przyjaznym miejscu znana rzeźbiarka Alina Szapocznikow (1926–1973). Głos zabierali wybitni przedstawiciele nauki, myślę w tym momencie o znanym historyku filozofii i katolickim intelektualistce prof. Stefanie Śnieżawskim (1907–2004). Jego utrwalona medialnie i umieszczona na płycie wypowiedź o niezbędności filozofii w życiu człowieka to przykład sztuki myślenia i mówienia – odpowiednio *ars cogitandi* i *ars loquendi*.

Bywali tam ludzie którzy po 1989 roku zaangażowali się politycznie, na przykład Stefan Kisielewski czy Tadeusz Mazowiecki, a więc reprezentanci sztuki rządzenia – *ars gubernandi*. Papież Paweł VI (1897–1978) przypominał, że polityka jest sztuką szlachetną.

8 Zob. A. Krokiewicz, *Studia orfickie. Moralność Homera i etyka Hezjoda*, Warszawa 2001, s. 20.

9 Ibid., s. 27.

10 Temat ten podjął w swojej twórczości między innymi Edmond Jabès, zob. P. Tocik, *Wolność światła. Edmond Jabès i żydowska filozofia nowoczesności*, Kraków 2015, zwłaszcza rozdział 5, s. 229–253.

11 M. Heidegger, *Odczyty i rozprawy*, Kraków 2002, s. 165–181.

Wanda Warska z autorem

Przybywający do Piwnicy dzielili się swoją twórczością *viva voce* poeci, wśród nich także córka obojga artystów Gabriela Kurylewicz, wedle określenia wspomnianego już prof. Stefana Śnieżawskiego *pół-poetka i pół-filozof*. Podziemia kamienicy na Rynku Starego Miasta stanowiły miejsce wyjątkowe na kulturalnej mapie stolicy. Założycielka określiła swą placówkę: *to mój metr kwadratowy wolności*¹².

Pierwsze lata działalności Piwnicy to okres tzw. małej stabilizacji, która sprzyjała rozwojowi postaw oportunistycznych i serwilistycznych. Duża część środowiska twórców kultury, zwłaszcza uzależniona od mecenatu ówczesnego państwa, hołdowała takim postawom¹³. Dotyczy to zwłaszcza obszaru tzw. kultury masowej. Znamienny jest w tym względzie napisany przez Zbigniewa Herberta wiersz *Dalida* pomieszczony w ostatnim jego tomiku *Epilog burzy*¹⁴.

Serwilizm, służalczość mają swoją długą i bogatą historię, sięgają starożytności. Daje się zauważyć w tym zjawisku pewną prawidłowość – nacisk i ograniczenia wolności spadające na jednostki, na grupy społeczne powodują znaczący wzrost postaw serwilistycznych. Tacyt (ok. 55–120) określał to zjawisko jako *ruere in servitium*, czyli *pęd ku służalczości*¹⁵. Społecznie akceptowana aura służalczości rodzi też swoistą potrzebę aktów hołdowniczych. Wspomniany wyżej historyk rzymski Tacyt określał to słowem *adulatio*, czyli akt niemal religijnego uwielbienia panującego tyra¹⁶. Wielu przedstawicieli środowisk twórczych

12 Zob. J. Sochoń, *Dziennik z życia*, Poznań 2005, s. 105.

13 Zbigniew Herbert w wierszu *Dalida* przywołuje znane w swoim czasie polskie piosenkarki Irenę Santor i Halinę Kunicką, które w jego ocenie „upiększały” tyranie.

14 Z. Herbert, *Epilog burzy*, Wrocław 1998.

15 Zob. A. Zagajewski, *O życiu w wolności*, w: *Substancja nieuporządkowana*, Kraków 2019, s. 30.

16 Zob. *Ibid.*, s. 31.

ulegało tym tendencjom i podpisywało swoisty pakt faustyczny, decydując się na ryzykowne kompromisy moralne i artystyczne¹⁷.

Małżeństwo Kurylewiczów dystansowało się od takich rozwiązań, zdecydowanie realizowali swój własny program wewnętrznej autonomii i świadomego budowania wartości które umacniały poczucie wspólnoty i uczestnictwa.

Wydarzenia w Piwnicy miały swój niewymuszony rytuał.

Zaczynano zwykle, mówiąc językiem duszpasterskim, od zawiązania wspólnoty. Wanda Warska śpiewała fraszkę Jana Kochanowskiego *Panie to moja praca a zdarzenie Twoje*, autorem muzyki był naturalnie Andrzej Kurylewicz. Czerpiąc nadal ze skarbcza języka kościelnego, możemy powiedzieć, że było to swoiste *invitatorium*, czyli zaproszenie do uczestnictwa i dzielenia się w kameralnej przestrzeni bogatymi w odniesienia do sacrum dobrami duchowymi. Wybrzmiewające w gotyckiej piwnicy muzyka, śpiew i poezja miały swoje, chciałyby się powiedzieć, personalistyczne dopełnienie w kulturalnych spotkaniach i rozmowach kuluarowych.

Rytuał piwnicznych spotkań miał także swoisty suplement gastronomiczny, smaczny i „wiązotwórczy”. Zarysowana wyżej aura tych spotkań staromiejskich otwiera sekwencję obrazów wspomnień i przeżyć, które przywodzą na myśl słowa Norwida o sposobie na przekleństwo nudy:

- znam dzielniejszy sposób
- Przeciw tej nudzie przeklętej:
- Zapomnieć ludzi, a bywać u osób
- Krawat mieć ślicznie zapięty¹⁸.

Pierwszy pomorski szlak Wandy i Andrzeja Kurylewiczów prowadzi do Karwi – małej kaszubskiej wsi, o której pierwsza historyczna wzmianka pojawia się w 1267 roku. Ta rybacka osada była lokowana na prawie chełmińskim. Miejscowość była otoczona bagnami, które zaczęli osuszać w XVI wieku, sprowadzeni w tym celu przez starostę puckiego Jana Weyhera, osadnicy holenderscy. Grozę niosły także bałtyckie sztormy. W 1773 roku fale morskie zalały Karwie. Tamtejsza społeczność żyła w kręgu religijnego i kulturowego oddziaływania Pucka i Władysławowa oraz nieodległego klasztoru panien Benedyktynek w Żarnowcu ufundowanego w okresie międzywojennym. Karwia była chętnie nawiedzana przez letników miejscowością wypoczynkową, na liczącym sobie zaledwie 24 km długości pasie polskiego wybrzeża – nie liczymy tutaj Półwyspu Helskiego. Kurylewiczowie zakupili w Karwi dom zniszczony pożarem, zbudowany na początku ubiegłego wieku. Dokonali tej transakcji w pierwszych latach małżeństwa. Budynek został wyremontowany i odpowiednio wyposażony. Służył całej trójosobowej rodzinie jako dom pracy twórczej, miejsce wypo-

17 Pojęcie to obecne było w nieoficjalnych komentarzach, które wymieniano wewnątrz środowiska literatów związanych z ówczesnym ZLP.

18 C.K. Norwid, *Marionetki*, w: idem, *Człowiek*, Warszawa 2020, s. 133.

czynku i spotkań z przyjaciółmi. Warto wspomnieć, że ukrywał się w nim przez pewien czas ks. Jerzy Popiełuszko (1947–1984). Do pewnych wydarzeń związanych z domem w Karwi przyjdzie nam jeszcze powrócić.

Drugi pomorski szlak Wandy Warskiej ma swój początek w wydarzeniu, które miało miejsce w czerwcu 2010 roku w Teatrze Polskim w Szczecinie. Dyrektor tej zasłużonej dla zachodniopomorskiej stolicy placówki Adam Opatowicz wyreżyserował i wystawił spektakl *Pieśni i obrazy* złożony z piosenek wykonanych przez siedmioro artystów. Równolegle, w sąsiadującej ze wspomnianym teatrem Galerii Kapitańskiej, śpiewający artyści wystawiali swoje prace plastyczne. Była wśród nich także Wanda Warska. Jej udział w tym wydarzeniu stanowi początek nowego etapu w biografii artystki. Od śmierci męża w 2007 roku skryła się ona w swoim wewnętrznym świecie, pełnym wspomnień z zamkniętej już wspólnej przeszłości. Głęboko przeżywała i skrupulatnie odliczała dni swojej wdowiej samotności. Zimą 2010 roku dotarły do Wandy Warskiej dwie emisariuszki ze Szczecina, były to panie Irena Dawid-Osina i Danuta Falkowska – obie związane ze znanym przedsiębiorstwem budowlanym CALBUD, które w dawnych piwnicach siedziby firmy urządziło i znakomicie wyposażyło Galerię Kapitańską.

Pierwsza z nich jest autorką idei powstania tej jakże znaczącej dla szczecińskiej kultury placówki i po dziś dzień animatorką i kuratorką wszystkich dziejących się tam wydarzeń. Druga emisariuszka, związana z firmą CALBUD, posiada niewątpliwy talent mediacyjno-negocjacyjny. Misja obu wysłanniczek uwieńczona została sukcesem. Wanda Warska zaśpiewała w Teatrze Polskim, a jej obrazy pokazano w Galerii Kapitańskiej. Ten pierwszy kontakt zaowocował pojawieniem się więzów wzajemnych sympatii, które dość szybko nabrały cech autentycznej przyjaźni trwającej do końca życia artystki.

Pani Danuta Falkowska jest współzałożycielką w 2010 roku zasłużonej, wpierającej artystów, fundacji ARS et BONUM.

Kolejna szczecińska wizyta związana była z obchodami 20-lecia powstania firmy CALBUD w 2011 roku. Na dziedzińcu siedziby firmy przy ulicy Kapitańskiej zainstalowano niewielką estradę, na której artystka zaprezentowała recital swoich piosenek, przeplatając je, pełnymi humoru, niezwykle ciepłymi komentarzami. Tym razem Wanda Warska wprowadziła na swój zachodniopomorski szlak przyjaciółkę, wspomnianą już wcześniej Wandę Czelkowską, a także towarzyszących jej muzyków. W tym okresie zbiory Galerii Kapitańskiej zostały wzbogacone o kilka rzeźb autorstwa Wandy Czelkowskiej.

W czasie tego pobytu artystki w Szczecinie mogłem ją gościć u siebie w Domu Wspólnoty Kapłańskiej im. Jana-Pawła II przy ulicy Arkońskiej. Bardzo sobie cenię to spotkanie. Wszystkie rozmowy z Wandą były wzbogacające i inspirujące. Przebijała w nich niezwykła wrażliwość, erudycja i niebываłe bogactwo własnych przeżyć związanych z jej artystycznym żywotem. Jako duszpasterz środowisk twórczych towarzyszyłem Wandzie wokalistce, malarce, poetce i kompozytorce na jej pomorskich szlakach. Wyjątkowym darem – tak to odbieram – była jej serdeczna i bezinteresowna przyjaźń. Swoistą kumulacją tych osobistych wątków był dzień 17 lipca 2011 roku.

W tę słoneczną niedzielę świętowałem z niejakim opóźnieniem wynikłym na skutek poważnych operacji okulistycznych 40-lecie przyjęcia święceń kapłańskich. Postanowiłem, aby te uroczystości odbyły się w pięknej romańsko-gotyckiej katedrze w Kamieniu Pomorskim. Do średniowiecznej stolicy książąt i biskupów pomorskich zaprosiłem rodzinę i przyjaciół. W Kamieniu rozpocząłem przed laty moją posługę kapłańską, tam poznałem ks. Romana Kostynowicza (1921–2008) – mojego mistrza i przewodnika, ks. Janusza St. Pasierba (1929–1992) – historyka sztuki, niebywałego erudytę i poetę, a także wybitnych artystów – muzyków Stefana Stuligrosza (1920–2012), Feliksa Rączkowskiego (1906–1989), Joachima Grubicha, Józefa Serafina.

Nie mogłem wybrać innego miejsca na to jubileuszowe dziękczynienie. Wanda została przywieziona do Kamienia i to był jej trzeci pomorski szlak. W czasie uroczystej liturgii grały wspaniałe barokowe organy ufundowane w 1667 roku przez księcia Ernesta Bogusława de Croya. Okolicznościowe kazanie wygłosił mój przyjaciel, jeszcze z seminarium w Paradyżu, ks. prałat Witold Andrzejewski (1940–2015), który przed wstąpieniem do seminarium był aktorem w teatrze im. Juliusza Osterwy, prowadzonym wtedy przez Irenę i Tadeusza Byrskich. Wanda pokonała strome i wąskie schody w gotyckiej wieży, aby dotrzeć do empory organowej i z tego miejsca, z towarzyszeniem tego znakomitego instrumentu oraz skrzypiec, zaśpiewała starą, pochodzącą z XVII wieku, pieśń *Czego chcesz od nas Panie*. Słowa do niej pochodzą od Jana z Czarnolasu. Wykonanie to, utrwalone zresztą przez reporterów Polskiego Radia Szczecin, było podniosłe i przejmujące, jakby na parę chwil rozbłysła w kamieńskiej świątyni cała wspaniałość tego wyjątkowego stulecia, które określane bywa jako „złoty wiek kultury polskiej”. Mimo dużej odległości dzielącej Szczecin od Warszawy spotykaliśmy się z Wandą dosyć często.

Wypada wspomnieć o kilku najważniejszych spotkaniach. Zbliżało się stulecie urodzin Tadeusza Kantora. W naszych rozmowach pojawił się temat jego twórczości teatralnej. Stały się one impulsem uruchamiającym pewien projekt związany z uczczeniem zbliżającego się jubileuszu tego wybitnego twórcy o światowej sławie. Wanda myślała o widowisku, któremu dała tytuł *Życie i śmierć Tadeusza Kantora*. Napisała w zarysie libretto, naszkicowała kilkanaście projektów scenograficznych. Prosiła mnie, abym zechciał być jej konsultantem od aspektów kościelno-metafizycznych. Latem 2013 roku Wanda jak co roku przebywała w Karwi i tam odwiedził artystkę tercet szczecińskich przyjaciół. Niżej podpisanemu towarzyszyły doktor Anna Milczanowska i wspomniana już wcześniej Danuta Falkowska. W niewielkim przydomowym ogrodzie mogliśmy pochylić się nad notatkami i szkicami do zamierzonego spektaklu. Odwiedziliśmy też klasztor w Żarnowcu. W niedalekiej Jastrzębiej górze Wanda opowiadała o swoich spotkaniach z Krzysztofem Pendereckim i o powstałych w Karwi własnych pracach malarskich.

Fale Bałtyku niestrudzenie wyrzucają na brzeg osobliwe szczątki różnych obiektów nieznanego często przeznaczenia i pochodzenia. Wanda potrafiła często dostrzec jakiś fragment deski o intensywnej fakturze – na tych kawałkach drewna położyć pigmenty i stworzyć oryginalne obrazy.

Krąg szczecińskich przyjaciół towarzyszył artystce w jej twórczych realizacjach. Byliśmy w jej domu na warszawskim Żoliborzu, na spotkaniu w Piwnicy Artystycznej, na recitalu jej piosenek w Studiu Koncertowym Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego. Nasza obecność – przyjaciół przybyłych ze Szczecina – była swoistym komunikatem zwrotnym w tym wielowątkowym dialogu serdecznej przyjaźni.

W tej bogatej w wydarzenia sekwencji spotkań miejsce szczególne zajmuje zaprezentowany 8 grudnia 2015 roku w warszawskim Teatrze Polskim im. Arnolda Szyfmiana spektakl *Hommage à Tadeusz Kantor*. Widowisko zrealizowane dla uczczenia 100-lecia urodzin wielkiego artysty zbiegło się z 25-leciem jego śmierci – w ten sposób nastąpił jakby powrót do pierwotnej idei autorstwa Wandy Warskiej – Życie i śmierć Tadeusza Kantora. Spektakl do jej libretta wyreżyserowała Natalia Korczakowska.

Podobnie jak postrzegane jednostkowo fenomeny życia i śmierci są faktem jedynym, niepowtarzalnym i nieprzekazywalnym, spektakl *Hommage à Tadeusz Kantor* obwarowany został swoistą klauzulą jednokrotności. Wanda wyznała nam, że urzekła ją scena jeszcze z lat krakowskich, był to widok tańczącej pary artystów – Marii Stangret i Tadeusza Kantora. Siła tego wspomnienia pozwoliła pokonać rozliczne trudności – wśród nich niektóre warte zapomnienia – i doprowadziła do szczęśliwego finału. Widzowie mogli obejrzeć swoisty teatralny collage – w 14 scenicznych obrazach pojawiał się Kantor w różnych etapach swojego życia. Nośnikami tej narracji były muzyka i taniec, kompozycje Wagnera, Pendereckiego, Kurylewicza, Góreckiego, Szymanowskiego i Karasińskiego. Manifest artystyczny Tadeusza Kantora odczytał Andrzej Seweryn. Spektakl zamknęła projekcja fragmentu filmowego dokumentu nakręconego przez Andrzeja Sapiję, poświęconego Tadeuszowi Kantorowi. Skromna scenografia wynikająca ze wspomnianej wyżej jednokrotności (*singularitas*) wydarzenia zdominowana była czernią, szarością i bielą. Barwy te przywodziły na myśl kantorowski Teatr Śmierci, który rozszłał artystę z Wielopola na całym świecie.

Po przedstawieniu głos zabrała siedząca na widowni Wanda Warska. Podziękowała znakomitym wykonawcom i przybyłej publiczności. Podzieliła się także własnymi impresjami. Był to ostatni publiczny występ artystki.

Kilka miesięcy później Wanda przeszła rozległy udar mózgu. Jego skutkiem był znaczny niedowład ciała i utrata możliwości komunikacji werbalnej. Osobiście, jako duszpasterz, odczytałem tę sytuację jako swoistą konsekrację Wandy przez cierpienie.

W tym samym składzie, jak kiedyś do Karwi, wybraliśmy się do Warszawy. Wanda leżała w szpitalu na Bielanach. Stan jej był bardzo niepewny. Razem odmówiliśmy modlitwę nad chorą i udzieliłem jej absencji. Towarzyszące mi panie Anna i Danuta, stojąc przy łóżku szpitalnym, zaśpiewały półgłosem piosenkę z repertuaru Wandy *Nad Capulettich i Montekich domem* – do słów Norwida. Dzięki długotrwałym zabiegom rehabilitacyjnym Wanda częściowo odzyskała mowę i możliwość posługiwania się lewą ręką. Z tego okresu pozostawiła pewien zbiór rysunków wykonanych lewą ręką. W tym czasie kilkakrotnie rozmawiałem z nią telefonicznie.

Artystka zmarła w Łaskach pod Warszawą 6 lipca 2019 roku. Msza żałobna pogrzebowa została odprawiona w Kaplicy Zakładu Opieki nad Niewidomymi. Podczas liturgii kwartet

Pogrzeb Wandy Warskiej

smyczkowy wykonał kompozycję Andrzeja Kurylewicza. Homilię pogrzebową wygłosił związany od lat z Laskami ks. Edward Engelbrecht. Uwydatnił myśl, że Bóg bogaty w miłosierdzie nigdy nie bankrutuje. Delegatka Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego odczytała okolicznościowy list podkreślający zasługi artystki, który wystosował szef tego resortu prof. Piotr Gliński.

Powązki, zabytkowa warszawska nekropolia, stała się miejscem spoczynku artystki. Ura z jej prochami została umieszczona w ciągnących się krążankiem katakumbach, niedaleko bramy św. Honoraty. Wandzie w ostatnim ziemskim przystanku towarzyszyła dość liczna grupa przyjaciół, wśród nich znane postacie ze świata kultury. Jedną z nich, znany muzyk jazzowy Paweł Pańta, grający niegdyś w trio Andrzeja Kurylewicza, przybył ze swoim kontrabasem. Niskie i głębokie dźwięki tego instrumentu przenikały się ze szmerem szeptów, westchnień i modlitw, współtworząc wyjątkową aurę tego wydarzenia.

Słowa ostatniego pożegnania wypowiedziała między innymi córka Gabriela Kurylewicz, a także, w imieniu kręgu przyjaciół ze Szczecina, niżej podpisany autor niniejszego tekstu. Podkreśliłem autentyczność Wandy oraz jej moralną i artystyczną bezkompromisowość. Całość dorobku artystki tworzy jej osobiste dzieło miłości – prawdziwe *opus magnum* i *opus amoris*.

Cantare et vivere – czyli śpiewać i żyć, taki tytuł powyższego wspomnienia o Wandzie Warskiej wydaje się krótko określać jej bogate w wymiarze duchowym życie i twórczość.

Anna Kotowska, Małgorzata Maciejewska, Przemysław Nowaczek
Książnica Pomorska

Małgorzata Zychowicz
Koszalińska Biblioteka Publiczna

KRONIKA (KWIECIEŃ – CZERWIEC 2020)

Kronikę opracowano na podstawie materiałów przekazanych przez biblioteki z terenu województwa zachodniopomorskiego, skróconych i przeredagowanych przez redakcję.

Kwiecień – lipiec

Raz w tygodniu, w ramach cyklu *Ciekawostki o pisarzach*, Biblioteka w Policach publikowała na Facebooku informacje na temat znanych autorów.

5 kwietnia

Zarząd Okręgu Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich poinformował, że w 11 edycji Konkursu Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego o Nagrodę im. Stanisława Badonia Bibliotekarz Roku 2019 zwyciężyła Aldona Piaskowska – dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Karsiborze.

6 kwietnia – 25 lipca

Na stronie internetowej Koszalińskiej Biblioteki Publicznej i na Facebooku realizowano akcję *Codzienny Biblioteczny Parasol Ratunkowy*, przygotowując każdego dnia zestaw linków do ciekawych przedsięwzięć online przeznaczonych dla czytelników (głośne czytania, spotkania z gwiazdami, zabawy kreatywne, książki i lektury online, wirtualne teatry, muzea, koncerty).

16 kwietnia – 30 czerwca

Książnica Pomorska zaprosiła na wirtualne *Podróżę w czasie z Kurierem Szczecińskim*. Wybrane fragmenty gazety z 1946 roku codziennie czytał

na YouTubie Stanisław Heropolitański. Ponadto prezentowano materiały z Zachodniopomorskiej Biblioteki Cyfrowej Pomerania.

23 kwietnia – 18 czerwca

Miejska Biblioteka Publiczna w Kołobrzegu organizowała na Facebooku *Artystyczne czwartki*. Udostępniano krótkie filmiki instruktażowe pokazujące, jak łatwo wykonać z dzieckiem efektowne rzeczy z papieru.

27 kwietnia – 31 maja

Książnica Pomorska wraz z Oddziałem w Szczecinie Związku Literatów Polskich zaprosiła na pierwszą odsłonę Galerii Jednego Wiersza Online. Zaprezentowano utwór szczecinianki Małgorzaty Hrycaj zatytułowany *Biała armia*.

4 maja

Koszalińska Biblioteka Publiczna otworzyła ponownie swe progi dla czytelników.

Miejska Biblioteka Publiczna w Kołobrzegu wznowiła częściowo działalność. Ruszyła też akcja *Książka na telefon* polegająca na dostarczaniu, przez wolontariuszy, książek do domów osobom niemogącym przyjść po nie osobiście.

5 maja

W Koszalińskiej Bibliotece Publicznej, w ramach Tygodnia Bibliotek, bez udziału publiczności, odbyło się spotkanie Magdaleny Omilianowicz z psycholożką kliniczną Ireną Śliwińską. Relację z niego zamieszczono na YouTubie.

Wypożyczalnia Koszalińskiej Biblioteki Publicznej po lockdownie spowodowanym pandemią COVID-19 (4.05)
Fot. B. Wysmyk

Kolejka czytelników przed Koszalińską Biblioteką Publiczną spowodowana reżimem sanitarnym (4.05)
Fot. B. Wysmyk

Spotkanie z psycholożką kliniczną Ireną Słowińską (z lewej) w Koszalińskiej Bibliotece Publicznej (5.05)

Fot. B. Wysmyk

6 maja

Filia w Dargini Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Bobolicach podpisała umowę dotyczącą realizacji projektu *Z lupą i czytaniem będą dobrym czytelnikiem*.

8 maja

Miejska-Gminna Biblioteka Publiczna w Bobolicach zorganizowała spotkanie autorskie online *Poranek poetki* z P. Joanną Jankowską. Podczas rozmowy lokalna poetka zaprezentowała swoje utwory oraz udzieliła wskazówek dotyczących tworzenia poezji. Czytelnicy dowiedzieli się również skąd czerpie pomysły i jak wygląda jej warsztat pracy.

8–15 maja

Tegoroczny Tydzień Bibliotek, organizowany przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, odbywał się online pod hasłem *Zasmakuj w bibliotece*. W ramach jego obchodów pracownicy Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie, wspólnie

z czytelnikami, wykorzystując Facebooka, stworzyli e-książkę kucharską *Biblioteka od kuchni*. Realizując projekt, bibliotekarze przysyłali przepisy kulinarne wraz ze zdjęciami wykonanych osobiście na ich podstawie potraw oraz krótkimi opisami książek, z których je zaczerpnięto. Ponadto na bibliotecznym fanpage'u utworzono grupę wsparcia dla czytających *Zaczytamy od Marqueza*, na profilu której pojawiały się recenzje książek polecanych przez miłośników książek. Do akcji *#Polecajki* zaproszono członków facebookowej grupy *Czytelnicy i przyjaciele MBP w Szczecinie*. Wszyscy chętni mogli polecać warte przeczytania książki dla dzieci. Dzięki inicjatywie koordynaterek grupy *Pomóżmy tym, którzy pomagają* zorganizowano pogotowie książkowe dla szpitali. Zebrano kilka kartonów publikacji, które przekazano podopiecznym lecznic objętych kwarantanną.

Filia nr 28 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie prowadziła na Facebooku *Literacki pojedynek*. Codziennie umieszczano na nim parami tytuły książek lub nazwiska pisarzy, z których internauci wybierali swojego ulubieńca. Wśród czytelników, którzy zdecydowali się dodatkowo

Tydzień Bibliotek w Koszalińskiej Bibliotece Publicznej (8–15.05)

napisać kilka słów o tym, dlaczego wskazali daną pozycję lub osobę, wylaniany był zwycięzca dnia, który otrzymywał nagrody książkowe i zestaw gadżetów bibliotecznych.

W Filiach nr 3 i 5 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie przygotowano wystawy książek o zwierzętach przeznaczonych dla dzieci. Można było je oglądać na miejscu oraz na Facebooku.

Powiatowa i Miejska Biblioteka w Kamieniu Pomorskim włączyła się w wirtualne obchody Tygodnia Bibliotek. Na Facebooku postarano się, aby menu biblioteki oferowało smakowite słowa i łakome literackie kąski. Biorąc dosłownie hasło *Zasmakuj w bibliotece*, przedstawiono czytelnikom, w formie prezentacji, parę mniej lub bardziej wyrazistych cytatów ze znanych dzieł literatury. Zaproponowano również zabawę polegającą na układaniu online z puzzli panoram Kamienia Pomorskiego.

Również Miejska Biblioteka Publiczna w Międzyzdrojach przygotowała dla swoich użytkowników internetowe atrakcje z okazji Tygodnia Bibliotek, między innymi: interpretacje bajek i wierszy w ramach cyklu *Czytanie nie musi być nudne i Poezja dla dzieci na wesoło*, serię *Rodzinnych warsztatów plastycznych*, filmiki o zdobywcach Literackiej Nagrody Nobla oraz o „twórcach wielowymiarowych”, *Mini wykłady dla najmłodszych*.

Pracownicy Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kołobrzegu przygotowali na Facebooku *Quizowy Tydzień Biblioteki* z nagrodami, skierowany zarówno do dzieci, jak i dorosłych. Złożyły się na niego zadania i wyzwania z serii *Napisz lub narysuj, Odpowiedz na pytanie* oraz *Baw się z nami*.

Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie codziennie prezentowała na Facebooku przepisy inspirowane literaturą, opatrzone hasztagiem *#Bibliotekaodkuchni*.

Książnica Pomorska we współpracy z Zachodniopomorskim Okręgiem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich zorganizowała Sympozjum *Ludzie książki Pomorza Zachodniego* online. Z materiałami przygotowanymi w formie elektronicznej moż-

na było zapoznać się na YouTube. Zaprezentowano sylwetki: księgarza i wydawcy Léona Sauniera, Mieczysławy Sieminy z Biblioteki Politechniki Szczecińskiej, koszalińskiej bibliotekarki Danuty Przemienieckiej, pisarza i wydawcy Czesława Piskorskiego, Heleny Żak i Hanny Kustron z biblioteki wojewódzkiej.

9–10 maja

Koszalińska Biblioteka Publiczna zabrała swoich miłośników na wirtualną wycieczkę do Czytelni Regionalnej, w której bibliotekarze Działu Informacyjno-Bibliograficznego Anna Wieczorek i Leszek Laskowski zaprezentowali niezwykły zbiór dokumentów życia społecznego dotyczących Centralnych Dożynek zorganizowanych w 1975 roku w Koszalinie.

12 maja

Na kanale YouTube Koszalińskiej Biblioteki Publicznej pojawił się film ze spotkania autorskiego, podczas którego Magda Omilianowicz, autorka książki *Mistrzynie kamuflażu. Jak piją Polki*, w rozmowie Ireną Śliwińską, psycholożką kliniczną, rozmawiała na temat alkoholizmu wśród kobiet. Wydarzenie miało miejsce 6 maja 2020 roku bez udziału publiczności.

Filia nr 46 Miejskiej Biblioteki w Szczecinie została otwarta w nowej siedzibie na Wrzosowym Wzgórzu (ulica Józefa Romana 20/U1).

13 maja

Koło nr 3 Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie zorganizowało wirtualne spotkanie *Znajdź plusa na koronawirusa*.

15 maja

Dział Regionalny Biblioteki w Policach zaprosił do wysłuchania online opowieści *Jak to chmiel uratował Police* czytanej przez bibliotekarkę.

Tegoroczne hasło Tygodnia Bibliotek *Zasmakuj w bibliotece* zainspirowało bibliotekarki z Oddziału dla Dzieci Biblioteki w Policach do stworzenia

Bibliotekarze z Koszalińskiej Biblioteki Publicznej podczas obchodów Dni Koszalina online (20–24.05)

wirtualnej wystawy pokazującej, jak wiele wspólnych przysmaków można stworzyć, inspirując się książkami.

20–24 maja

Podczas obchodów Dni Koszalina 2020 online, Koszalińska Biblioteka Publiczna przypomniała sylwetkę Gracjana Bojara-Fijałkowskiego – twórcy regionalnych legend. Czytano fragmenty jego książki *O księżniczkach, zbójcach, karzelkach i... Wybór pomorskich legend*. Aby dowiedzieć się, ile opowieści ma podłoże historyczne, poproszono o wsparcie historyka, archeologa i autora publikacji na temat dziejów regionu Andrzeja Kuczowski. Przedstawiono kolekcję archiwaliów poświęconych Gracjanowi Bojarowi-Fijałkowskiemu, którą w swoich zbiorach posiada Czytelnia Regionalna. Przygotowano film, w którym bibliotekarze Anna Wiczorek i Leszek Laskowski opowiedzieli o pisarzu. Ponadto wraz z Kolem Gospoń Wiejskich Ino Będzino zaproszono do wypiekania *Chleba Jamneńskich Karzelków*. Akcja inspirowana była legendą *O dobrych karzelkach znad brzegów Jamna*, której tytułowi

bohaterzy dzielili się chlebem z potrzebującymi. Dodatkowo na Facebooku i na stronach internetowych bibliotek zamieszczono wystawę poświęconą sylwetce Gracjana Bojara-Fijałkowskiego.

25 maja – 27 czerwca

Książnica Pomorska i Oddział w Szczecinie Związku Literatów Polskich zaprosiły na drugą odsłonę Galerii Jednego Wiersza Online. Tym razem prezentowano utwór *Zwiadowca* autorstwa szczecinianki Magdaleny Sowińskiej.

28 maja

Miejska Biblioteka Publiczna w Międzyzdrojach zaprosiła rodziców do wspólnego z dziećmi odwiedzenia placówki, w celu wypożyczenia nowych gier planszowych zakupionych w ramach Międzyzdrojskiego Budżetu Obywatelskiego 2020.

30 maja

Z okazji Ogólnopolskiego Tygodnia Czytania Dzieciom Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie

Live Stream Koncert w Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Goleniowie (6.06)

cinie przygotowała i opublikowała na swojej stronie internetowej oraz na Facebooku listę ulubionych książek z dzieciństwa pracowników biblioteki, zachęcając czytelników do ich przeczytania.

1 czerwca

Galeria Literacka Biblioteki w Policach udostępniła internetową wystawę malarstwa i rysunku architekt Małgorzaty Palczewskiej, zatytułowaną *Police 760 lat*.

W Oddziale Dziecięcym Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kołobrzegu miał miejsce *Maraton Czytania Bajek Online*. Samorządowcy, dziennikarze, społecznicy, pracownicy biblioteki i urzędnicy, zmieniając się, nieprzerwanie od godziny 9.00 do 17.00 czytali bajki z okazji Dnia Dziecka.

3–4 czerwca

Miejska-Gminna Biblioteka Publiczna w Bobolicach zorganizowała na Rynku Miejskim głośne

czytanie bajek o zwierzętach w ramach akcji *Cala Polska czyta dzieciom*.

6 czerwca

W sobotni wieczór, po blisko trzymiesięcznej przerwie, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Goleniowie zorganizowała pierwsze wydarzenie z udziałem publiczności – *Live Stream Koncert* – podczas którego wystąpił Wojtek Cugowski i Jarek Chilkiewicz. Pełen gitarowego kunsztu i rockowej energii koncert „rozgrzał do czerwoności” publiczność. Po raz pierwszy zdecydowano się na transmisję na żywo na bibliotecznym kanale YouTube.

19 czerwca – 31 sierpnia

W Dziale Regionalnym Biblioteki w Policach można było obejrzeć wystawę pod nazwą *Ziemia szczecińska – pomniki przyrody w akwarelach i grafice Wiesława Śniadeckiego*, na którą złożyły się reprodukcje grafik artysty znajdujące się w zbiorach placówki.

Powitanie lata z Biblioteką! w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Bobolicach (26.06)

25 czerwca

W Filii w Dargini Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Bobolicach wręczono dyplomy Młodego Czytelnika w ramach realizacji projektu *Książka na start*.

26 czerwca

W bobolickiej księżnicy zorganizowano *Powitanie lata z Biblioteką!*. Z okazji rozpoczęcia wakacji, dla najmłodszych czytelników, przygotowano szereg atrakcji, takich jak wspólne czytanie, book-crossing i zabawy na świeżym powietrzu.

29 czerwca

W Filii Novej Biblioteki w Policach zrealizowano pomysł *sleeveface*, by w ten nietypowy i niezwykle atrakcyjny sposób zachęcić czytelników do czytania. Sleeveface to zdjęcie przedstawiające osobę z okładką książki, skomponowane tak, aby powstało złudzenie, że wtapia się ona w otoczenie lub scala z fotografowaną postacią.

BIBLIOTEKARZ ZACHODNIOPOMORSKI

KWARTALNIK PL ISSN 0406-1578 INDEKS 35236

WYDAWCA: Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica
ul. Podgórna 15/16, 70-205 Szczecin
tel. 91 481 91 00, fax: 91 481 91 15
e-mail: bzp@ksiaznica.szczecin.pl
www.ksiaznica.szczecin.pl

RADA PROGRAMOWA: prof. dr hab. Radosław Gaziński (przewodniczący), Lucjan Bąbolewski, dr hab. prof. US Robert Cieślak, dr hab. prof. UAM Mirosław Górny, Cecylia Judek, dr Janina Kosman, prof. dr hab. Kazimierz Kozłowski, Andrzej Ziemiński

KOLEGIUM REDAKCYJNE: Lucjan Bąbolewski (przewodniczący), Radosław Delida (sekretarz redakcji), Urszula Ganakowska, Cecylia Judek, Lilia Marcinkiewicz, Przemysław Nowaczek

KOREKTA: Radosław Delida

REDAKCJA TECHNICZNA: Jolanta Doroszkiewicz

SKŁAD I ŁAMANIE: Andrzej Zajda

ZDJĘCIA: Jacek Wąlo, Daniel Graszka, archiwum prywatne Andrzeja Łozińskiego, Jan Surudo, Sylwia Olesiak, Piotr Świerczyński, Barbara Wysmyk

OKŁADKA: Uczestnicy programu *Równać Szanse*, fot. archiwum programu *Równać Szanse*

PROJEKT OKŁADKI: Radosław Delida

Redakcja przyjmuje materiały na płytach CD, innych nośnikach lub przesłane pocztą elektroniczną i zastrzega sobie prawo do wyboru, zmiany i skracania tekstów.

Z czasopismo udostępniane na licencji CC BY-NC-ND 4.0 (uznanie autorstwa – użycie niekomercyjne – bez utworów zależnych)

Artykuły i materiały publikowane na łamach „Bibliotekarza Zachodniopomorskiego” ukazują się w formie papierowej oraz elektronicznej w internecie – w Zachodniopomorskiej Bibliotece Cyfrowej.

